

GRUDZIEŃ 2020 NR 19
EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

PRZEGLĄD NAWOJOWSKI

PISMO SPOŁECZNO-KULTURALNE GMINY NAWOJOWA

CZY W 2021 ZWYCIĘŻYMY COVID?

**Boże
Narodzenie
i Sylwester
w barwach
pandemii**

*Nim gwiazdka zabłyśnie, nim święta przeminą
Niech Wam błogosławi Panienska z Dzieciną.
Niech się Wasze życie w szczęśliwości splata
- dziś, jutro, w Nowy Rok i po wszystkie lata.*

*Aby życie wokół nas stawało się normalne i kolorowe, abyśmy
coraz częściej spotykali uśmiechniętych i zadowolonych ludzi,
abyśmy sami sobie okazywali więcej szacunku, aby ten nowy
rok upłynął nam w zdrowiu bez obaw o własne życie zagrożone
epidemią koronawirusa i wśród życzliwych ludzi - tego życzą:*

*Przewodniczący Rady Gminy Nawojowa
Józef Mirek*

*Wójt Gminy Nawojowa
dr inż. Stanisław Kielbasa*

*Pójdziemy bracia w drogę z wieczora,
Wstąpimy naprzód do tego dwora
I będziemy śpiewać wszędzie o tak wesolej kolędzie.*

Hej nam, kolęda!

Okres Bożego Narodzenia, to czas szczególny, oczekiwany przez cały rok, czas, w którym intensywne przeżycia religijne łączą się ze świeckimi zabawami. Czas niezwykły, przynoszący odmianę codzienności, zezwalający na specyficzne zachowania. W tradycyjnej kulturze ludowej okres ten naznaczony jest wielkim bogactwem zwyczajów, obrzędów, wróżb, działań magicznych, rytuałów. Wśród nich wyróżniają się obrzędy kolędnicze, ongiś powszechne nie tylko w Polsce. We wsiach Lachów Sadeckich, jeszcze do niedawna zimową nocą grupy kolędujących przebierańców biegły od domu do domu przynosząc mieszkańcom życzenia świąteczne i noworoczne, wywołując śmiech, radość i niezwykle przeżycia.

Kolędowanie

Zaczynało się w św. Szczepana. Boże Narodzenie było tak wielkim świętem, że należało je spędzić w domu, a nie chodzić w odwiedzinach. Ale już od północy, w drugi dzień świąt, grupy ruszały. Niektórzy uważają, że kolędowania z turońmi nie należało zaczynać przed Nowym Rokiem. Podobnie nie ma zgodności, kiedy był koniec obchodów. Jedni mówią, że na Trzech Króli, inni, że na Matkę Boską Gromniczną, jeszcze inni, że chodzono nieprzerwanie, aż do ostatków. Niewątpliwie jednak największe nasilenie kolędowania, to okres od Szczepana do Trzech Króli. Za kolędnika mógł iść tylko mężczyzna lub chłopiec. Kobieta nigdy. Pojawiająca się czasem dziewczyna, jako kolędniczka, to zjawisko późne, związane z zanikaniem dawnej obrzędowości, a przede wszystkim z nieznaną funkcją kolędowania. W starej tradycji, podstawowym celem obchodów kolędniczych było przyniesienie domownikom pomyślności, dobrobytu, obfitych plonów. A tego – według dawnych wierzeń – nie mogła zrobić kobieta, jedynie młody, zdrowy mężczyzna.

O grupach kolędniczych

Obok tej najważniejszej funkcji magicznej, istniały inne funkcje kolędowania: zarobkowa (zebranie trochę żywności lub pieniędzy), ludyczna (dobra zabawa), matrymonialna („jak się dziopę przygadało...”). Kolędowanie miało też duże znaczenie integracyjne – nawiązywało się kontakty, odwiedzało, poznawało ludzi. Dawało też możliwości wyżycia artystycznego – w muzyce, śpiewie, tańcu, umiejętnościach aktorskich, przy przygotowywaniu strojów.

Grupy kolędnicze były różnorodne. W Nawojowej i okolicy wyróżnić można grupy kolędnicze: „z turońmi”, „z Herodem”, „z gwiazdą” „z szopką”, „draby” „Nowe Roki” czy „Trzej Królowie”.

Kolędniczki chodzili nie tylko po swojej wsi, czasem zapuszczali się dość daleko, a z reguły odwiedzali sąsiednie miejscowości. Grupa kolędnicza szła od domu do domu, nikogo nie opuszczała, bo to byłby wielki afront. Tak było w tradycji, później - różnie bywało. Podchodzili pod okna i zaczęli śpiewać kolędę, „jaka podeszła”, ale najczęściej była to „Zagrzmiała, runęła” albo „Wśród nocnej ciszy”, czasem też „Przybieżeli do Betlejem pastersze”. Równocześnie pukali do drzwi i prosili o wpuszczenie do środka. „Kto puścił to puścił”. Gdy gospodarze nie otworzyli (rzadko to się zdarzało), to jeśli w oknach było światło, przyśpiewali kolędę i szli dalej. Niektóre grupy jednak, za skąpstwo,

śpiewały na odchodne: „Za kolędę dziękujemy, zdrowia, szczęścia wieszujemy, ażebyście długo żyli, a po śmierci w piekle byli” lub „Co macie dać, to nam dajcie, na rzeczy nas nie trzymajcie, bo bedemy rozgłaszały, że w tej chałupie nic nie dały”. A grupa z turońmi czasami: „Hej turońku, hej nieboże, niech ci Pan Bóg dopomoże, hej turońku, wypnij rzyć, bo ci tu nie dali nic”. Jeśli natomiast grupa została wpuszczona do środka, zaczęli przedstawienie. Grupa „Z turońmi” – od dziada, który wpadając potykał się na progu, przewracał się, narzekał, następnie wskakiwał turoń, prowadzony przez Cygana, czasem przez Żyda, szybko dołączali pozostali kolędniczki. Rozpoczynał się harmider, hałas, zaczepki, wszystkie postacie równocześnie poruszały się, skakały. Żyd handlował z Cyganem, gospodarzami, z innymi domownikami, usiłował coś sprzedać, kupić, wyjmował różne rzeczy do tego handlu, a najczęściej sprzedawał gospodarzom ich przedmioty, właśnie przed chwilą podkradzione. Cyganka żądała mleka dla dziecka, wróżyła, zaczepiała domowników, smarowała ręce sadzą z nalepy albo spod blachy i głaskała ich po twarzy. Najważniejszy w przedstawieniu był turoń, musiał to być silny, zwinny chłopak, co umiał wyskoczyć na ławę, łóżko czy piec, przez całe przedstawienie musiał być pochylony. Żyd i Cygan targowali się o turoń, czasem to gospodarzowi chcieli sprzedać bydłatko, zachwalali, że piękne, kolczykowane (za okupacji był obowiązek kolczykowania). W całym tym zamieszaniu turoń nagle padał i zdychał. Podnosił się ogólny lament, wszyscy rzucali się by go ocucić, uzdrowić, ożywić. Żyd z Cyganem zaczęli się kłócić o skórę bydła, już ją sprzedawali. „Turoń zawsze zdychał, bo chodziło o skórę”. Dziad poszturczywał turoń, próbował podnieść, modlił się wspak na swoim wielkim różańcu. Po tych krótszych lub dłuższych zabiegach ożywiających, turoń w końcu zrywał się, zaczynał tańczyć.

A leżąc miał czas, żeby się rozejrzeć, gdzie siedzi gospodyni, gdzie dziopę, to potem..... wprost do nich skakał. Na koniec składali życzenia, czasem po kolei, czasem tylko jeden z nich. Najlepiej życzył Żyd, mówiąc „po żydowsku”, wieszował „ile dzieciek”, ile plonów, „żyjcie długo - od Nowego Roku, do Trzech Króli”. Życzenia były dostosowane do ludzi, wszyscy się znali, więc wiedzieli, co komu mówić. Życzenia były dla gospodarza, gospodyni, czasem też dla dziewcząt i innych domowników, a na koniec śpiewali „Za kolędę dziękujemy, szczęścia zdrowia wieszujemy...” Było kilka wersji tej pożegnalnej kolędy. Zawsze kolędników obdarowywano, częstowano wódką, plackiem, do dziadowskiego wora wrzucano kawał spyрки, kiełbasy, chleba czy kołacza - „na zaś”. W bliższych nam czasach dostawali pieniądze. I szli dalej.

Krążą opowieści o różnych zdarzeniach podczas kolędy – śmiesznych, kpiących, czasem złośliwych, czasem dobrotliwych. Zawsze przywoływanych z sentymentem i życzliwością. A to kolędniczki odwiązały bardzo złego psa gospodarza i razem z nim weszły do izby właściciela, ten przerażony, że pies ich pogryzie... A to pies, choć groźny, tak się przeraził kolędniczek, że zerwał się z budy i trzy dni go nie było.

W relacjach kołędników wielokrotnie powraca motyw bijatyki, jaka odbywała się jeśli przypadkiem pod którąś chałupą spotkały się dwie grup, „prali się, jak się zesłi” – „na żarty i na poważnie”, a najbardziej Żyd bił się z Żydem, Cygan z Cyganem, Dziad z Dziadem. Bardzo wtedy przydawały się mocne, porządnie wykonane rekwizyty kołędnicze.

Obrzędowość ludowa Bożego Narodzenia

To święta o głębokiej wymowie chrześcijańskiej – ich obrzędowość zawiera w sobie pozostałości obchodów z bardzo odległej przeszłości. Można dopatrzeć się w niej elementów pogańskich świąt agrarnych, związanych z przesileniem zimowym, zawierających wiele przejawów magii wegetacyjnej, mającej spowodować urodzaj. Przechowały się też resztki słowiańskich zimowych świąt zaduszkowych (kiedyś obchodzonych kilka razy do roku) oraz świąt grecko – rzymskich. Chrześcijaństwo, rozpowszechniając się na ziemiach polskich, zwalczało stare wierzenia, równocześnie jednak wiele z nich wchłonęło nadając im nową treść. Ostatecznie, obrzędowość ludowa, która dotrwała do XX wieku, stanowi zespół zwyczajów, obrzędów, wierzeń, działań magicznych, które w ciągu wieków spłotyły się i scementowały przybierając charakter chrześcijański. Są wyrazem radości z narodzenia Chrystusa, ogarniającej świat i wszystkie stworzenia.

Obchody kołędnicze wpisują się w te zjawiska. Szczególnie liczne są działania, mające zapewnić urodzaj i spowodować płodność ludzi i zwierząt. W zwyczajach domowych, jak snop zboża w izbie, siano pod stołem, ziarno na stole pod miską z jedzeniem, przewijają się elementy magii rolniczej, mimo oczywistego obecnie tłumaczenia, że siano jest pamiątką złóbka Jezusowego, a rzucanie owsem – kamieniowania św. Szczepana. Podobnie w zwyczajach kołędniczych, chodzenie z maskarami zwierzęcymi miało na celu spowodowanie pomyślnej wegetacji roślin i hodowli. Skakanie naszego turonia, kiedyś nie było tylko zabawą, traktowane poważnie związane było z wiarą, że to rzeczywiście ma znaczenie w gospodarstwie. Padnięcie turonia podczas przedstawienia, to że zdycha, a potem znowu ożywa, miało charakter magiczny, miało spowodować płodność i urodzaj oraz obudzić życie w przyrodzie pozornie martwej zimą.

Powszechne chodzenie po kołędzie zostało gwałtownie przyhamowane przez wojnę, a następnie w latach pięćdziesiątych, w okresie stalinizmu, kiedy władze odnosiły się wrogo do zespołów kołędniczych. Lata sześćdziesiąte i siedemdziesiąte, to okres dalszego zanikania zwyczaju. Odrodzenie nastąpiło dopiero w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych.

Zmiana funkcji kołędowania

Najważniejszą, podstawową sprawą, która odróżnia dawne chodzenie po kołędzie od dzisiejszego, jest zmiana funkcji kołędowania. Zapomnieniu uległa funkcja magiczna. Jeśli nawet samo przedstawienie kołędnicze przebiega w sposób tradycyjny i rekwizyty wykonane są „po dawnemu”, to całkowicie zmieniło się uzasadnienie kołędowania. Na pierwsze miejsce wysunęła się funkcja ludyczna (zabawowa). Przygotowanie przedstawienia, a przede wszystkim samo obchodzenie domów jest po prostu dobrą zabawą.

Istotna była i jest do dziś w grupach dorosłych kawalerów funkcja matrymonialna, połączona z zabawową. We wszystkich relacjach podkreślane jest, że zakończenie kołedy odbywało się w domach dziewczyn i hulanie do północy było regułą. Dziś też, gdy przedstawienie organizowane jest przez zespół, kończy się zabawą w domu kultury, świetlicy czy w innym pomieszczeniu. Niesłuchanie ważna dawniej funkcja zarobkowa, zwłaszcza w grupach dziecięcych, powoli zanika. Związane to jest z podniesieniem standardu życia, polepszeniem warunków

ekonomicznych. W dawnej wsi kołędowanie pełniło bardzo ważną rolę pomocy społecznej dla najbiedniejszych, a wpisany w istotę kołędowania dar, najczęściej w postaci jedzenia, później także pieniędzy, zasiliał domy potrzebujących. Tradycyjne obrzędy kołędnicze zanikają. Zatracił się magiczny sens dawnego kołędowania. Podlega ono przemianom związanym z postępem cywilizacyjnym, podniesieniem ogólnego poziomu kultury, wpływem mediów (Internetu). Podlega tym samym trendom, co tradycyjna kultura ludowa. I nagle, od lat osiemdziesiątych, chodzenie po kołędzie zaczyna się odradzać, biorą w tym udział i starzy i młodzi, a później także dzieci (dzięki nauczycielom i instruktorom). Tradycja kołędnicza zaczyna żyć na nowo. Nie ma już wymiaru magicznego, ale cały czas jest świadomym podtrzymywaniem dawnych zwyczajów. Coraz więcej grup bierze udział w przeglądach i chodzi po wsi. Na nowo rośnie prestiż kołędników.

Jak przystało kołędniczym obyczajem proszę przyjąć świątecznie – noworoczne życzenia, które kołędnicy dawniej składali domownikom:

*Na szczęście, na zdrowie
na ten święty Szczepan,
na to Boże Narodzenie,
żeby się darzyło wszelkie stworzenie.
Żeby było w komorze, oborze,
co daj panie Boże.
Żeby było w polu kopeczek,
jako w niebie gwiazdeczek.
Żeby chodził gazda pomiędzy kopeczki
jako księżyc pomiędzy gwiazdeczki.
Żeby do gumna szła fura za furą,
Jak pszczoły do ula dziurą.
Żeby były dziewczki pękate i gęsi siodlate,
W każdym kątku po dzieciątku, a na piecu troje.
Żebyście byli zdrowi, weseli jako w niebie anieli
cały rok!*

Jan Kulpa
dyrektor GOK

HISTORIA STAREGO URZĘDU GMINY W NAWOJOWEJ

Na pożytek starszyźnie

Większość mieszkańców Nawojowej rozpoznaje budynek, w którym mieścił się do 1992 r. urząd gminy. Z pewnością jednak niewielu zna historię tego obiektu. O jej przypomnienie poprosiłem kilku miejscowych Seniorów. Dzięki ich życzliwości udało się odtworzyć „dzieje” miejsca tak istotnego dla naszej gminy. Warto dodać, że za pozyskane od Marszałka Województwa Małopolskiego środki z funduszu „Rewitalizacji” i wkład własny jednostki administracyjnej, odzyskuje on teraz dawny wygląd i blask. Bacząc na możliwości dzisiejszej techniki, będzie bardziej funkcjonalny i stanie się wspólnym miejscem spotkań naszej Starszozny, w ramach prowadzonej przez gminę - „polityki senioralnej”.

Z relacji Józefa Majochy, dawnego mieszkańca Złotnego, dzisiejszego obywatela Nowego Sącza, dowiadujemy się, iż budynek ów znalazł się w Nawojowej po II wojnie światowej, kiedy z terenów Królowej Ruskiej opuszczonych przez Łemków, przewieziono go i ustawiono przy drodze naprzeciwko działki zamkowej / mniej więcej w miejscu, gdzie nieco później, powstała siedziba Gminnej Spółdzielni w Nawojowej tzw. „Zakopianka”. Ze względu na plany poszerzenia traktu, obiekt leżący zbyt blisko krawędzi drogi /koniec lat 40 tych/ został przeniesiony na obecne miejsce. Okres powojenny był czasem niebezpiecznym. Dla nocnej ochrony budynku gminy milicja wyznaczała mężczyzn, gdyż Rusini grozili, że go spalą.

- Pewnej nocy pełniliśmy wartę, ja z Józefem Baranem ze Złotnego – opowiada pan Józef - staliśmy nad rowem, gdzie wówczas znajdował się w pobliżu kiosk Ruchu. Od strony ogrodu czuwali Jan Cempa i Stanisław Południak, a od pól / czyli dzisiejszego stadionu/ - Józef Horowski wraz z bratem. Mimo nocy zauważyliśmy, że ktoś jest w środku. Nagle rozległy się strzały, więc padliśmy do rowu. W tym czasie od strony braci Horowskich usłyszeliśmy odgłosy broni palnej, a z posterunku serię z karabinu maszynowego. Osoby pładrujące urząd uciekły do ogrodu. Później żadnych akcji tego typu już nie było. Po przeniesieniu budowli w nowe miejsce, dostawiono ganek i schody umożliwiające wejście na poddasze. Początkowo ulokowano tam archiwum gminne, a w latach 1969-86 zakwaterowano rodzinę Teresy i Józefa Węgrzynów. Potem lokal przekazano emerytowanej nauczycielce - Teresie Nowakowskiej - teraz otrzymała mieszkanie w nowym budynku komunalnym przy ul. Leśnej w Nawojowej, zakupionym i rozbudowanym przez gminę za fundusze własne i Banku Gospodarstwa Krajowego.

Wracając do początków naszej historii wspomnieć należy, że przedwojenny budynek urzędu gminy Nawojowa stał na działce, obecnie pokrytej zielenią, położonej przed restauracją Nawojka. Po wojnie, do lat siedemdziesiątych, mieszkała w nim rodzina

państwa Słaboniów. Obok, w kierunku drogi na Popardową / dziś parking UG/ mieścił się budynek dawnej karczmy nazywanej – „U steryja”, w którym do lat wspomnianych wyżej, jeden z lokali zajmowała rodzina Greckich. Wreszcie idąc w kierunku ośrodka zdrowia, wzdłuż drogi gminnej stał budynek, zajmowany przez rodzinę wdowy po zamordowanym przez hitlerowców 14 września 1944 r. partyzancie Emilu Walterze, rozebrany po oddaniu do użytku w 1992 r. nowego budynku UG. Po rodzinie Walterów mieszkali również Piętkowie i Opilowie oraz Wojciech Świechowski, dawni pracownicy urzędu, mieścił się tam także referat rolnictwa i geodezji. W pobliżu, między budynkami dzisiejszych garaży, stała szopa, która na nieszczęście musiała spełniać rolę archiwum gromadzącego urzędowe akta.

Rewitalizacja zabytkowego budynku jest sporym wydatkiem, jednak warto go ponieść, by zachować dla kolejnych pokoleń piękny architektonicznie drewniany obiekt, szczególnie związany z historią gminy Nawojowa.

Koszt prac rewitalizacyjnych wynosi 650 000 zł, w tym dotacja z UMWM - 334 300 zł.

Jak zawsze, przy pracach remontowych w takich budynkach, pojawiły się niespodzianki, rozwarstwiający się fundament o zróżnicowanej głębokości, zupełnie zniszczone i bardzo krzywe ściany działowe na poddaszu i w innych miejscach. Najpóźniej w maju przyszłego roku powinien on zostać oddany do użytku. To pierwszy etap przystosowywania infrastruktury gminnej do potrzeb Seniorów. Stary urząd stanowi niewątpliwie istotną i sentymentalną część historii ich własnego życia.

Wójt Gminy
dr inż. Stanisław Kielbasa

Budżet Gminy Nawojowa na 2021 r.

PROJEKT UCHWAŁY BUDŻETOWEJ:

Dochody budżetu	44 775 604,77 zł	w tym:
• dochody bieżące	44 374 414,09 zł	
• dochody majątkowe	401 190,68 zł	
Wydatki budżetu	48 874 251,98 zł	w tym:
• wydatki bieżące	44 340 823,07 zł	
• wydatki majątkowe	4 533 428,91 zł	
Wynik budżetu (deficyt)	- 4 098 647,21 zł	
Przychody budżetu	4 098 647,21 zł	
Rozchody budżetu	0,00 zł	

PLAN WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH NA ROK 2021

Dział	Rozdział	Paragraf	Treść	Wartość
010			Rolnictwo i leśnictwo	465 000,00
	01010		Infrastruktura wodociągowa i sanitacyjna wsi	415 000,00
		6030	Wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego oraz na uzupełnienie funduszy statutowych banków państwowych i innych instytucji finansowych	360 000,00
			WPF Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dotyczącej wybranych obszarów wsi Nawojowa, Frycowa, Homrzyska, Bącza Kunina w ramach programu Spójności UE	360 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	55 000,00
			Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na osiedlu Skoczniów, Wiktorów i Olesiów w Żeleźnikowej Małej	55 000,00
	01095		Pozostała działalność	50 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	50 000,00
			Przebudowa korpusu i nawierzchni odcinka drogi gminnej "Na pałygę" w Homrzyskach - III etap	50 000,00
600			Transport i łączność	1 385 413,77
	60014		Drogi publiczne powiatowe	100 000,00
		6300	Dotacja celowa na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych	100 000,00
			Budowa chodnika przy drodze powiatowej Nawojowa - Żeleźnikowa Wielka - Łazy Biegonickie - ul. Podkamienne w Nawojowej	100 000,00
	60016		Drogi publiczne gminne	1 165 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	1 165 000,00
			Przebudowa drogi gminnej "Pod las" w Żeleźnikowej Małej	75 000,00
			Przebudowa odcinka drogi gminnej Żeleźnikowa Wielka - Działy o długości 550m (połączenie dwóch dróg gminnych)	50 000,00
			Przebudowa placu postojowego w miejscowości Żeleźnikowa Wielka	950 000,00
			WPF - Przebudowa drogi gminnej "Osiedle pod Pułankami" we Frycowej - II etap	70 000,00
			WPF - Przebudowa korpusu drogi gminnej "Osiedle we Frycowej" wraz budową chodnika	20 000,00
	60017		Drogi wewnętrzne	120 413,77
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	120 413,77
			FS - Bącza - Kunina - wzmocnienie elementami betonowymi korpusu drogi gminnej Homrzyska - Bącza Kunina	40 413,77
			Przebudowa drogi gminnej wewnętrznej - ul. Spacerowa w Nawojowej	80 000,00
700			Gospodarka mieszkaniowa	60 000,00
	70005		Gospodarka gruntami i nieruchomościami	60 000,00
		6060	Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	60 000,00
			regulowanie prawa własności na nieruchomościach przejmowanych, kupowanych, zamienianych na rzecz gminy, opłaty aktów notarialnych, sporządzanie operatów szacunkowych, zapłata za nieruchomości, wpisu go KW, odpisy z KW, wypisy z rejestru gruntów, itp.	60 000,00
710			Działalność usługowa	250 000,00
	71035		Cmentarze	250 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	250 000,00
			Budowa cmentarza komunalnego w Nawojowej	250 000,00
851			Ochrona zdrowia	10 000,00
	85195		Pozostała działalność	10 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	10 000,00
			WPF - Budowa budynku wielofunkcyjnego w Nawojowej - Etap III - Budowa SPZOZ-u	10 000,00
853			Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	741 383,68
	85395		Pozostała działalność	741 383,68
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	319 500,00
			WPF - Przebudowa i rozbudowa budynku administracyjnego dawnego urzędu na budynek wielofunkcyjny łączący różne funkcje społeczne na działce 257 w Nawojowej - w ramach RPO - środki własne	319 500,00

		6057	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	349 299,41
			WPF - Przebudowa i rozbudowa budynku administracyjnego dawnego urzędu na budynek wielofunkcyjny łączący różne funkcje społeczne na działce 257 w Nawojowej - w ramach RPO - środki UE	349 299,41
		6059	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	72 584,27
			WPF - Przebudowa i rozbudowa budynku administracyjnego dawnego urzędu na budynek wielofunkcyjny łączący różne funkcje społeczne na działce 257 w Nawojowej - w ramach RPO - BP	42 084,27
			WPF - Przebudowa i rozbudowa budynku administracyjnego dawnego urzędu na budynek wielofunkcyjny łączący różne funkcje społeczne na działce 257 w Nawojowej - w ramach RPO - środki własne	30 500,00
900			Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	611 631,46
	90001		Gospodarka ściekowa i ochrona wód	74 982,70
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	44 982,70
			FS - Homrzyska - Wykonanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej budowy kanalizacji sanitarnej w Homrzyskach	28 873,71
			FS - Złotne - Wykonanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej budowy kanalizacji sanitarnej w Homrzyskach	16 108,99
		6230	Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych jednostek nie zaliczanych do sektora finansów publicznych	30 000,00
			dotacja celowa dla osób fizycznych ze środków budżetu gminy do budowy przyłączy kanalizacji sanitarnej	30 000,00
	90015		Oświetlenie ulic, placów i dróg	536 648,76
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	536 648,76
			Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej Homrzyska - Bącza Kunina - odcinek między wsiami (dokumentacja projektowa)	20 000,00
			Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej ul. Łączniak oraz ul. Wąska w Nawojowej	21 500,00
			Budowa oświetlenia ulicznego drogi powiatowej Frycowa - Złotne (ul. Graniczna w Nawojowej) wraz z łącznikiem do drogi gminnej "Osiedle" we Frycowej - I etap	130 000,00
			Budowa oświetlenia ulicznego drogi powiatowej na odcinku od Przedszkola do pętli autobusowej w Żeleźnikowej Wielkiej	23 000,00
			Budowa oświetlenia ulicznego drogi powiatowej w miejscowości Żeleźnikowa Mała (od istniejącego oświetlenia do skrzyżowania "Na Ścieżkach")	120 000,00
			FS - F - Wykonanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej oświetlenia ulicznego drogi gminnej osiedle we Frycowej w kierunku drogi pod Pułankami	23 551,15
			FS - F - Wykonanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej oświetlenia ulicznego drogi powiatowej Frycowa - Złotne na odcinku od dawnego Instytutu PAN do skrzyżowania z drogą na Bączą - Kuninę	23 551,15
			FS - N - Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej ul. Łączniak oraz ul. Wąska w Nawojowej	47 102,30
			FS - P - Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej Nawojowa - Popardowa Wyżna na odcinku od istniejącego oświetlenia do skrzyżowania z drogą gminną Frycowa - Popardowa Wyżna	33 207,12
			FS - ŻM - Wykonanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej oświetlenia drogi gminnej Moczurki - Stajanie w Żeleźnikowej Małej	37 634,74
			FS - ŻW - Budowa oświetlenia ulicznego drogi powiatowej na odcinku od Przedszkola do pętli autobusowej w Żeleźnikowej Wielkiej	47 102,30
			Wykonanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej oświetlenia ul. Wspólna w Nawojowej	10 000,00
921			Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 000 000,00
	92109		Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby	1 000 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	1 000 000,00
			WPF - Budowa budynku wielofunkcyjnego w Nawojowej - Etap II - Centrum Kultury i siedziba Policji - środki z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych	0,00
			WPF - Budowa budynku wielofunkcyjnego w Nawojowej - Etap II Centrum Kultury i siedziba Policji	1 000 000,00
926			Kultura fizyczna	10 000,00
	92601		Obiekty sportowe	10 000,00
		6050	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	10 000,00
			WPF - Budowa budynku wielofunkcyjnego w Nawojowej - Etap I - Budowa ogólnodostępnej sali gimnastycznej wraz z zapleczem i boiskiem wielofunkcyjnym w miejscowości Nawojowa	10 000,00
Razem				4 533 428,91

Sporządziła:
mgr Elżbieta Szczepaniak
Skarbnik Gminy Nawojowa

Pomnik pomordowanym

Mimo, iż od zakończenia II wojny światowej minęło 75 lat, nie wszystkie wydarzenia z nią związane zostały wyjaśnione, nie wszystkie zbrodnie niemieckie ujawniono, nie wszystkie ofiary doczekały się upamiętnienia. Ludzie tracili życie bez winy, bez uzasadnienia, w sposób brutalny, niszczący ich godność i człowieczeństwo. Nacją najbardziej narażoną na ludobójstwo byli Żydzi, zaś decyzje o ostatecznym rozwiązaniu kwestii tego narodu potęgowały grozę. Dziś, kiedy nasz kraj może faktycznie cieszyć się pełnią wolności trzeba z zakamarków historii wydobyć wszystkie fakty związane z ludobójstwem, z dramatyczną walką o przetrwanie, przeżycie swoje i własnej rodziny, znajomych lub zupełnie obcych osób z otoczenia, których pozostawienie samym sobie w czasach totalnej zagłady wiodło ich wprost w ramiona śmierci.

◆◆◆

Wiele takich zbrodni w epoce nazistowskiej okupacji zdarzyło się na Sądeczyźnie i na Ziemi Nawojowskiej. Kulisy jednej z nich odsłonił niedawno w publikacji powstałej we współpracy z Fundacją „Nomina Rosae” w ramach projektu „Ciemności kryją ziemię”, który był realizowany w latach 2018-2019 ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego - tytuł „Ciemności kryją ziemię”; redakcja naukowa Martyna Grądzka – Rejak i Piotr Trojański. Kraków – Nowy Sącz 2019, str. 2018 – 226. Chodzi o wymordowanie rodziny Agnieszki Rumin z Popardowej oraz ukrywanych przez nich żydowskich rodzin Kauferów, Neugröschlów i Schreiberów. Oto fragment publikacji opisującej wydarzenie sprzed ponad 75 laty.

(...) W świetle dostępnych źródeł nie da się już ustalić kiedy dokładnie sześć osób trafiło do rodziny Ruminów. Prawdopodobnie było to pod koniec 1942 r. lub na początku 1943 r. Jak wspominała żyjąca córka Ruminów – Kunegunda Rybicka – „na rok przed rozstrzelaniem mamy, mama przyjęła do domu 6 – osobową rodzinę Żydów”.

(...) Ukrywający się Żydzi zamieszkali na strychu, a kiedy wieczorami schodzili na dół (...) dzieci Agnieszki patrzyły w okno czy ktoś nie nadchodzi. Nie jest wykluczone, że początkowo środki na utrzymanie Żydów pochodziły z ich własnych zasobów. (...) jedna z kobiet haftowała obrusy, które Agnieszka sprzedawała, podobnie jak ubrania pochodzące od ukrywających się...(...)

Wiosną 1944 r. skończyły się zapasy żywności. By przetrwać najgorszy okres na przednówku, Żydzi postanowili dokonać kradzieży w miejscu, gdzie wcześniej przebywali, a mianowicie u Góreckiej w Mystkowie. / Ponoć rzecz dotyczyła nie dokończonych rozliczeń w/w z ich rodzinami/.

(...) ukradli jałówkę na dwa tygodnie przed ocieleniem się i dwa króliki.(...)

Zwierzęta zaprowadzono do zagrody Ruminów. Krowę zabito obok domostwa. Okradzeni pilnowali potem dobytku, ale po około dwóch tygodniach ponownie dokonano kradzieży. Po śladach na śniegu poszkodowani odnaleźli winnych tego czynu. Mimo iż zawarto porozumienie, aby nie interweniować w sprawie u władz niemieckich, stało się inaczej.

(...) Około południa przybyło 9 lub 12 niemieckich żandarmów. Teren otoczono. Kilku Niemców weszło do domu Agnieszki Rumin. Dzieci były same. / Agnieszka i najstarszy syn przebywali poza domem/. (...) Policja kazała zejść Żydom ze strychu. Nie chciał zejść tylko Kaufer, więc Niemcy weszli na strych i tam go zastrzelili. Ciało zrzucili na dół. W pewnej chwili do jednego z Niemców podszedł Abek i próbował zabrać mu broń. Stojący obok drugi Niemiec zastrzelił go. Pozostałym Żydom kazano wyjść na zewnątrz i położyć się na ziemi. Jeden z nich Heniek, próbował w ostatniej chwili uciec do lasu, jednak nie udało mu się to i został zastrzelony. Zabito również pozostałe kobiety(...)jedna z nich była prawdopodobnie w ciąży.

(...) Polecono miejscowym wykopać dół (...) do którego wrzucono ciała zamordowanych osób.(...)

Nieobecni matka i najstarszy syn musieli wrócić do domu ze względu na dzieci. (...) Stało się tak, jak przypuszczała kobieta. Niemcy powrócili tego samego dnia. Aresztowali Agnieszkę oraz Jana i zaprowadzili na posterunek w Łabowej. Potem przewieziono ich na posterunek żandarmerii w Nowym Sączu.(...) Tu, 24 marca 1944 r. Agnieszkę rozstrzelano, być może na cmentarzu Żydowskim. / Tam odbywały się egzekucje/ (...) Jan został przewieziony do więzienia w Tarnowie i skazany przez Sąd Doraźny Dowództwa Policji Bezpieczeństwa i SD w okręgu krakowskim na karę śmierci. (...) Po wojnie ciała zamordowanych ekshumowano i pochowano na cmentarzu

żydowskim w Nowym Sączu. Kto wie – być może w niedalekiej odległości od miejsca gdzie spoczęła ich opiekunka – Agnieszka Rumin.

Historia ukrywania i wieńcząca ją zbrodnia wciąż są żywe na tym terenie.

W Popardowej, w gminie Nawojowa, stanął pomnik poświęcony polskim i żydowskim obywatelom RP, zamordowanym przez Niemców.

Pomnik upamiętnia mieszkańców gmin Nawojowa i Kamionka Wielka: Agnieszkę i Jana Ruminów, Ludwika Borka i Jakuba Tokarza oraz ukrywanych przez nich sześciu członków żydowskich rodzin Kauferów, Neugröschlów i Schreiberów. Kompozycja, przedstawiająca sylwetki czworga Polaków zasłaniających sześciu Żydów, stoi w miejscu, w którym podczas II wojny światowej znajdował się dom Ruminów. Fundatorami pomnika - autorstwa Moniki Kupiec - są Gmina Nawojowa i Instytut Pamięci Narodowej. Wypalenia postaci w blasze kortonowej dokonała firma Kali z Nawojowej, Firma Stalbud z Nawojowej wykonała nieodpłatnie ogrodzenie od strony skarpy, a firma Budowlano - Remontowa Tadeusza Pióro z Maciejowej zakupiła kamień na urządzenie ścieżki przed pomnikiem. Ułożenia kamieni i nasadzenie kwiatów i paproci dokonali pracownicy gminni. Uroczystość jego odsłonięcia zaplanowana była na 22 marca 2020 r., lecz z powodu epidemii koronawirusa przesunięto ją na inny termin.

(inf. własna) fot. Ze strony internetowej IPN

Zmiany w najważniejszym dokumencie

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego to rodzaj aktu prawnego, który obowiązuje wyłącznie na obszarze działania rady gminy, która go wydała. Przyjmowany jest w formie uchwały, która składa się z dwóch części: tekstowej i rysunkowej. Forma tekstowa jest dokładnym opisem planu, w którym określa się przeznaczenie konkretnego terenu, warunki jego zagospodarowania, rodzaj zabudowy i rozmieszczenie inwestycji celu publicznego. Umożliwia on otrzymanie pozytywnej decyzji i pozwolenia na budowę. Powstaje w drodze uchwały i obowiązuje bezwzględnie na danym terenie. Mieszkańcy mają prawo zgłaszać swoje uwagi, uczestniczyć w dyskusjach nad planem, posiedzeniach komisji i rad dzielnic, gmin oceniających projekty planów oraz składać wnioski.

Przystąpienie do sporządzenia w/w planu uzasadnione było koniecznością umożliwienia zagospodarowania obszaru, w sposób nie naruszający ogólnych kierunków rozwoju gminy Nawojowa, wytyczonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w warunkach presji rozwoju urbanistycznego. Podjęcie procedury wynikało również z potrzeby opracowania jednolitej wersji planu miejscowego dla gminy Nawojowa, z uwagi na liczne punktowe zmiany planu w jej obrębie. Ponadto, niniejsza procedura planistyczna miała na celu umożliwienie zmiany dotychczasowego sposobu zagospodarowania terenu, poprzez zmianę przeznaczenia, w głównej mierze, na tereny zabudowy mieszkaniowej, usługowej, turystycznej, z zachowaniem wymogów ładu przestrzennego, wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.

Cel planu

Celem planu jest ustalenie optymalnych i racjonalnych rozstrzygnięć w sposobie zagospodarowania terenu, przy uwzględnieniu istniejącego stanu zainwestowania, zasad jego ochrony i zasad zrównoważonego rozwoju, poprzez uporządkowanie stanu istniejącego, zapewnienie właściwej obsługi komunikacyjnej oraz jednolitych i spójnych zasad zagospodarowania dla poszczególnych terenów. Podjęcie przedmiotowej uchwały jest wyrazem woli Rady Gminy, względem kształtowania przestrzeni na jej terenie, przy jednoczesnym uwzględnieniu oczekiwań społecznych.

Procedura sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nawojowa, prowadzona jest zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, z dnia 27 marca 2003 r. Zgodnie z w/w ustawą procedura sporządzania planu ma określony tryb i wymaga zachowania określonej w niej kolejności, aby przyjęty przez Radę Gminy dokument mógł być aktem prawa miejscowego. W związku

z rozpatrzeniem przez Wójta uwag złożonych do planu miejscowego, w trakcie pierwszego wyłożenia do publicznego wglądu, konieczne stało się ponowienie procedury planistycznej w zakresie uzgodnień i opinii oraz ponownego wyłożenia projektu planu do publicznego wglądu. Część z rozwiązań projektowych, wprowadzonych w drodze rozpatrzenia uwag, nie uzyskała akceptacji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, co wyrażono w drodze odmowy uzgodnienia oraz opinii negatywnej, a to doprowadziło do zweryfikowania projektu. W celu dochowania poprawności procedury planistycznej, niezbędne jest uzyskanie uzgodnienia organów powołanych do tego w drodze ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w tym m.in. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

W trakcie tej procedury

odbyło się ponowne wyłożenie do publicznego wglądu części projektów zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Nawojowa – wieś Bączka Kunina, Frycowa – etap A i B, Homrzyska i Złotne, Nawojowa, Popardowa, Żeleźnikowa Wielka i Żeleźnikowa Mała, wraz z prognozami oddziaływania na środowisko.

Projekty w/w dokumentów, wraz z prognozami oddziaływania na środowisko udostępnione były do publicznego wglądu od 25 czerwca, do 15 lipca 2020 r. w siedzibie Urzędu Gminy Nawojowa, ul. Ogrodowa 2, pok. 49, od poniedziałku do piątku, w czasie pracy urzędu. Prace nad zmianą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Nawojowej odbywały się przy pełnej otwartości samorządu i dużym zaangażowaniu mieszkańców.

21 października 2020 r. Rada Gminy Nawojowa podjęła uchwałę, w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nawojowa oraz uchwały, w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Nawojowa – wieś: Popardowa, Nawojowa, Homrzyska

i Złotne, Żeleźnikowa Wielka i Żeleźnikowa Mała, Bączka – Kunina. Wyżej wymienione uchwały 4 listopada 2020 r. zostały opublikowane w dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego i są obowiązującymi aktami prawa miejscowego.

Konieczność ponowienia opiniowania i uzgodnień projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości Frycowa, w wyniku rozpatrzenia uwag złożonych w toku wyłożenia projektów do publicznego wglądu spowodowała, że oczekiwanie na opinie i decyzje odpowiednich organów wyrażającą zgodę na przeznaczenie gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne zostało wydłużone. Dodatkowym czynnikiem spowalniającym prace była pandemia. Wypisy i wyrisy z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zaświadczenia o przeznaczeniu działek w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Nawojowa dla miejscowości Popardowa, Nawojowa, Homrzyska i Złotne, Żeleźnikowa Wielka i Żeleźnikowa Mała, Bączka – Kunina wydawane są na podstawie nowo przyjętych uchwał. Zainteresowani właściciele działek mogli występować o dokumenty związane z miejscowym planem i podziałem nieruchomości od 30. 11. 2020 r.

MPZP obejmuje tereny wsi:

1. Bączka Kunina w granicach administracyjnych miejscowości o pow. ok. 444,7 ha.
2. Frycowa w granicach administracyjnych miejscowości o pow. ok. 818,0 ha.
3. Homrzyska i Złotne w granicach administracyjnych miejscowości o pow. ok. 1383,8 ha.
4. Nawojowa w granicach administracyjnych miejscowości o pow. ok. 836,4 ha
5. Popardowa w granicach administracyjnych miejscowości o pow. ok. 485,1 ha.
6. Żeleźnikowa Wielka i Żeleźnikowa Mała, w granicach administracyjnych miejscowości o pow. ok. 1049,1 ha.

Przygotowała
mgr Anna Polańska
Inspektor ds. planowania przestrzennego i inwestycji w UG Nawojowa

Edukacja jest najważniejsza

Gmina Nawojowa realizuje projekt zintegrowany LIFE pod nazwą: „Wdrażanie programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego-Małopolska w zdrowej atmosferze”.

Marzec 2020r. Zajęcia w Szkole Marzec 2020r. Zajęcia w Gminnym Podstawowej we Frycowej Przedszkolu w Nawojowej

W jego ramach prowadzone są działania edukacyjno-informacyjne wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mające na celu podniesienie świadomości społecznej na temat zanieczyszczenia powietrza i sposobów ograniczenia tego negatywnego zjawiska. Kampania ma upowszechnić wiedzę na temat ochrony środowiska naturalnego i kształtować wśród mieszkańców postawy proekologiczne. To za sprawą młodego pokolenia rośnie świadomość ekologiczna wśród dorosłych. Dbając o środowisko troszczymy się o zdrowie nasze i przyszłych pokoleń, dlatego tak ważna jest dbałość o otoczenie od najmłodszych lat.

Gmina Nawojowa prowadzi szereg działań wspierających rozwój świadomości ekologicznej. Wśród najmłodszego pokolenia najlepszym narzędziem edukacyjnym jest - zabawa.

Dzięki tym zabiegom najmłodsi w naszej gminie wiedzą już, co zanieczyszcza powietrze oraz co robić, by stało się ono bardziej czyste. Uczestnicząc w konkursach i quizach wykazują się dużą

wiedzą w tym zakresie. Cieszy fakt, że rośnie świadomość ekologiczna wśród młodzieży i przekonanie, iż troska o środowisko naturalne może być naprawdę ciekawa.

Konkursy dla dzieci

Rozdanie nagród w konkursie komiks ekologia na co dzień

Praca konkursowa Paulina Lelito

Oprócz zajęć edukacyjnych, gmina organizuje także konkursy ekologiczne, dzięki nim dzieci rozwijają kreatywne myślenie o ochronie środowiska naturalnego, kształtują własne postawy proekologiczne i wyrażają je za pomocą różnych technik plastycznych. W ten sposób łatwiej im zrozumieć znaczenie czystego powietrza dla zdrowia ludzi, roślin i zwierząt. Taka forma edukacji cieszy się dużym zainteresowaniem, dzieci są nagradzane za posiadane umiejętności i wiedzę.

Praca konkursowa - Nasz wspólny cel to czysta gmina - Aniela Bartusiak

Od sierpnia do października 2020 r. na terenie gminy realizowano zadanie pn. „Edukacja ekologiczna kluczem do sukcesu”. Zadanie współfinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Obejmowało ono konkurs ekologiczny, zajęcia edukacyjne wraz z innymi zadaniami konkursowymi wspartymi wyposażeniem placówek oświatowych materiałami służącymi edukacji o środowisku naturalnym i przyrodzie.

Konkurs ekologiczny - „Nasz wspólny cel to czysta gmina” - cieszył się dużym zainteresowaniem wśród nawojowskich uczniów. Tematyka pracy miała zwrócić ich uwagę na fakt, że czysta gmina jest gminą piękną. W konkursie uczestniczyło 42 uczniów, a autorzy najlepszych prac otrzymali nagrody ekologiczne. Zajęcia edukacyjno-ekologiczne przeprowadzono we wszystkich szkołach podstawowych gminy. W klasach 0-3, udział wzięło prawie 300 uczniów. Ogromnym zainteresowaniem cieszyła się lekcja ekologiczna, podczas której odpowiadano na pytania Ekodoradcy, zaś zakończeniem każdego zajęcia był konkurs wiedzy ekologicznej. Ekodoradca przekazał każdej szkole wyposażenie ekologiczne (gry, quizy, puzzle oraz karty pracy).

ETZT w Nawojowej

Gmina Nawojowa również w tym roku włączyła się w obchody Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu. Działania prowadzone w ramach ETZT mają propagować ekologiczne formy transportu. Dlatego cały czas zachęcamy mieszkańców do korzystania z komunikacji rowerowej, pieszej i publicznej. W ramach obchodów tegorocznego Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu nasza jednostka administracyjna zorganizowała konkurs

fotograficzny. Zadaniem konkursowym było przesłanie zdjęcia przedstawiającego korzystanie z ekologicznego środka transportu. Przekazane fotografie udowodniły, że mieszkańcy włączyli się w obchody tegorocznego ETZT i chętnie przesiadali się na ekologiczne środki transportu. Za nadesłane zdjęcia zostali obdarowani ekogadżetami.

Green Week w Gminie Nawojowa

Obchody Green Week w gminie Nawojowa

W ramach obchodów Green Week, Ekodoradca przeprowadził zajęcia edukacyjno-ekologiczne w Szkołach Podstawowych na terenie gminy. Prelekcje dotyczyły ochrony powietrza, segregacji odpadów oraz znaczenia natury i bioróżnorodności dla społeczeństwa i gospodarki. Zajęcia odbyły się w klasach młodszych. Młodzi mieszkańcy gminy chętnie uczestniczyli w lekcjach i wykazali się dużą wiedzą z zakresu ekologii. Uczniowie brali udział w dyskusji, odpowiadali też na pytania dotyczące

ochrony powietrza przygotowane przez Ekodoradcę. Poprzez prowadzone zajęcia Ekodoradca przekazał dzieciom ważne treści dla kształtowania dobrych nawyków proekologicznych, bowiem nie od dziś wiadomo, że dbanie o środowisko naturalne jest ważne od najmłodszych lat. W ramach obchodów Green Week dzieciom przekazano ulotki o ochronie powietrza i plecaki ozdobione logiem projektu LIFE.

Działania edukacyjno-informacyjne dla starszych

To głównie spotkania z lokalnymi liderami, tzw. wydarzenia plenerowe oraz dystrybucja ulotek, broszur i plakatów z zakresu ochrony powietrza. Gminne stoiska przyciągają wówczas uwagę mieszkańców oferując wyżej wymienione materiały. Zwiedzający mogą ponadto zaczerpnąć informacji, m.in. na temat uchwały antysmogowej dla regionu czy

programów o dotacjach przy jej realizacji. W ramach projektu LIFE Gmina Nawojowa w styczniu 2020 r. wypożyczyła kamerę termowizyjną. Badania prowadzone za jej pomocą miały sprawdzić izolację cieplną budynków, wiadomo bowiem, iż każdy obiekt emituje ciepło, które bezpowrotnie ucieka do atmosfery. Im mniej ciepła „stracimy”, tym mniej energii zużyjemy na ogrzewanie, zatem zapłacimy niższe rachunki. Zainteresowani mieszkańcy bezpłatnie mogli dokonać pomiarów stanu izolacji cieplnej własnych gospodarstw. Badania cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród społeczeństwa, dlatego również i w 2021 r. gmina będzie przeprowadzała je po raz kolejny.

Informacje dotyczące realizacji Projektu LIFE w Gminie Nawojowa są zamieszczone na stronie internetowej Urzędu Gminy pod adresem: www.nawojowa.pl (zakładka czystsze powietrze) oraz na fanpage facebooku Nawojowa w zdrowej atmosferze.

Odwiedzajcie naszą stronę - Serdecznie zapraszamy!

Agropromocja 2019 - dystrybucja materiałów edukacyjno-informacyjnych

Wrzesień 2019r.- impreza plenerowa na stadionie w Nawojowej

Agropromocja 2019 - Goście z zaprzyjaźnionej gminy Wiczo na gminnym stoisku

Gmina Nawojowa mówi TAK!

Podejmujemy ciągłe działania na rzecz poprawy jakości powietrza. Oprócz kampanii edukacyjno-informacyjnych, gmina wspiera mieszkańców dotacjami z różnych programów. Obecnie, kończy się program wymiany starych kotłów grzewczych na nowoczesne źródła ciepła. Odbywa się to na podstawie działania: „Redukcja niskiej emisji na terenie Gminy Nawojowa poprzez dofinansowanie wymiany źródeł ciepła na gazowe i biomasowe w budownictwie mieszkaniowym”, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego, na lata 2014-2020.

Gmina prowadzi również nabór chętnych, do udzielania dotacji celowej z własnych środków budżetowych na dofinansowanie wymiany wysokoemisyjnych urządzeń grzewczych na ekologiczne. Dofinansowanie ma ułatwić wprowadzenie bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii na terenie Gminy Nawojowa co wpłynie na ograniczenie emisji szkodliwych substancji zanieczyszczających powietrze. Program obejmuje wymianę 50 przestarzałych kotłów na urządzenia nowoczesne i ekologiczne. Wspieramy także mieszkańców za pomocą rządowych dotacji, a tu mogą skorzystać z dofinansowania w ramach programów: „Czyste Powietrze”, „Mój Prąd” czy „Moja Woda”.

Nowe zasady Programu Czyste Powietrze 2.0

Głównym celem jest wymiana starych, nieefektywnych kotłów na kotły nowoczesne i ekologiczne spełniające najwyższe normy. W ramach programu, który rozpoczął się w 2018 r. i według planów potrwa do roku 2029, można również uzyskać dofinansowanie na prace związane z termomodernizacją budynku.

Najważniejsze zmiany w programie

1. Uproszczenie zasad dotacji - w nowej edycji programu wprowadzono podział beneficjentów na dwie grupy. Pierwszą - stanowią beneficjenci o podstawowym

poziomie dofinansowania, drugą - o poziomie podwyższonym.

2. Włączenie w program Jednostek Samorządu Terytorialnego - wzmocnienie współpracy z gminami.

3. Skrócenie czasu procedowania wniosków - skrócono czas ich rozpatrywania z 90 do 30 dni.

4. Uproszczenie formularza wniosku - od beneficjenta nie wymaga się już podawania szczegółowych danych technicznych czy dostarczania dokumentów potwierdzających wysokość dochodu, zostało to zastąpione składaniem oświadczeń.

5. Możliwość składania wniosków przez serwis gov.pl - to kolejna zmiana w programie umożliwiającą składanie wniosków on-line.

6. Włączenie sektora bankowego - trwają również prace nad włączeniem sektora bankowego do programu, pozwoli to wnioskodawcy na występowanie przez banki z wnioskiem o dotację na częściową spłatę kapitału kredytu.

7. Integracja z programem „Mój Prąd” - od 15 maja 2020 r. program „Czyste Powietrze” został połączony z programem „Mój Prąd”. W przypadku gdy mieszkaniec jest zainteresowany montażem instalacji fotowoltaicznej, to od teraz ma możliwość złożenia jednego wniosku w ramach integracji programu „Czyste Powietrze” z programem „Mój prąd”.

8. Powiązanie wysokości dotacji z efektem ekologicznym - oznacza, że największą dotację można uzyskać na najbardziej ekologiczne rozwiązania w maksymalny

sposób ograniczające emisję CO₂ czyli na połączenie pompy ciepła z fotowoltaiką i rekuperacją.

9. Dotacje dla tych, którzy już wymienili źródło ciepła - program wspiera także mieszkańców, którzy mają już nowoczesne i ekologiczne kotły, te osoby mogą starać się o dofinansowanie na ocieplenie domu czy wymianę stolarki okiennej, drzwiowej.

10. Finansowanie przedsięwzięć rozpoczętych i zakończonych - Program finansuje również przedsięwzięcia zakończone przed datą złożenia wniosku o dofinansowanie przy czym inwestycja nie może być rozpoczęta wcześniej niż sześć miesięcy przed datą złożenia wniosku oraz nie wcześniej niż przed datą wskazaną w naborze programu (czyli 15 maja 2020 r.).

Czyste powietrze - poziom podstawowy

Wnioskodawcą jest osoba fizyczna będąca właścicielem lub współwłaścicielem budynku mieszkalnego jednorodzinnego lub wydzielonego lokalu mieszkalnego z wyodrębnioną księgą wieczystą w budynku jednorodzinnym. Dochód roczny wnioskodawcy nie może przekroczyć kwoty 100 tys. zł.

W tabeli przedstawiono maksymalne kwoty dotacji dla beneficjentów uprawnionych do poziomu podstawowego:

Brak wymiany źródła ciepła	Wymiana źródła ciepła na inne niż pompa ciepła	Wymiana źródła ciepła na pompę ciepła
<p>Przedsięwzięcie nie obejmuje wymiany źródła ciepła. Dofinansowanie na :</p> <ul style="list-style-type: none"> - termomodernizację - rekuperację - dokumentację <p>Wysokość dofinansowania: do 10 tys. zł</p>	<p>Przedsięwzięcie obejmuje wymianę źródła ciepła na inne niż pompa ciepła oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - termomodernizację - rekuperację - dokumentację <p>Wysokość dofinansowania: do 20 tys. zł - do 25 tys. zł (jeżeli przedsięwzięcie obejmuje mikroinstalację fotowoltaiczną)</p>	<p>Przedsięwzięcie obejmuje wymianę źródła ciepła na pompę ciepła oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - termomodernizację - rekuperację - dokumentację <p>Wysokość dofinansowania: do 25 tys. zł - do 30 tys. zł (jeżeli przedsięwzięcie obejmuje mikroinstalację fotowoltaiczną)</p>

Czyste Powietrze - poziom podwyższony

Wnioskodawcą jest osoba fizyczna będąca właścicielem lub współwłaścicielem

budynku mieszkalnego jednorodzinnego lub wydzielonego lokalu mieszkalnego z wyodrębnioną księgą wieczystą w budynku jednorodzinnym. Dochód miesięczny nie może przekroczyć kwoty 1400 zł (w gospodarstwie wieloosobowym) lub

kwoty 1960 zł (w gospodarstwie jednoosobowym).

W tabeli przedstawiono maksymalne kwoty dotacji dla beneficjentów uprawnionych do poziomu podwyższonego:

Brak wymiany źródła ciepła	Wymiana źródła ciepła
<p>Przedsięwzięcie nie obejmuje wymiany źródła ciepła. Dofinansowanie na :</p> <ul style="list-style-type: none"> - termomodernizację - rekuperację - dokumentację <p>Wysokość dofinansowania: do 15 tys. zł</p>	<p>Przedsięwzięcie obejmuje wymianę źródła ciepła oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - termomodernizację - rekuperację - dokumentację <p>Wysokość dofinansowania: do 32 tys. zł -do 37 tys. zł (jeżeli przedsięwzięcie obejmuje mikroinstalację fotowoltaiczną)</p>

Aktualny formularz wniosku do programu „Czyste Powietrze” (po założeniu konta w portalu beneficjenta) dostępny jest na stronie internetowej: www.portal.wfos.krakow.pl ■

Mój Prąd

Celem programu jest zwiększenie produkcji energii elektrycznej z mikroinstalacji fotowoltaicznych na terenie całego kraju.

O programie

Dofinansowanie w formie dotacji do 5 tys. zł, ale nie więcej niż 50 % kosztów kwalifikowanych na zakup, montaż mikroinstalacji fotowoltaicznych o zainstalowanej mocy elektrycznej od 2 kW do 10 kW. Zamontowane mikroinstalacje fotowoltaiczne mają służyć na potrzeby istniejących budynków mieszkalnych. Dofinansowanie nie obejmuje projektów polegających na zwiększeniu mocy istniejących już instalacji fotowoltaicznych. Pierwszy nabór wniosków zakończył się 20 grudnia 2019 r. Natomiast 13 stycznia 2020 r. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ogłosił drugi nabór, który potrwa do 18 grudnia 2020 r. lub do wcześniejszego wyczerpania alokacji środków. Dofinansowaniu podlegają projekty zakończone przed dniem złożenia wniosku o dofinansowanie. Urządzenia muszą być instalowane jako nowe, wyprodukowane w ciągu 24 miesięcy przed montażem. Warunkiem skorzystania z dotacji jest posiadanie umowy kompleksowej regulującej kwestie związane z wprowadzeniem wytworzonej energii z mikroinstalacji do sieci elektrycznej. Wnioski w ramach programu „Mój Prąd” należy składać tylko on-line.

Formularz elektroniczny wniosku dostępny jest na stronie internetowej: mojprad.gov.pl

Moja Woda

Celem programu jest wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej oraz ochrona zasobów wody poprzez zwiększenie retencji na terenie posesji przy budynkach jednorodzinnych. Program obejmuje dofinansowanie na zakup, montaż, budowę i uruchomienie instalacji pozwalających na zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenie nieruchomości objętej przedsięwzięciem. W ramach programu dofinansowane mogą być:

- przewody odprowadzające wody opadowe zebrane z rynien, wpustów do zbiornika nadziemnego, podziemnego, otwartego lub zamkniętego, szczelnego lub infiltracyjnego,
- zbiorniki retencyjne szczelne lub infiltracyjne – zbiornik retencyjny nadziemny otwarty od 2 m³ pojemności,
- zbiornik retencyjny nadziemny zamknięty od 1 m³ pojemności (w przypadku zbiorników o pojemności mniejszej niż 2 m³ wymagane jest aby w ramach dofinansowania zostały zakupione minimum 2 szt.),
- zbiornik retencyjny podziemny zamknięty od 2 m³ pojemności,
- instalacje rozsączające,
- elementy do nawadniania lub innego wykorzystania zatrzymanej wody.

O programie

O dotację mogą starać się właściciele lub współwłaściciele nieruchomości, na której znajduje się budynek mieszkalny.

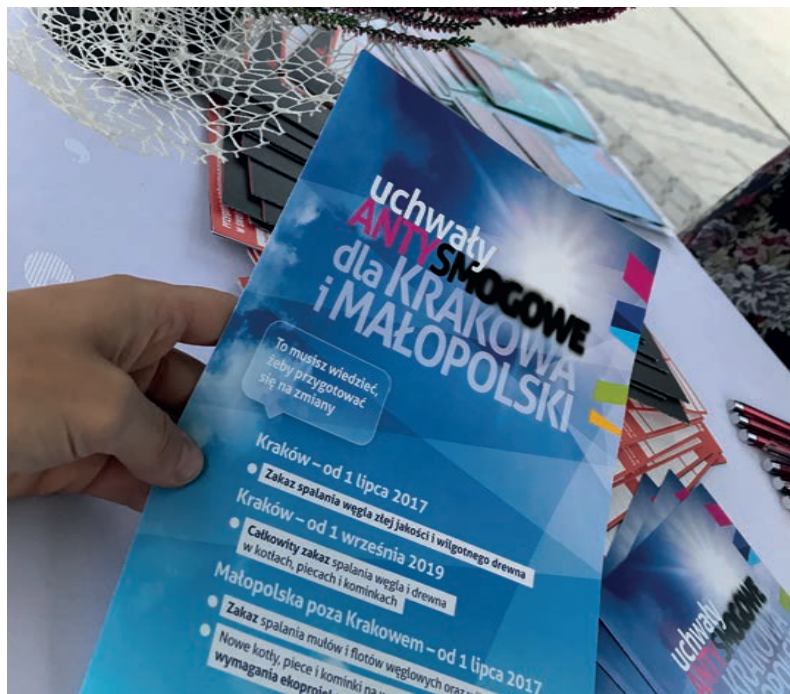
Dofinansowanie obejmuje również domy nowo budowane z kompletnym systemem orywnowania dachu. Okres kwalifikowalności kosztów obejmuje od 01.06.2020 r. do 30.06.2024 r. jednak zadanie nie może być zakończone przed datą złożenia wniosku. W programie można otrzymać dotację do wysokości 5 tys. zł, ale nie więcej niż 80% kosztów kwalifikowanych. Dofinansowanie nie jest udzielane jeżeli instalacje objęte przedsięwzięciem i zatrzymana woda opadowa będą wykorzystywane do prowadzenia działalności gospodarczej, w tym działalności rolniczej. Okres trwałości przedsięwzięcia wynosi 3 lata od daty jego zakończenia i w tym okresie beneficjent zobowiązany jest zachować całość dokumentacji związanej z realizacją zadania. Wnioski do programu „Moja Woda” należy składać zarówno w wersji papierowej jak i elektronicznej do

Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Nabór wniosków trwa od 1 lipca 2020 r., do 31 maja 2024 r. lub do wcześniejszego rozdysponowania puli środków. Aktualny formularz wniosku dostępny jest na stronie internetowej: www.wfos.krakow.pl Budżet programu „Moja woda” na rok 2020 został już wyczerpany. O nowym terminie naboru chętnych do udziału w programie będzie informował Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Plakaty na gminnych tablicach w ramach kampanii „W Twoim domu mieszka złodziej”

Co oznacza dla mieszkańców gminy?

Od 1 lipca 2017 r. w Małopolsce obowiązuje uchwała antysmogowa, która wyznacza okresy przejściowe dla użytkowanych obecnie kotłów na drewno i węgiel.

Do końca 2022 r. należy wymienić wszystkie kotły, które nie spełniają żadnych norm emisyjnych. To tzw. „kopciuchy” są głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza w Małopolsce. Kotły pozaklasowe emitują do atmosfery duże ilości pyłów i rakotwórczego benzo[a]pirenu, które w efekcie wpływają negatywnie na nasze zdrowie.

Do końca 2026 r. uchwała antysmogowa narzuca wymianę kotłów klasy 3 lub klasy 4 według normy PN-EN 303:5:2012. Natomiast kotły, które spełniają wymagania klasy 5 według normy PN-EN 303:5:2012 i były eksploatowane przed 1 lipca 2017 r., mogą być użytkowane do końca swojej żywotności. Również od 1 lipca 2017 r. nowo instalowane kominki, piece muszą spełniać wymagania ekoprojektu. Natomiast od 1 stycznia 2023 r. dozwolone będzie tylko używanie kominków i pieców spełniających normy emisyjne lub posiadających sprawność cieplną na poziomie co najmniej 80%. Kominki i piece, które nie spełniają wymagań ekoprojektu lub nie posiadają sprawności powyżej 80% będą musiały zostać wyposażone w urządzenia redukujące emisję pyłu (np. elektrofiltr) do poziomu ekoprojektu. Uchwała wprowadza także wymagania dla jakości stosowanych paliw. Od 1 lipca 2017 r. obowiązuje zakaz spalania mułów i flotów węglowych, te frakcje zawierają duże ilości wilgoci, popiołu i innych zanieczyszczeń. Nie wolno również spalać węgla oznaczonego jako „miał” oraz drewna o wilgotności powyżej 20%. Drewno powinno być sezonowane co najmniej dwa sezony.

Kontrole przestrzegania uchwały antysmogowej

Kontrole przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej w gminie prowadzą przeszkoleni i upoważnieni przez wójta pracownicy Urzędu. Podstawą podjęcia kontroli są zgłoszenia za pomocą formularza Ekointerwencja (formularz dostępny jest na stronie internetowej gminy), zgłoszenia dokonywane przez mieszkańców czy rutynowe kontrole pracowników Urzędu Gminy. Osoby uprawnione do kontroli mają prawo wstępu z niezbędnym sprzętem na teren nieruchomości w godzinach od 6:00 do 22:00 i wykonania niezbędnych czynności kontrolnych,

w tym pobierania próbek popiołu paleniskowego do analizy. Kontroli podlegają właściciele nieruchomości lub osoby ich reprezentujące (np. użytkownik budynku, pełnoletni domownik czy najemca). Podczas kontroli mieszkańcy informowani są o zapisach uchwały antysmogowej. Pracownicy informują również o obowiązujących programach dotacyjnych na wymianę kotłów. W przypadku podejrzenia spalania odpadów, pracownicy urzędu przy pomocy zakupionego sprzętu pobierają próbki popiołu do badań. Celem potwierdzenia bądź wykluczenia spalania odpadów Gmina Nawojowa podpisała umowę z akredytowanym laboratorium. Pobrana próbka wysyłana jest tam do analizy. Po otrzymaniu wyników Urząd prowadzi dalsze czynności. Kontrolujący mogą również prosić o przedstawienie dokumentów i udostępnienie wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli. Z czynności kontrolnych sporządzany jest protokół. Jeden egzemplarz protokołu otrzymuje kontrolowany. Jeżeli mieszkaniec nie przestrzega przepisów uchwały antysmogowej może zostać ukarany mandatem do wysokości 500 zł lub grzywną do 5 000 zł. Głównym celem prowadzonych kontroli jest uświadamianie mieszkańcom, jak duży wpływ na nasze zdrowie ma jakość powietrza.

Uchwała antysmogowa to konieczność!

Smog niszczy nasze zdrowie, przyczynia się do chorób układu oddechowego, krwionośnego, nerwowego, rozrodczego, powoduje zmiany anatomiczne w mózgu. Dzięki wymianie kotłów jakość powietrza będzie znacznie lepsza.

Zadbaj o zdrowie najbliższych i skorzystaj z programów dotacyjnych na wymianę nieefektywnych źródeł ciepła na nowoczesne i ekologiczne kotły!

Październik 2019 r. Prezentacja nowoczesnych kotłów przy budynku Urzędu Gminy

Program Ochrony Powietrza

Od 27 października 2020 r. obowiązuje przyjęta uchwałą nr XXV/373/2020 Sejmiku Województwa Małopolskiego, z dnia 28 września 2020 r. nowy „Program Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego”. Jest to kompleksowy projekt działań na rzecz poprawy jakości powietrza. Jednakże aby poprawa jakości życia była skuteczna potrzebna jest mobilizacja nie tylko samorządów, ale wszystkich mieszkańców. W nowym programie określono nie tylko zadania gmin oraz pozostałych instytucji publicznych, ale także zadania mieszkańców. To do mieszkańców będzie należało przede wszystkim informowanie gminy o wymianie źródła ciepła oraz przestrzeganie ograniczeń i zakazów zawartych w uchwale antysmogowej. W ramach nowego Programu Ochrony Powietrza gmina ma obowiązek zbudowania pełnej inwentaryzacji urządzeń grzewczych. Przy tworzeniu bazy inwentaryzacji potrzebna jest współpraca mieszkańców.

Obecnie trwają prace nad wprowadzeniem krajowej bazy budynków. W ramach Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) każdy mieszkaniec będzie miał obowiązek zgłoszenia posiadanego źródła ciepła. Dzięki bazie inwentaryzacji ogrzewania budynków gmina będzie miała wiedzę na temat istniejących źródeł ciepła i będzie mogła starać się o kolejne dofinansowania na wymianę nieefektywnych źródeł ciepła na źródła ekologiczne. A zgodnie z uchwałą antysmogową do końca 2022 roku należy zlikwidować wszystkie kotły pozaklasowe tzw. „kopciuchy”.

Program Ochrony Powietrza zakłada szereg zadań dla gmin, to głównie:

- utworzenie i utrzymanie punktu obsługi programu Czyste Powietrze (Gmina Nawojowa zawarła już w tym roku porozumienie z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie na wspólną jego realizację)
- zatrudnienie Ekodoradcy
- prowadzenie w gminach akcji informacyjnych o wymaganiach uchwały antysmogowej (z taką informacją od 2021 r. gmina ma obowiązek dotrzeć co najmniej raz na pół roku do każdego punktu adresowego opalanego węglem lub drewnem),
- zamieszczenie na stronie internetowej gminy informacji o aktualnej jakości powietrza, odnośnika do aplikacji Ekointerwencja oraz odnośnika do programu Czyste Powietrze (powyższe informacje zamieszczone są na stronie gminy: www.nawojowa.pl)
- przeprowadzenie inwentaryzacji źródeł ciepła i instalacji odnawialnych źródeł energii, co najmniej 70% budynków w gminie, do końca 2021 roku, co najmniej 90% do 30 czerwca 2022 r., współpraca gmin z nadzorem budowlanym i kominiarzami przy inwentaryzacji do krajowej bazy CEEB (Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków) – przekazywanie co pół roku informacji o postępie wymiany kotłów i inwentaryzacji w gminie,
- kontrole interwencyjne palenisk - wykonywane w ciągu 12 godzin od zgłoszenia, w przypadku co najmniej 10% prowadzonych kontroli interwencyjnych w skali roku konieczne będzie pobieranie próbek popiołu z paleniska,
- kontrole planowe w zakresie przestrzegania przepisów ochrony powietrza - ilość kontroli w ciągu roku uzależniona jest od liczby mieszkańców w gminie,
- analiza skali ubóstwa energetycznego – przygotowanie analizy problemu ubóstwa energetycznego w gminie i wsparcie mieszkańców dotkniętych ubóstwem energetycznym,
- identyfikacja, w ramach aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, potencjalnych obszarów, które ze względów prawnych i technicznych mogą być przeznaczone pod instalacje OZE o mocy powyżej 100 kW wytwarzające energię elektryczną,
- rekomendacja co najmniej 1% dochodów własnych gminy na działanie związane z ochroną powietrza,
- poprzez prowadzone działania, liczba urządzeń grzewczych nie spełniających wymagań uchwały antysmogowej od 1 stycznia 2023 roku nie może przekroczyć 15% wszystkich zainstalowanych urządzeń grzewczych w gminie, a od 1 stycznia 2027 roku nie może przekroczyć 3% wszystkich zainstalowanych urządzeń grzewczych w jednostce administracyjnej,
- zapewnienie przez samorządy lokalne, że od 2023 roku co najmniej 50%, a od 2025 roku 100% zużywanej energii elektrycznej w ciągu roku będzie pochodziło z OZE (dotyczy energii pochodzącej z budynków użyteczności publicznej będących własnością gminy)
- finansowanie kotłów na paliwa stałe ze środków publicznych, w Małopolsce będzie mogło obejmować:

*od 1 stycznia 2021 r. wyłącznie kotły na biomasę (z wyłączeniem projektów w trakcie realizacji),

*od 1 stycznia 2023 r. wyłącznie kotły na biomasę o emisji pyłu do 20 mg/m³ (przy 10% O₂).

Nowy Program Ochrony Powietrza to także plan działań krótkoterminowych. Działania krótkoterminowe wdrażane są w sytuacjach ryzyka przekroczenia poziomu alarmowego, informowania lub dopuszczalnego zanieczyszczeń w powietrzu. Ustalono zostały 3 stopnie zagrożenia zanieczyszczeniem powietrza: Pierwszy stopień wdrażany, gdy średnie stężenie pyłu PM₁₀ z ostatnich 12 godzin przekroczy 80 µg/m³. Działania krótkoterminowe obejmują:

- prowadzenie prewencyjnych kontroli spalania odpadów,
- ograniczenie eksploatacji kominków, jeżeli nie stanowią one jedyne źródła ogrzewania.

Drugi stopień wdrażany w sytuacji ryzyka przekroczenia poziomu informowania (100 µg/m³). Działania krótkoterminowe obejmują:

- prowadzenie prewencyjnych kontroli spalania odpadów,
- ograniczenie aktywności na zewnątrz dzieci i młodzieży w placówkach oświatowo-wychowawczych i opiekuńczo-wychowawczych,
- ograniczenie stosowania dmuchaw do liści,
- ograniczenie eksploatacji kominków, jeżeli nie stanowią one jedyne źródła ogrzewania.

Trzeci stopień wdrażany w sytuacji ryzyka przekroczenia poziomu alarmowego (150 µg/m³). Działania krótkoterminowe obejmują:

- prowadzenie prewencyjnych kontroli spalania odpadów,
- ograniczenie aktywności na zewnątrz dzieci i młodzieży w placówkach oświatowo-wychowawczych i opiekuńczo-wychowawczych,
- ograniczenie stosowania dmuchaw do liści,
- ograniczenie eksploatacji kominków, jeżeli nie stanowią one jedyne źródła ogrzewania,
- ograniczenie eksploatacji urządzeń grzewczych na paliwa stałe, w przypadku możliwości stosowania alternatywnego ogrzewania,
- ograniczenia prac budowlanych związanych z emisją pyłu,
- ograniczenia dla zakładów przemysłowych odwołujące się do pozwoleń emisyjnych,
- rekomendowane wprowadzenie bezpłatnej komunikacji publicznej oraz ograniczenie wjazdu pojazdów ciężarowych do centrum Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza.

Program Ochrony Powietrza nakłada na gminy szereg działań. Głównym celem programu jest jak najszybsza poprawa jakości powietrza. Większość zanieczyszczeń pochodzi z niskiej emisji czyli z kominów naszych domów. Zanieczyszczone powietrze jest bardzo szkodliwe dla zdrowia. Niekorzystnie wpływa na układ oddechowy i immunologiczny u dzieci, u dorosłych zwiększa ryzyko występowania chorób alergicznych i układu oddechowego. Wspólnie podejmiemy działania na rzecz poprawy jakości powietrza, aby kolejne sezony grzewcze były wolne od szkodliwego dymu, bowiem od jakości powietrza zależy nasze zdrowie i przyszłość naszych dzieci.

Inwentaryzacja w gminie

W kierunku poprawy jakości powietrza ważnym krokiem jest wymiana „kopciuchów” na kotły ekologiczne. Gmina wspiera mieszkańców w tym zakresie i w ramach pozyskanych dofinansowań wymieniono:

- 20 kotłów w ramach „Programu poprawy jakości powietrza w Gminie Nawojowa związanego ze zmianą systemu ogrzewania na proekologiczne w budynkach mieszkalnych w ramach Programu Ograniczenia Niskiej Emisji (PONE) w roku 2018 "
- 166 kotłów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego, na lata 2014-2020 „Redukcja niskiej emisji na terenie Gminy Nawojowa poprzez dofinansowanie wymiany źródeł ciepła na gazowe i biomasowe w budownictwie mieszkaniowym”.

Obecnie trwa dotacja celowa z własnych środków budżetu gminy,

która obejmują wymianę 50 wysokoemisyjnych urządzeń grzewczych na kotły ekologiczne.

Przeprowadzona inwentaryzacja budynków na terenie Gminy Nawojowa dowiodła, że wciąż ponad 300 kotłów to kotły pozaklasowe, które zgodnie z uchwałą antysmogową należy wymienić do końca 2022 r. Kotłów klasy 3 i 4 (z obowiązkiem wymiany do końca 2026 r.) na terenie gminy jest około 700.

Powyższe dane wskazują, jak ważna jest współpraca mieszkańca, który będzie zobowiązany przekazać gminie informację dotyczącą źródła ciepła w jego budynku. Pozwoli to gminie na oszacowanie liczby kotłów do wymiany i pozyskanie nowych dofinansowań.

Zła jakość powietrza jest poważnym problemem społecznym. Niebezpieczna jest nawet stosunkowo krótka ekspozycja na pył zawieszony, zwłaszcza w przypadku wysokich stężeń pyłu. Bardzo wysokie stężenie pyłu PM10 obserwujemy w trakcie sezonu grzewczego, od jesieni po wiosnę. Aby przyczynić się do lepszej

jakości powietrza, wymień „kopciucha” na kocioł ekologiczny już dziś!

Inwentaryzacja wśród mieszkańców gminy wykazała także, że spora liczba kotłów to już kotły ekologiczne. Ponad 250 gospodarstw domowych ogrzewanych jest kotłami gazowymi. Prawie 200 kotłów to kotły klasy 5 i Ecodesign, natomiast do ogrzewania olejowego i elektrycznego jest w sumie ponad 50 kotłów na terenie gminy.

Przeprowadzona inwentaryzacja dotyczyła także oceny stanu technicznego budynków oraz odnawialnych źródeł energii. Ponad 1400 mieszkańców zadeklarowało, że przeprowadziło już termomodernizację budynku (dotyczyło to ocieplenia ścian, dachu, stropu czy wymiany okien i drzwi), natomiast ponad 200 mieszkańców, że posiada odnawialne źródła energii (kolektory słoneczne, pompę ciepła czy fotowoltaikę).

Kolumnę przygotowała:

mgr Dorota Kucharska, inspektor U G

„OBYCZAJEM OJCÓW NASZYCH”

Konkurs dopiero za rok?

Uwidocznione w nadtytule wydarzenie, już kilka lat temu wpisało się trwale w kalendarz bożonarodzeniowych imprez oświatowych w naszej gminie. Niestety, w 2020 r., ze względu na panującą pandemię konkurs się nie odbył. Żyjemy nadzieją, że w roku następnym będziemy znów gościć uczestników łączącej pokolenia imprezy. Oby tylko walka z wirusem okazała się skuteczna.

Przypomnijmy sobie zatem, jak to bywało onegdaj, a choćby i w roku ubiegłym 2019. Bywało... bo tak było w rzeczywistości.

◆◆◆

W Szkole Podstawowej im. Św. Jadwigi Królowej, we Frycowej, VII Gminny Konkurs Bożonarodzeniowy pn. „Ojców naszych obyczajem...” odbył się 17 grudnia. Uczestnikami byli uczniowie klas IV – VI szkół podstawowych, z terenu naszej jednostki administracyjnej. Jego pomysłodawcą oraz współorganizatorem, od pierwszej edycji, jest wójt gminy Nawojowa. W organizacji konkursu włączyły się parafie z Żeleźnikowej Wielkiej i z Nawojowej, zaś wikary, ks. mgr Marcin Pikul poprowadził konkursowe przedsięwzięcie z biglem i swadą. Ponadto, wzorem ubiegłych lat, panie ze Stowarzyszenia „Tradycja i Przyszłość”, które wystąpiły w pięknych regionalnych strojach, przygotowały poczęstunek dla wszystkich uczestników – a były to: kompot z suszu i tradycyjne ciasta – co umożliwiło jeszcze lepiej wczuć się w niezwykłą atmosferę Świąt Bożego Narodzenia. Głównym celem konkursu niezmiennie pozostaje kultywowanie tradycji związanych ze wspomnianymi świętami, a ponadto rozwijanie talentów artystycznych dzieci.

◆◆◆

Konkurs składał się z trzech konkurencji przygotowanych dla 8-osobowych reprezentacji szkolnych. Pierwszą część stanowiły prace manualne: uczniowie przygotowywali stroiki świąteczne i dekorowali stół wigilijny. Najistotniejsze w tych zmaganiach, było użycie tradycyjnych materiałów. Jury zwracało uwagę na estetykę oraz samodzielność wykonania zadania.

Nie mogło oczywiście zabraknąć przystrajania choinki. Dzieci, używając tradycyjnych materiałów, wcześniej ręcznie wykonały ozdoby, takie jak świąty, łańcuchy, aniołki, pieczone w domu pierniki i inne stroiki, którymi w trakcie konkursu

staraly się, jak najpiękniej przybrać żywe drzewko.

W kolejnej części, 3 - osobowe zespoły odpowiadały na 5 losowo wybranych pytań.

Przygotowano je w oparciu o fragment książki Teresy Mazur „Ojców naszych obyczajem...” dotyczący tradycji i zwyczajów związanych z okresem zimowym, głównie adwentem, Bożym Narodzeniem i karnawalem. Uczniowie mieli czas na wspólne ustalenie pełnej, poprawnej odpowiedzi, a uzyskane punkty każdorazowo były zapisywane na tablicy.

Pytania były tak sformułowane, aby zarówno uczestnicy, jak i widzowie mieli możliwość bliższego zapoznania się z tradycją bożonarodzeniową, np. musieli podać przykłady wierzeń związanych z dniem wigilijnym, wyjaśnić symbolikę dzielenia się opłatkiem, znaczenie wigilijnych potraw, sianka na stole, czy gwiazdy na choince. Tłumaczyli, co znaczą zapomniane już dziś przez wielu nazwy, jak chociażby świąty, szczodraki, czy gody.

Konkurs zakończono wspólnym zaśpiewaniem tradycyjnej koledy, pastorałki. Szkoły postarały się o odpowiednie stroje dla artystów uświetniających wydarzenie, np. ubiory pastuszków, aniołków, Maryi i Józefa, a także o oprawę muzyczną występów. O wyłonieniu zwycięzców decydowało 5-osobowe jury powołane przez organizatorów, które przy ocenie wzięło pod uwagę poprawność merytoryczną wypowiedzi, ogólne wrażenie artystyczne, dobór i wykorzystanie materiałów, estetykę i pomysłowość wykonania, nawiązanie do tradycji.

Jury po każdej konkurencji informowało uczestników o ilości zdobytych punktów. Były one zapisywane na tablicy, a uczestnicy mogli na bieżąco śledzić wyniki, co działało niezwykle mobilizująco na każdą z drużyn.

Czołowe miejsca zdobyły szkoły: z Nawojowej, Frycowej i Żeleźnikowej Wielkiej. Nagrody dla nich ufundowała firma STAL-BUD z Nawojowej.

Wszystkie szkoły uczestniczące w konkursie otrzymały pamiątkowe dyplomy, a zawodnicy - nagrody książkowe.

Na zakończenie, czekała na wszystkich miła niespodzianka, zabawa w „migdałowego króla”.

„W domach mieszczkańskich bardzo popularna w dniu 6 stycznia była zabawa w migdałowego króla: na deser po świątecznym obiedzie podawano niewielkie ciasteczka – dla każdego po jednym. W którymś ciastku zapieczony był duży migdał w całości. Komu ciastko to przypadło, ten otrzymywał godność „króla migdałowego” i „panował miłościwie” do końca dnia, reszta zaś domowników była obowiązana wykonywać jego polecenia”.

Całość okazała się wielkim sukcesem – przede wszystkim dzięki przybliżeniu młodszemu pokoleniu dawnych, pięknych tradycji.

mgr Maria Bodziony

Dyrektor SP im. Świętej Królowej Jadwigi we Frycowej.

Restaurowanie rodowej siedziby

Generalny wykonawca restauracji historycznej budowli, Firma Erbet, przewiduje zakończenie prac remontowych w październiku 2021 roku. Niewielkie opóźnienia spowodowała epidemia koronawirusa, jaka od wiosny bieżącego roku dotyka cały świat, w tym również nasz region.

Kolejnym etapem, który potrwa około roku, będzie adaptacja wnętrza i prace wykończeniowe w środku obiektu. - Jeżeli nic nie pokrzyżuje naszych planów – mówi Krzysztof G. Kron, vice prezes zarządu spółki, pałac rozpocznie działalność i będzie udostępniony społeczeństwu w 2022 roku.

Od początku było wiadomo, iż pewien fragment części wschodniej budynku jest przeznaczony na prywatne apartamenty właścicieli. Pozostała część tego modułu i cała strona zachodnia zaadoptowana będzie na hotel, salę konferencyjną, restaurację, kawiarnię, winiarnię, dom pracy twórczej, a także różne aktywności artystyczno-kulturalne. Dotyczy to również parku, którego projekt przywracania do świetności został przygotowany przez Kamilę Kamińską oraz Witolda Króla, z sądeckiej delegatury małopolskiej pracowni konserwacji zabytków, odbędzie się to oczywiście po zakończeniu wszelkich prac remontowo-renowacyjnych. Zostanie wówczas wybudowana nowa droga dojazdowa do kompleksu placowo-parkowego. - Warto dodać – mówi prezes Krzysztof Kron – że w parku są również przewidziane miejsca do uprawiania działalności artystyczno-plenerowej, i mamy nadzieję, że wraz z oddaniem do publicznego użytku całego obiektu i ta aktywność zostanie w 2022 roku uruchomiona.

- Dotychczasowy remont przebiega bez większych zakłóceń, oprócz półrocznego spowolnienia spowodowanego pandemią. Muszę wspomnieć, że niezwykle ważną sprawą w całym przedsięwzięciu są prace konserwatorskie, którymi, jako podwykonawca Erbetu, zajmuje się nowosądecka firma Józefa Steca Art Deco, gdzie powstał ich projekt i przygotowano cały zakres działań. To m. in. prace związane z elewacją budynku, herbami, a wewnątrz z bardzo pięknymi i bardzo zdewastowanymi polichromiami, szczególnie na sufitach, nieudolnie przemalowywanych w czasach komunistycznych. Malowidła dotychczas odsłonięte i przywrócone do dawnej świetności są przepiękne, zachwycające, a powstawały w XVIII i XIX wieku. Renowacją zajmuje się dziewięcioosobowy zespół pań, z pracowni Józefa Steca. Ich odtwarzanie, to precyzyjna, mrowcza praca, wymagająca ogromnego

nakładu czasu i kosztów finansowych. Konserwowanie, a niejednokrotnie odmalowywanie polichromii wzorowane jest na podobnych działaniach prowadzonych uprzednio w dawnym dworze szlacheckim, w Rożnowie. Na podstawie przeprowadzonych badań, z dużym prawdopodobieństwem można powiedzieć, że autorem owych malowideł jest krakowski artysta – Michał Stachowicz. Prawdopodobnie te pałacowe nawastwienia powstały w roku 1810, podobnie jak w rezydencji rożnowskiej, będącej również własnością rodziny Stadnickich, z tą wszakże różnicą, że we wspomnianym obiekcie polichromie zachowały się w bardzo dobrym stanie. Łatwo też zauważyć, iż są z nawojowskimi tożsame. Dodajmy, że artysta wykonywał na tym

terenie wiele zleceń w obiektach sakralnych i domach ziemiaństwa. Być może niektóre z nich, na zasadzie „kalki” zostały przeniesione z rożnowskiego dworu do pałacu – są identyczne. Obecnie na 90 proc. można powiedzieć, że on jest ich autorem, lub jego uczniowie. To stonkowo nieznany malarz, uprawiający głównie sztukę tzw. naścienną. Dopiero teraz jego postać jest odkrywana, pojawiła się też monografia o mistrzu pióra Zbigniewa Michalczyka. Wiadomości są bardzo świeże więc w pewnym sensie sensacyjne, dlatego tą tematyką zajmuje się wielu specjalistów z dziedziny sztuki. Firma Józefa Steca pracuje na odtworzeniu zniszczonych herbów, zabytkowej stolarki, czy żyrandola z sali lustrzanej (kryształowy pajdak). Erbet prowadzi prace budowlane w części wschodniej i zachodniej pałacu polegające na przemurowaniach i wzmocnieniach ścian. Powstaje ciekawy projekt nowej klatki schodowej w części wschodniej, bardziej reprezentacyjnej niż dotychczasowa,

a ozdobi ją przepiękny witraż na półpiętrze.

KWESTIA BLOKU MIESZKALNEGO (RELACJA KRZYSZTOFA KRONA)

- Moją ideą było, aby całość posiadłości stała się znowu jednością, obiektem kompletnym, skoro ponownie znajduje się w rękach rodziny - hrabiego Andrzeja Mańkowskiego, który odkupił wszelkie prawa od reszty rodziny, a jest również spadkobiercą rodu Stadnickich. Skoro ma się odbywać tu wiele aktywności z zakresu, sztuki, kultury, muzyki, wystawiennictwa, teren powinien być ogrodzony, odpowiednio zabezpieczony, nadzorowany. A zatem nie ma miejsca dla osób spoza rodziny, kręgu najbliższych. Mieszkańcy bloku, który zbudowano tu w latach sześćdziesiątych, w czasach funkcjonowania szkoły rolniczej (dla nauczycieli tej placówki) pewnie też czuliby się źle, chcąc przyjmować swoich gości, mieć komfort i swobodę zachowania. Aby nie tworzyć konfliktów postanowiliśmy wykupić te mieszkania, a w przyszłości budynek zlikwidujemy, nie ma on żadnej wartości architektonicznej w stosunku do pałacu. Typowy styl socjalistyczny. Rozmowy z właścicielami mieszkań były bardzo trudne, ale ostatecznie owocne. Otrzymali w większości własne domy, które sami wybrali, a niektórzy zdecydowali się na rekompensaty pieniężne. Mają zatem swoje posesje o sporej wartości, myślę, że są zadowoleni. Warto dodać, że ów blok powstał z pewną wadą prawną. Kiedy zdecydowano o jego budowie, (nazwijmy to uczciwie) kradzieży działki, nikt nie pomyślał, aby zapewnić chociażby słabą drogę dojazdową. W wodę zaopatrywali się korzystając ze studni pałacowej. Po analizie dokumentów, można było choćby tylko za to naliczać spore kwoty do zapłacenia mieszkańcom i to za kilka lat wstecz. Dzięki staraniom wójta gminy przeprowadzono spotkania z mieszkańcami, podczas których dowiedzieli się o konsekwencjach prawnych i kosztach finansowych przedsięwzięć wspólnych, gdyby próbowali pozostać na terenie posiadłości. Ostatecznie, byli mile zaskoczeni wykupem bloku i faktem że dostali to co chcieli, co jeszcze raz podkreślam. Na razie nie burzymy obiektu, będzie wykorzystany dla ważniejszych pracowników rekonstruujących posiadłość. Należało zatem wkomponować go w przestrzeń pałacową. Został obłożony drewnem, obsadzony roślinnością przywiezioną z Holandii. Choć była to skomplikowana operacja, zniknął ostatecznie z pola widzenia. Najważniejsze jest obopólne zadowolenie stron kontraktu – my mamy całość kompleksu, ludzi żyją jak chcieli.

Zanotował: (An)

Amatorzy homrzańskiego lasu

Nie tak trudno dziś pozyskać odpowiednie drewno, nawet świeżo zrąbane, choć wiadomo, że należy mieć zgodę Nadleśnictwa bądź właściciela leśnej działki i to w przypadku kiedy dane drzewo przeznaczone jest do wycięcia. Okazuje się, że oferowana gama możliwości nabycia tego materiału nie wszystkim wystarcza, sądzą, iż skoro w lesie jest bogaty drzewostan to nie ubędzie mu jeśli wytną sobie cichcem parę chojaków.

Stało się tak wiosną bieżącego roku we wsi Homrzyska, w naszej gminie. Informacja, przekazana urzędnikom gminny przez mieszkańców wsi, stanowiła podstawę do przeprowadzenia w lesie wizji lokalnej. Dokonali jej specjaliści z UG i służb ochrony środowiska. Po protokólnym potwierdzeniu faktu nielegalnego wycięcia 8 drzew, na działce nomen omen 808, usytuowanej wzdłuż leśnego duktu, na skarpie, złożono wniosek o ściganie złodziei. Policja przyjęła zgłoszenie o możliwości popełnienia przestępstwa i prowadziła odpowiednie postępowanie. Dochodzenie jednak umorzono, a wydarzenie wpisano do rejestru przestępstw... z powodu nie wykrycia sprawcy. Ale do samorządu docierają wieści o domniemanym sprawcy. Zaprzyjaźniony jasnowidz przewiduje, że prawda wyjdzie na jaw prędzej czy później, to tylko kwestia czasu.

KOCHANI! Wszystkie lasy, niezależnie od prawa własności, są naszym dobrem wspólnym i pilnujmy ich bo.... jeśli rozkradną przyrodę, to już niewiele w tym kraju nam pozostanie!

(inf. własna UG)

.....

SZKOŁA PODSTAWOWA W ŻELEŹNIKOWEJ WIELKIEJ

Gimnastyka w nowej sali

W tym roku, w Żeleźnikowej Wielkiej udało się zakończyć dwuletnie zadanie inwestycyjne – przebudowę szkoły wraz z rozbudową o salę gimnastyczną z zapleczem sportowym. Zrealizowano je w oparciu o Gminny Program Rewitalizacji. Dzięki temu, placówka wzbogaciła się o pomieszczenia do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego dla uczniów oraz dwie sale lekcyjne.

Realizacja projektu wpłynęła przede wszystkim na rozszerzenie infrastruktury sportowej. Po zakończeniu zadania istnieje możliwość bogatszej i ciekawszej oferty zajęć ruchowych, zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców miejscowości, dla których szkoła stanowi centrum kulturalno-rekreacyjne wsi. Warto dodać, że koło szkoły wykonano plac z miejscami postojowymi i studnię głębinową dla potrzeb placówki i mieszkań komunalnych w domu nauczyciela, która kosztowała 25 014,76 zł. Spółka Sąddeckie Wodociągi podłączyła również szkołę do kolektora wodociągowego.

Całkowita wartość zadania wyniosła - 2 363 600,00 zł.

Przebudowana i rozbudowana szkoła wraz z salą gimnastyczną stanowi rozwiązanie dostosowane do potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz pozytywnie wpływa na ład przestrzenny rewitalizowanego obszaru, podnosząc estetykę miejscowości i użyteczność placówki dla młodzieży. (EN)

UL. LEŚNA NAWOJOWA

Nowe mieszkania

W sierpniu 2020 r. mieszkaniowy zasób gminy Nawojowa powiększył się o 4 nowe lokale mieszkalne. Zrealizowana inwestycja uzyskała wsparcie z Banku Gospodarstwa Krajowego. Dzięki temu „stary” budynek uzyskał świeże oblicze. Efektem są 4 nowoczesne lokale, które posłużą mieszkańcom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Trzy rodziny otrzymały już klucze do swoich lokali. Mieszkanie czwarte, zgodnie z decyzją Rady Gminy, ma charakter mieszkania chronionego, które gmina ma obowiązek posiadać w razie wystąpienia sytuacji kryzysowej i konieczności chwilowego zakwaterowania w nim osób.

(inf. własna)

Instalacje fotowoltaiczne

Oprócz szkoły w Żeleźnikowej Małej, w nową instalację fotowoltaiczną wzbogaci się także placówka w Bączej Kuninie. Natomiast we frycowskiej podstawówce powstaje duża instalacja fotowoltaiczna [34 kW], bowiem właśnie tam zlokalizowana zostanie centralna kuchnia przygotowująca smaczne, gotowane posiłki dla naszych uczniów i mieszkańców.

(inf. własna)

Co z drogą osiedlową we Frycovej?

Tamtejsi mieszkańcy marzą o przebudowie drogi gminnej - „Frycowa – Osiedle”. Po kilku latach, władzom gminy udało się uregulować większość kwestii związanych z terenem zajmowanym pod drogę, złożyły także do Starostwa Powiatowego wnioski o pozwolenie na realizację inwestycji drogowej pn. „Przebudowa i rozbudowa drogi gminnej Osiedle we Frycovej”. Z ogromnym opóźnieniem, spowodowanym ciągłymi sporami z właścicielami przyległych działek oraz sytuacją pandemiczną spowalniającą pracę służb budowlanych starostwa, gmina otrzymała wreszcie prawomocną decyzję ZRID na realizację zadania. Niestety, jeden z mieszkańców odwołał się do wojewody małopolskiego kwestionując jej zasadność. Czekamy na rozstrzygnięcie. Mamy nadzieję, że w 2021 r. złożymy bez przeszkód wnioski do Programu Dróg Samorządowych, otrzymamy dotację i przystąpimy do realizowania zadania.

(inf. własna)

PRZY BUDOWIE CENTRUM KULTURY W NAWOJOWEJ

Widoczny postęp prac

Za kilka lat nawojowska kultura zyska nowe, znakomite warunki do bieżącej działalności i rozwoju. Obiekt o dużej powierzchni, budowany kiedyś jako szkoła, został przeprojektowany i zaadaptowany do różnych potrzeb związanych z działalnością dzisiejszego GOK i Biblioteki Publicznej, a w przyszłości Gminnego Centrum Kultury. Z jego pomieszczeń korzystają będą twórcy indywidualni, zespoły regionalne, orkiestra dęta, młodzież uczestnicząca w różnych szkołkach muzykowania, zapraszane na występy grupy profesjonalne, wokalne i teatralne oraz chętni czytelnicy zasobów bibliotecznych.

W 2020 r. na realizację inwestycji pozyskano środki w wysokości 450 000 zł, z programu **Infrastruktura Domów Kultury 2020, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego**. Dzięki temu dofinansowaniu,

wkładowi własnemu oraz kwotom przekazanych przez Wojewodę Małopolskiego, w ramach Funduszy Przeciwdziałania COVID-19 dla gmin i powiatów, zrealizowany został kolejny etap prac przy obiekcie: **Budowa budynku wielofunkcyjnego w Nawojowej - Etap II Centrum Kultury i siedziba Policji Państwowej**.

Jego zakres obejmuje: wykonanie podbudowy pod nawierzchnię z kostki brukowej betonowej, instalacji elektrycznych, tynków wewnętrznych, stolarki zewnętrznej i ocieplenia całego gmachu. Dodajmy, iż oprócz GCK, znajdą się tam pomieszczenia dla stróżów porządku publicznego, a także paru innych instytucji obsługujących mieszkańców gminy. Wartość robót w roku 2020 r. wyniosła - 1,094 tys. zł; w tym:

450 000 zł dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, 523 000 zł dotacji z Funduszu Inwestycji Lokalnych.

Informację przygotowała:
mgr Elżbieta Nowicka
Kierownik Referatu Inwestycji, Budownictwa i Ochrony Środowiska

Jest światółko w tunelu

Od szeregu lat, wójt gminy czynił starania o przebudowę skrzyżowania drogi krajowej z drogami powiatowymi i drogą gminną, w centrum Nawojowej. Odbyło się wiele spotkań; w tym spotkanie w gabinecie wojewody małopolskiego, wysłano wiele pism. Wszystko na nic. Zawsze odpowiedź była jedna - „Tak rozumiemy trudną sytuację, ale jak na razie nie widzimy możliwości działań w tym zakresie”. Dopiero ostatnie miesiące przyniosły zmianę, kiedy Ministerstwo Infrastruktury ujęło przebudowę skrzyżowania w Nawojowej do swojego wieloletniego „Planu redukcji liczby i skutków zdarzeń drogowych”. Taką informację 2 listopada br. otrzymała Elżbieta Witek, marszałek sejmiku RP, od ministra infrastruktury, po interpelacji nr 9896 piosa Patryka Wichra. Od tego momentu trzeba jeszcze poczekać 3-4 lata na efekty. Jednak najważniejsze, że pierwszy krok został wykonany. Posłowi dziękujemy!

(inf. własna)

Od pieców kaflowych do pomp ciepła

Szkoła Podstawowa w Żeleźnikowej Małej doczekała się nowego systemu ogrzewania. Dotychczasowe piece kaflowe idą do lamusa. Trzeba przyznać, że ową inwestycję można nazwać skokiem cywilizacyjnym. Lokalizacja budynku szkoły w pasie drogi powiatowej i pasie wodnym uniemożliwiała jakąkolwiek jego rozbudowę, nawet o skromne pomieszczenie dla kotłowni. Trzeba było szukać innego rozwiązania. Ostatnie, zdołyby techniki pozwoliły rozwikłać problem. Nowy system ogrzewania i chłodzenia jednocześnie, opiera się na niezależnie działających pompach ciepła. W projekcie instalacji przyjęto system ze zmiennym przepływem czynnika chłodniczego, którego wydajność płynnie dostosowuje się do aktualnego zapotrzebowania mocy, zarówno w trybie grzania, jak i chłodzenia, co gwarantuje ograniczenie poboru energii elektrycznej. Koszt inwestycji wynosi 91 000 zł. Nadmienić należy, że wdrażany system stawia żeleźnikowską szkołę na podium w rankingu najnowocześniejszych ekologicznie szkół. Dodatkowy atut stanowi zamontowana na dachu szkoły instalacja fotowoltaiczna produkująca prąd ze słońca. Jest czas na testowanie tego systemu, gdyż zgodnie z przepisami, mamy rok na likwidację wszelkiego rodzaju pieców kaflowych, kwalifikowanych jako kopciuchy.

(inf. własna)

SYSTEM W GMINIE NAWOJOWA

System gospodarowania odpadami komunalnymi działa w celu ułatwienia mieszkańcom pozbywania się odpadów, z uwzględnieniem wszystkich przepisów prawa. Rzeczą ważną, uwzględnioną w systemie, są pojemniki 120 litrowe (bądź 240 litrowe dla większych rodzin), które otrzymuje każda rodzina, do której zabudowań jest możliwy dojazd. Mieszkańcy nie muszą gromadzić odpadów komunalnych nie segregowanych (zmieszanych) w workach. Na obszarze zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej, odpady zebrane selektywnie odbierane są przez przedsiębiorcę, prowadzącego zbiórkę odpadów komunalnych przed nieruchomości.

Dla osób mieszkających na terenach trudnodostępnych zorganizowany jest system zwożenia odpadów przez wynajętych „wozaków”, docierających do wszystkich, nawet w miejscach gdzie nie dojedzie samochód (śmieciarka).

Worki na odpady segregowane są wymieniane u źródła, worek za worek, a jeżeli istnieje potrzeba posiadania większej ich ilości do selektywnego zbierania, zawsze można otrzymać je w Urzędzie Gminy.

Gmina posiada funkcjonalny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK,) bardzo dobrze wyposażony. W Punkcie znajduje się budynek socjalny, warsztat, magazyn, duże wiaty, w których ustawione są zakupione przez Urząd profesjonalne kontenery i pojemniki na wszystkie odpady tu dostarczane, przed wejściem mamy duży, dobrze oświetlony plac. Jest też waga samochodowa – duża, o nośności do 40 ton oraz waga mała - do 300 kg, używana do ustalania ciężaru śmieci mniejszych gabarytowo. Na terenie PSZOK mamy także separator do ewentualnych odcieków oraz monitoring do obserwacji wydarzeń, jakie się tam dzieją. W roku 2020 gmina Nawojowa realizuje zadanie własne, związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi, w ramach umowy na ich odbiór i zagospodarowanie, zawartej z konsorcjum firm: PMP Style. Z o.o. (Lider) oraz FHU „Pałka” Seweryn Pałka.

Stawki opłat za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych w roku 2020 kształtują się w następujący sposób:

- 17,00 zł miesięcznie od mieszkańca, w przypadku gdy na danej nieruchomości jest zadeklarowana i faktycznie prowadzona selektywna zbiórka odpadów;
- 51,00 zł miesięcznie od mieszkańca, w przypadku gdy na danej nieruchomości prowadzona jest nie selektywna zbiórka odpadów.

Opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi uiszcza się w kasie Urzędu Gminy Nawojowa lub przelewem na indywidualny rachunek bankowy.

Opłatę uiszcza się raz na kwartał,

w terminie do 15 dnia drugiego miesiąca każdego kwartału tj. 15 lutego, 15 maja, 15 sierpnia, 15 listopada.

We wrześniu rozstrzygnięto nowy przetarg na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, na rok 2021.

Niestety, złożone trzy oferty znacznie przewyższyły oferty z poprzedniego przetargu. Wyłoniono zwycięzcę, którym okazało się ponownie konsorcjum firm PMP Style oraz FHU „Pałka” Seweryn Pałka, z kwotą 2 179 116,00 zł. Do przetargu przystąpiły także firmy: SUEZ Południe Sp. z o.o., z kwotą 2 373 888,60 zł oraz firma NOVA Sp. z o.o., z kwotą 2 688 336,00 zł. Do kwot z przetargu dochodzą koszty administracyjne systemu.

Realizując odbiór i zagospodarowanie odpadów gmina musi stosować przepisy prawa i w jego granicach podejmować uchwały wykonawcze. System odbioru odpadów powinien się bilansować. Gmina nie może na tym zarabiać. I nie wolno też jej do systemu dokładać! Stawki opłat muszą więc pokrywać koszt wywozu i zagospodarowania zebranych od mieszkańców odpadów oraz koszty obsługi.

Wyliczone nowe stawki opłat na rok 2021 za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, kształtują się w następujący sposób:

- 28,00 zł miesięcznie od mieszkańca, w przypadku gdy na danej nieruchomości jest zadeklarowana i faktycznie prowadzona selektywna zbiórka odpadów;
- 84,00 zł miesięcznie od mieszkańca stawka opłaty podwyższonej, za gospodarowanie odpadami komunalnymi, jeżeli właściciel nieruchomości nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny.

Nowością wprowadzoną przez nową ustawę o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, jest zwolnienie w części opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi, kompostujących

biodopady stanowiące odpady komunalne w kompostowniku przydomowym.

Zwolnienie ustalono na kwotę w wysokości 2,00 zł miesięcznie, za każdego mieszkańca zamieszkującego daną nieruchomość - od stawki obowiązującej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, zbieranymi w sposób selektywny. Warunkiem częściowego zwolnienia z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi jest kompostowanie biodopadów stanowiących odpady komunalne w kompostowniku przydomowym oraz złożenie informacji przez właściciela nieruchomości o posiadaniu kompostownika przydomowego, w deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Należy zaznaczyć, że nie tylko złożenie deklaracji upoważni do w/w zwolnienia. Pracownicy firmy odbierającej odpady będą zgłaszać do Urzędu Gminy nieprawidłowości dotyczące oddawania biodopadów. Także upoważnieni pracownicy Urzędu, przez cały roku, będą przeprowadzać kontrole przydomowych kompostowników w całej gminie. Weryfikowane będzie, czy faktycznie dana osoba posiada kompostownik i czy prowadzi się w nim kompostowanie biodopadów. Zgodnie z art. 6k ust. 4b ustawy, z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1439) właścicielowi nieruchomości, który korzysta ze zwolnienia z tytułu kompostowania odpadów ulegających biodegradacji, a:

- nie posiada kompostownika przydomowego,
- nie kompostuje biodopadów stanowiących odpady komunalne w kompostowniku przydomowym,
- uniemożliwia osobom upoważnionym dokonanie oględzin nieruchomości, wydana zostanie decyzja o utracie prawa do zwolnienia z części opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, od pierwszego dnia miesiąca, w którym stwierdzono wystąpienie co najmniej jednej z wyżej wymienionych przesłanek. Ponowne prawo do zwolnienia będzie przysługiwało nie wcześniej, niż po upływie 6 miesięcy od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna i wymagać to będzie złożenia nowej deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Rodzaj i częstotliwość odbioru odpadów w roku 2020 przedstawiały się następująco:

- odpady segregowane (szkło, plastik, papier i tektura, metal, odpady

wielomateriałowe) – 1 raz w miesiącu
 b) odpady zmieszane – 1 raz w miesiącu z pojemników 120 litrów
 c) odpady biodegradowalne i zielone – 2 razy w miesiącu w okresie, od 1 kwietnia, do 31 października

d) odpady wielkogabarytowe, meble, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, oraz odpady budowlane – remontowe i rozbiórkowe, które powstały w wyniku prowadzenia drobnych robót, niewymagających pozwolenia/zgłoszenia na budowę – indywidualnie, cały rok do PSZOK

Zmiany na rok 2021:

W roku 2021 odpady BIO będą wywożone dodatkowo w pozostałych miesiącach, tj. styczeń, luty, marzec, listopad, grudzień – 1 raz w miesiącu.

Zmiana także dotyczy wywozu odpadów zmieszanych (nie segregowanych) który zmieni się na 2 razy w miesiącu, w okresie - od 1 kwietnia, do 31 października. W pozostałych miesiącach roku, odbiór będzie realizowany nadal jeden raz w miesiącu. Według wytycznych nowej ustawy, istnieje możliwość wywiezienia do PSZOK także odpadów nie kwalifikujących się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym, w wyniku przyjmowania produktów leczniczych, w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek oraz odpadów niebezpiecznych.

PSZOK

Przy ul. Nadbrzeżnej 14A, 33-335 Nawojowa, znajduje się Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, tzw. PSZOK, do którego przez cały rok można wywozić, umieszczając tam w odpowiednich kontenerach i pojemnikach, odpady wymienione w ulotce oraz regulaminie Punktu, tj: odpady wielkogabarytowe, w tym meble, odpady budowlane rozbiórkowe i niebezpieczne, pochodzące z drobnych prac niewymagających pozwolenia na budowę, zgłoszenia zamiaru budowy lub wykonania robót, zużyte opony, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, chemikalia, zużyte akumulatory, zużyte baterie, przeterminowane leki, odzież i tekstylia, gruz budowlany.

Przypominamy niektóre zasady obowiązujące w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych:

Osoby przebywające na terenie PSZOK zobowiązane są do przestrzegania zaleceń obsługi PSZOK.

Do PSZOK nie przyjmuje się żadnych odpadów powstających z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Osoba dostarczająca odpady do PSZOK dokonuje ich rozładunku i umieszczenia

w poszczególnych kontenerach lub pojemnikach, we własnym zakresie. Obsługa PSZOK może w wyjątkowych sytuacjach pomóc w rozładunku i umieszczeniu odpadów w kontenerach lub pojemnikach. Odpady dostarczane do PSZOK powinny być posegregowane oraz właściwie zabezpieczone. Odpady wymagające opakowania przyjmowane będą wyłącznie w szczelnych i nie ciekących pojemnikach, zawierających informacje o rodzaju odpadów.

Obsługa PSZOK ma prawo odmówić przyjęcia odpadów, których ilość lub waga odbiega od przyjętej, szacunkowej ilości lub wagi odpadów, pochodzących od właściciela nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy gminy Nawojowa lub mieszkańców tych nieruchomości oraz innych osób wytwarzających odpady na tych nieruchomościach lub wskazują, że nie pochodzą z tych nieruchomości.

Jeżeli właściciele nieruchomości, w których zamieszkują lub mieszkańcy tych nieruchomości oraz inne osoby wytwarzające odpady na tych nieruchomościach wytworzą odpady przewyższające ilości lub wagi i zamierzają dostarczyć je do PSZOK, zobowiązani są do uzgodnienia tego faktu z pracownikiem UG odpowiedzialnym za gospodarkę odpadami komunalnymi; minimum 2 dni przed planowanym dostarczeniem odpadów do PSZOK.

W razie nieprzestrzegania zapisów regulaminu będą wyciągane konsekwencje karne.

Punkt jest czynny tylko w dni i godziny wyznaczone w Regulaminie PSZOK.

Niestety, zauważa się łamanie zasad i regulaminu przytoczonego powyżej, przez mieszkańców gminy przyjeżdżających na teren PSZOK. Dochodzi do sytuacji bardzo nieprzyjemnych, a czasami wręcz nagannych., w których oddający odpady nie chcą się dostosować do wymagań przyjętych i umożliwiających dobre funkcjonowanie punktu. Uprasza się, o bezwzględne przestrzeganie Regulaminu Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

Uwaga! PSZOK nie jest wysypiskiem śmieci, przyjmowane są jedynie odpady odpowiednio posegregowane, które umieszczone muszą być w przeznaczonych do tego kontenerach.

PSZOK czynny jest:

Cały rok: Środa; od godz. 1300 do godz. 1900

W okresie od 15 III – 15 XI: Co drugi poniedziałek: od godz. 13.00 do godz. 19.00

Od roku 2021, zgodnie z nowymi przepisami ustawy, gmina z firmą odbierającą odpady komunalne będzie się rozliczać

na innych niż dotychczas zasadach. Wcześniej, rozliczenie następowało na zasadzie ryczałtu, a teraz rozliczenie za odbiór i zagospodarowanie odpadów będzie się odbywało za każdą tonę zebranych odpadów komunalnych.

Należy pamiętać, aby odpady były segregowane bez zanieczyszczeń!!! Worki z nieprawidłowo segregowanymi odpadami nie będą odbierane jako odpady segregowane!!!

Przepisy prawa ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach mówią, że w przypadku niedopełnienia przez właściciela nieruchomości obowiązku selektywnego zbierania odpadów komunalnych, podmiot odbierający odpady komunalne przyjmuje je, jako nie segregowane (zmieszane) odpady komunalne i powiadamia o tym wójta, burmistrza lub prezydenta miasta oraz właściciela nieruchomości.

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta, na podstawie w/w powiadomienia, wszczyna postępowanie w sprawie określenia wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

W drodze decyzji określa wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi za miesiąc lub miesiące, w których nie dopełniono obowiązku selektywnego zbierania odpadów komunalnych, stosując wysokość stawki opłaty podwyższonej. Przypominamy, że mieszkańcy prowadzący działalność gospodarczą muszą mieć podpisaną osobną umowę na wywóz i zagospodarowanie odpadów komunalnych z odpowiednią firmą wpisaną do Rejestru Działalności Regulowanej (RDR) i oddawać te odpady poza systemem gminnym.

Na stronie internetowej istnieje zakładka dotycząca systemu gospodarowania odpadami „Gospodarka odpadami”, na której można odnaleźć m.in.:

- harmonogramy odbioru odpadów z poszczególnych miejscowości,
- druk deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- informacje dotyczące podmiotów odbierających odpady komunalne,
- informacje dotyczące opłat za gospodarowanie odpadami,
- teksty uchwał podjętych przez Radę Gminy Nawojowa
- inne materiały informacyjne związane z gospodarowaniem odpadami.
- informacje dotyczące Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów PSZOK.

Sposób segregacji odpadów przedstawia plansza poniżej:

Na terenie gminy przy odbiorze odpadów zostaną wprowadzone środki ostrzegawcze i dyscyplinujące do prawidłowej segregacji odpadów komunalnych w formie żółtych i czerwonych kartek (naklejek) ostrzegawczych:

**OSTRZEŻENIE
NIEPRAWIDŁOWA
SEGREGACJA!!!**
Odpady komunalne są zbierane niezgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Nawojowa i niezgodnie ze złożoną deklaracją.
Kolejne niestosowanie się do Regulaminu będzie skutkowało utratą uprawnień do ponoszenia niższych opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

**UWAGA
NIEPRAWIDŁOWA
SEGREGACJA!!!**
Pomimo wcześniejszego ostrzeżenia odpady są nadal zbierane niezgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Nawojowa i niezgodnie ze złożoną deklaracją.
Skutkuje to wydaniem decyzji administracyjnej i naliczeniem wyższej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

WOREK ŻÓŁTY Tu wrzucamy tylko: TWORZYWA SZTUCZNE (PLASTIK) METAL ODPADY WIELOMATERIAŁOWE	WOREK ZIELONY Tu wrzucamy tylko: SZKŁO	WOREK NIEBIESKI Tu wrzucamy tylko: PAPIER TEKTURA
WOREK BRĄZOWY Tu wrzucamy: ODPADY BIODEGRADOWALNE	POJEMNIK Tu wrzucamy: ZMIESZANE ODPADY KOMUNALNE	PSZOK PUNKT SELEKTYWNEGO ZBIERANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH Tu można oddać: ODPADY WIELKOGABARYTOWE ELEKTRYCZNE, ELEKTRONICZNE OPONY BATERIE I AKUMULATORY TEKSTYLIA CHEMIKALIA PRZETERMINOWANE LEKI ODPADY BUDOWALANE I ROZBIÓRKOWE- POCHODZĄCE Z DROBNYCH PRAC NIEWYMAGAJĄCYCH POZWOLEŃ NA BUDOWĘ, ZGŁOSZENIA ZAMIARU BUDOWY LUB WYKONANIA ROBÓT

Przepisy prawa ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach mówią że w przypadku niedopełnienia przez właściciela nieruchomości obowiązku selektywnego zbierania odpadów komunalnych, podmiot odbierający odpady komunalne przyjmuje je jako niesegregowane.

Sporządził: mgr Mariusz Lelito, Inspektor ds. gospodarki odpadami

GMINNA KOMUNIKACJA AUTOBUSOWA W NAWOJOWEJ

Pierwsza linia

Od 1 lipca 2020 roku na terenie gminy Nawojowa, po raz pierwszy w historii, na trasie - Nawojowa – Złotne – Frycowa Rybień, uruchomiono nową, zupełnie lokalną linię autobusową. Powstała, jako odpowiedź na wnioski mieszkańców wsi Złotne i Homrzyńska. Firmy komunikacyjne (zewnętrzne) prowadzące dotychczas jej obsługę zlikwidowały kursowanie swoich przewoźników, motywując decyzję znikomym zainteresowaniem mieszkańców oferowanymi usługami. O zapewnienie możliwości dojazdu do gospodarstw Złotnego i Homrzyńsk postarał się Wójt gminy, składając stosowny wniosek do Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych, wspierającego zadania o charakterze usług publicznych. Pozyskane środki umożliwią gminie w 2020 r. pokrycie ewentualnego deficytu, jaki może powstać w wyniku utrzymywania komunikacji na tej linii. Trzeba dodać, iż przedsięwzięcie jest realizowane w ramach zadań własnych gminy, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Umowę

z Funduszem zawarto na okres, od września - do grudnia 2020 roku. Teraz, wyłącznie od zainteresowanych przejazdami pasażerów zależy, jak długo utrzyma się gminna linia autobusowa, bowiem koszty eksploatacyjne (oprócz Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych) pokrywać musi również nasza jednostka administracyjna, a to obciąża lokalny budżet. Zasady określające realizację przewozów zostały podane w umowie zawartej w tej kwestii z wojewodą małopolskim. O efektach prowadzenia gminnej komunikacji dowiemy się z co miesięcznych sprawozdań przewoźnika obsługującego omawianą trasę. Poniższa tabela zawiera dane z przewozów od 1 lipca, do 30 listopada 2020 roku. Deficyt w lipcu i sierpniu pokryła gmina. Natomiast, za okres od września, deficyt zapłacono z budżetu i Funduszu Dróg Samorządowych. Trzeba wyjaśnić, że 11 kursów dziennie, to przejazdy do Złotnego, w tym tylko 4 kursy do Frycowej Rybni (tam i z powrotem). Gmina, mając na uwadze dobro mieszkańców, złożyła ponownie wniosek do Funduszu Przewozów Autobusowych o dofinansowanie przewozów w 2021 roku.

Sporządził: Ronald Ciborowski, inspektor UG Nawojowa

Miesiąc/ilość dni roboczych	Lipiec/ 22 dni	Sierpień/ 21 dni	Wrzesień/ 22 dni	Październik/ 22 dni	Listopad/ 20 dni
Ilość pasażerów miesięcznie	113	175	265	170	175
Wysokość dopłaty	8 684,28 złoty	8 289,54 złoty	8 684,28 złoty	8 684,28 zło- tych	7 894,80 złoty
Średnia ilość pasażerów dziennie	5,13	8,33	12,0	7,72	8,75
Ilość kursów dziennie	11	11	11	11	11

GMINA NAWOJOWA - HARMONOGRAM ODBIORU ODPADÓW KOMUNALNYCH W OKRESIE OD 01.01.2021 r. DO 31.12.2021 r.
/PMP Style Sp. z o.o. & FHU "Pałka" Seweryn Pałka tel. 18 222 00 02/

Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne

Miejscowość	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	sierpień	wrzesień	październik	listopad	grudzień
Nawojowa I - ulice: Nowosądecka z prawej strony do Urzędu Gminy, Starosądecka, Leśna, Klonowa, Zielona, Słoneczna, Górki Zawadzkie, Malinowa, Cicha, Ogrodowa, Lipowa, Nadbrzeźna, Tartaczna, Krótka, Spacerowa, Nad Kamienicą, Krańcowa, Krynicka z lewej strony do granicy z Frycową. Popardowa	4	1	8	12,26	10,24	7,21	5,19	2,16,30	13,27	11,25	15	6
Nawojowa II – ulice: Krynicka z prawej strony od Urzędu Gminy do granicy z Frycową, Podkamiennie, Osiedlowa, Urocz, Pogodna, Kwiatowa, Zagórze, Podgórska, Zamkowa, bl. Juli Rodzińskiej, Parkowa, Szkolna, ks. Stanisława Krucza, Polna, Wspólna, Sikornik, Wąska, Łącznik, Widokowa, Graniczna.	5	2	9	13,27	11,25	8,22	6,20	3,17,31	14,28	12,26	16	7
Frycowa, Bącza-Kunina, Homrzyńska, Złotne	18	15	22	6,19	4,17,31	14,28	12,26	9,23	6,20	4,18	22	13
Żeleźnikowa Mała, Żeleźnikowa Wielka.	19	16	23	7,20	5,18	1,15,29	13,27	10,24	7,21	5,19	23	14

Selektywnie zbierane odpady komunalne: tworzywa sztuczne, odpady wielomateriałowe, metal, papier, szkło,

Miejscowość	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	sierpień	wrzesień	październik	listopad	grudzień
Nawojowa I - ulice: Nowosądecka z prawej strony do Urzędu Gminy, Starosądecka, Leśna, Klonowa, Zielona, Słoneczna, Górki Zawadzkie, Malinowa, Cicha, Ogrodowa, Lipowa, Nadbrzeźna, Tartaczna, Krótka, Spacerowa, Nad Kamienicą, Krańcowa, Krynicka z lewej strony do granicy z Frycową. Popardowa	7	4	4	1	6	2	1	5	2	7	4	2
Nawojowa II – ulice: Krynicka z prawej strony od Urzędu Gminy do granicy z Frycową, Podkamiennie, Osiedlowa, Urocz, Pogodna, Kwiatowa, Zagórze, Podgórska, Zamkowa, bl. Juli Rodzińskiej, Parkowa, Szkolna, ks. Stanisława Krucza, Polna, Wspólna, Sikornik, Wąska, Łącznik, Widokowa, Graniczna.	8	5	5	2	7	4	2	6	3	8	5	3
Frycowa, Bącza-Kunina, Homrzyńska, Złotne	28	25	25	29	27	29	29	26	29	28	29	20
Żeleźnikowa Mała, Żeleźnikowa Wielka.	29	26	26	30	28	30	30	27	30	29	30	21

Odpady biodegradowalne w tym zielone

Miejscowość	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	sierpień	wrzesień	październik	listopad	grudzień
Nawojowa I - ulice: Nowosądecka z prawej strony do Urzędu Gminy, Starosądecka, Leśna, Klonowa, Zielona, Słoneczna, Górki Zawadzkie, Malinowa, Cicha, Ogrodowa, Lipowa, Nadbrzeźna, Tartaczna, Krótka, Spacerowa, Nad Kamienicą, Krańcowa, Krynicka z lewej strony do granicy z Frycową. Popardowa	4	1	1	12,26	10,24	7,21	5,19	2,16,30	13,27	11,25	15	13
Nawojowa II – ulice: Krynicka z prawej strony od Urzędu Gminy do granicy z Frycową, Podkamiennie, Osiedlowa, Urocz, Pogodna, Kwiatowa, Zagórze, Podgórska, Zamkowa, bl. Juli Rodzińskiej, Parkowa, Szkolna, ks. Stanisława Krucza, Polna, Wspólna, Sikornik, Wąska, Łącznik, Widokowa, Graniczna.	5	2	2	13,27	11,25	8,22	6,20	3,17,31	14,28	12,26	16	14
Frycowa, Bącza-Kunina, Homrzyńska, Złotne	7	3	3	14,28	12,26	9,23	7,21	4,18	1,15,29	13,27	17	15
Żeleźnikowa Mała, Żeleźnikowa Wielka.	8	4	4	15,29	13,27	10,24	8,22	5,19	2,16,30	14,28	18	16

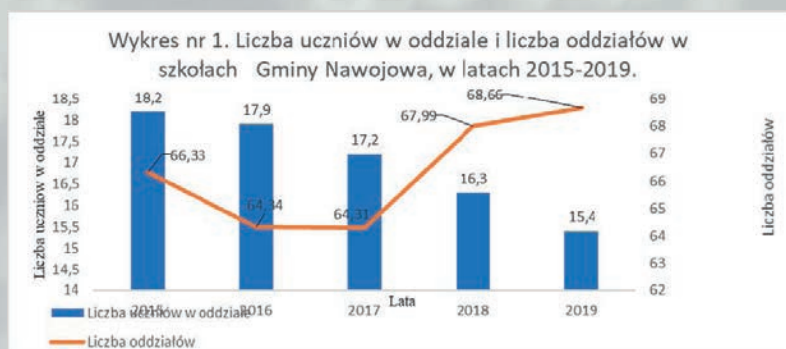
Uwaga! W dniu odbioru do godziny 7.00 prosimy wystawiać pojemniki/worki z odpadami przed posesją w widocznym miejscu, umożliwiającym swobodny dojazd.

Dylematy nawojowskiej oświaty

Ważnym zadaniem wynikającym z postanowień ustawowych, a zarazem ogromnie trudnym, realizowanym przez samorząd jest oświata. Pogodzenie istniejących realiów z możliwościami kreuje określoną strategię i politykę oświatową w gminie. Niż demograficzny, migracja ludności, w tym rodziców z dziećmi w wieku szkolnym, wpływa negatywnie na kształt, poziom organizacyjny i sytuację kadrową oraz koszty funkcjonowania oświaty.

Liczba uczniów w publicznych placówkach oświatowych Gminy Nawojowa od lat wykazuje tendencję spadkową. Zmniejszyła się ona z 1206 w 2015 r., do 1064 w 2019 r. tj. o 11,7%. W analizowanym okresie liczba oddziałów klasowych wzrosła z 66,33 w 2015 r. do 68,66 w 2019 r., tj. o 3,5%. W efekcie spowodowało to zmniejszenie się liczby uczniów w oddziale z 18,2 do 15,4, tj. o 14,8% - wykres nr 1.

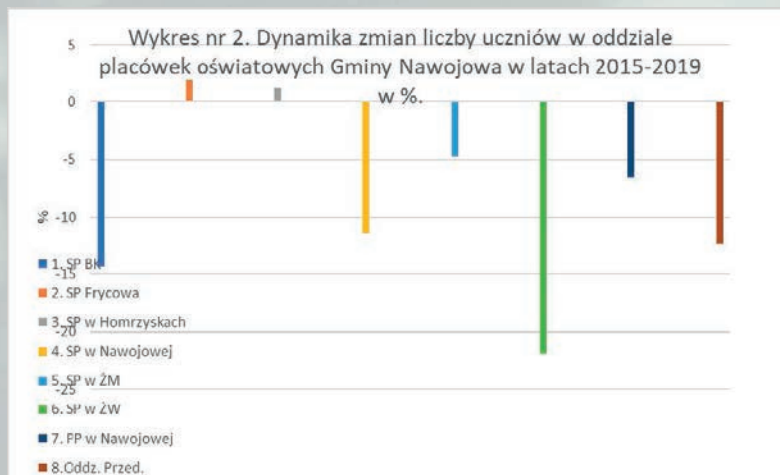
Przyczyn tego stanu jest kilka: po pierwsze spadek liczby urodzin w rocznikach objętych obowiązkiem szkolnym, mniejsza liczba dzieci uczęszczająca tradycyjnie do szkół w leżących w Gminie Nawojowa z miejscowości administracyjnie przynależnych do innych jednostek., odpływ dzieci wskutek decyzji rodziców przenoszących je do innych szkół, najczęściej związanych z miejscem pracy rodziców, niezadowolenie rodziców z atmosfery panującej w szkole w minionych latach.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ZOE Nawojowa.

Średnia liczba uczniów w roku, w szkołach Gminy Nawojowa była zróżnicowana; od 48,33 w Homrzychach, do 216,33 w Nawojowej, w 2015 r., i od 64 w Bączej Kuninie, do 259,67

w Nawojowej, w 2019 r. Liczba uczniów w oddziale zmieniła się w sposób zróżnicowany w każdej szkole – wykres nr 2.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ZOE Nawojowa. Dane Urzędu Gminy Nawojowa.

Jedynie w dwóch szkołach (Frycowa i Homrzychka) nastąpiło nieznaczne zwiększenie liczby uczniów w oddziale. Największą dynamikę spadku zanotowano w szkole, w Żeleźnikowej Wielkiej – 21,9%. Jest to szczególnie niepokojące zjawisko, gdyż na terenie gminy 3 szkoły mają już status szkół małych. Jeżeli obecny trend spadku ilości uczniów w oddziale utrzyma się dalej, to w niedługim czasie do tych małych szkół, tj. w Bączej Kuninie, Homrzychach i Żeleźnikowej Małej, dołączy szkoła w Żeleźnikowej Wielkiej.

Zjawisko spadku ilości uczniów w przyszłości decydować może o dalszym istnieniu tych szkół, jeśli nie zmienią się zasady finansowania oświaty. Niestety, wiąże się to też ściśle z wynikami

Tabela 1. Liczba uczniów przypadająca na 1 etat nauczyciela i pracownika administracji i obsługi w Gminie Nawojowa w latach 2015 -2019.

L.p	Szkoła/ Placówka	Rok szkolny									
		2015		2016		2017		2018		2019	
		Etaty									
		Nx	A+Oxx	Nx	A+Oxx	Nx	A+Oxx	Nx	A+Oxx	Nx	A+Oxx
1.	Szkoła Podstawowa w Bączej-Kuninie	8,3	33,7	7,6	30,5	6,5	45,6	6	42,4	5,9	42,6
2.	Szkoła Podstawowa we Frycowej	10,3	25,7	11,4	27,5	10	28,2	11,2	33,8	10,1	37,3
3.	Szkoła Podstawowa w Homrzychach	6,9	23,3	7,8	41,8	6,4	42,9	6,7	49,1	6,6	52,5
4.	Szkoła Podstawowa w Nawojowej	12,5	53,8	12,9	52,5	7,3	36,8	7,5	34	7,8	39,4
5.	Szkoła Podstawowa w Żeleźnikowej Małej	7,4	42,2	8,1	43,1	7,8	46	8,2	52	7,8	46,3
6.	Szkoła Podstawowa w Żeleźnikowej Wielkiej	12,1	36,6	9,63	34,8	7,8	32,9	7,3	35,3	7,7	36,9
7.	Gimnazjum Publiczne	10,5	45,9	9,7	42	9,3	-	-	-	-	-
8.	Oddziały gimnazjalne	-	-	-	-	11,2	-	11,1	-	10,4	-
9.	Łącznie szkoły	10,3	38,5	10	38,8	8,19	35,8	8,3	36,6	8	38,7
10.	Gminne Przedszkole Publiczne w Nawojowej	17,3	13,5	17,3	13,5	18	13,4	16,8	15	15	16,69
11.	Oddziały przedszkolne przy SP	20,8	1	12,6	0,5	14,8	0,5	14,3	0,75	13,1	1,25
12.	Ogółem	11,3	34,7	10,6	34,7	9,2	33	9,2	34,6	8,8	37

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ZOE Nawojowa. Nx – nauczyciele A+Oxx –administracja i obsługa

tych szkół, które w ostatnich latach zdecydowanie się obniżyły. Dużą rolę w tym procesie odgrywa także miejscowa opinia społeczna, której liderzy nie zwracają zupełnie uwagi na jakość pracy szkoły, dążąc wszelkimi siłami do jej utrzymania. To nie wyzwala w nauczycielach chęci rywalizacji i poszukiwania metod pracy w dostosowaniu do możliwości ucznia; wręcz przeciwnie - minimalizuje ich wysiłek.

Istotnie zwiększyła się liczba etatów nauczycielskich; z 107,3 w 2015 r., do 120,78 w 2019 r. przy jednoczesnym spadku liczby uczniów przypadających na jednego nauczyciela; z 11,3 w 2015 r., do 8,8 w 2019 r. W 2019 r. w ostatnich oddziałach gimnazjalnych liczba uczniów na 1 nauczyciela wyniosła średnio 10,4, w szkołach od 5,9 do 10,1, w oddziale przedszkolnym szkoły podstawowej – 13,1, a w przedszkolu 15 - tabela nr 1.

Zjawisko to z jednej strony wskazuje na pozorny luksus pracy nauczyciela, a z drugiej jest ogromnym wyzwaniem dla organu prowadzącego, ze względu na drastycznie rosnące koszty utrzymania szkół. Porównanie liczby dzieci urodzonych w gminie do liczby uczniów uczęszczających do odpowiednio rocznikowo klas pozwala zauważyć, że znaczna część z nich nie uczęszcza do szkół na terenie Gminy Nawojowa – tabela nr 1.

Prawie 200 dzieci, tj. około 20%, które powinny być uczniami szkół w gminie, odbywa swój obowiązek szkolny w placówkach oświatowych znajdujących się poza jej terenem.

W przypadku wychowania przedszkolnego, w zależności od wieku, odsetek ten jest większy i wynika z faktu uczęszczania tych dzieci do placówek przedszkolnych znajdujących się na terenie sąsiednich gmin, zwłaszcza Nowego Sącza, czy też w przypadku dzieci najmłodszych, pozostawiania w domu pod opieką rodziców.

Tabela 2. Liczba dzieci uczęszczających do placówek oświatowych w roku szkolnym 2019/20, a liczba dzieci urodzonych w danym roczniku na terenie Gminy Nawojowa.

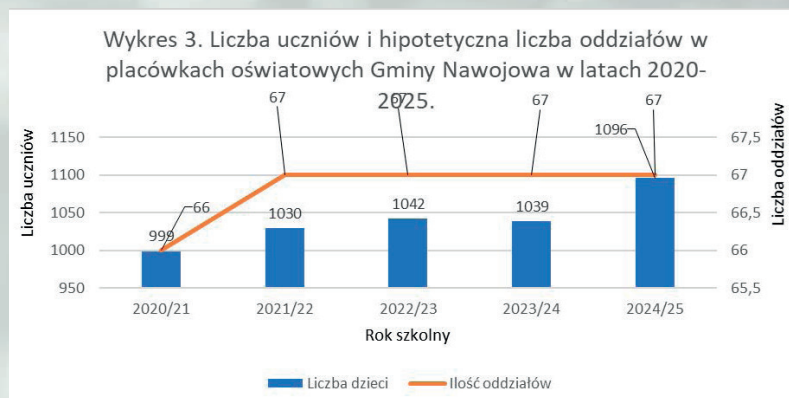
Rok urodzenia	Liczba urodzonych	Liczba uczęszczających do		
		Szkoły podstawowej	Klasy „0”	Przedszkola
2005	106	103		
2006	116	91		
2007	110	124		
2008	143	119		
2009	123	63		
2010	122	84		
2011	127	100		
2012	121	87		
Razem	968	771		
2013	105		2013 - 81	
2014	107		2014 - 22	40
2015	103		2015 - 11	29
2016	118		2016 - 7	38

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych statystycznych z referatu Ewidencja Ludności Gminy Nawojowa.

Liczba dzieci urodzonych w ostatnich latach pozwala w przybliżeniu oszacować populację uczniów w szkołach w najbliższej perspektywie. Nie uwzględnia ona jednak zjawiska migracji zewnętrznej, ambicji, potrzeb bądź uprzedzeń rodziców co do miejsca nauki ich dzieci, mogących mieć wpływ na rzeczywistą liczbę uczniów w szkołach.

Bliskość Nowego Sącza, gdzie w dużej mierze pracują rodzice oraz niski poziom nauczania w niektórych szkołach powoduje,

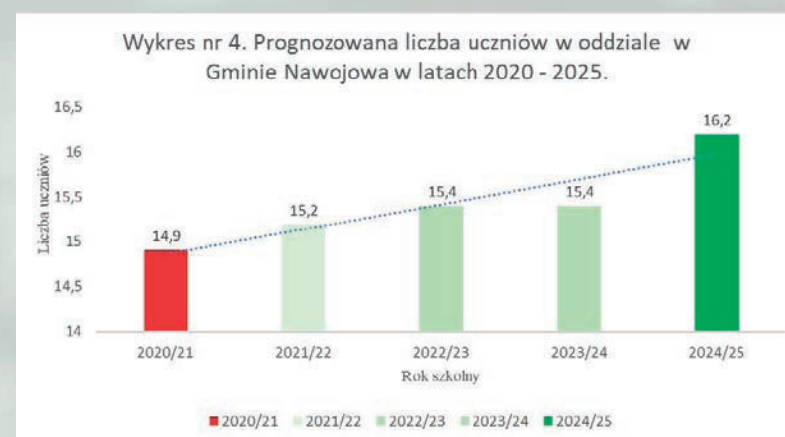
że prognozy w tym względzie są niepokojące, gdyż następuje widoczny spadek liczby uczniów. Najmniejsza ich liczba będzie w roku szkolnym 2020/21 – ok. 1 tysiąca. Dopiero w roku szkolnym 2024/25 liczba dzieci w szkołach osiągnie poziom obecny - wykres nr 3

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ewidencji Ludności Urzędu Gminy Nawojowa.

Po spadku liczby oddziałów w roku szkolnym 2020/21 ich liczba w następnych latach prawdopodobnie będzie się utrzymywać na tym samym poziomie – 67.

Liczba uczniów w oddziale pozostanie dalej na niskim poziomie i dopiero w roku szkolnym 2024/25 zbliży się do poziomu roku 2018 – wykres nr 4.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ewidencji Ludności Urzędu Gminy Nawojowa. Stan na 31.12.2019 r.

Pogłębi się różnica pomiędzy ilością uczniów w oddziale szkoły małej i dużej. W 2019 r. liczba dzieci w oddziale najmniejszej szkoły w Homrzychach wynosiła 8,2, a w roku szkolnym 2024/25 wyniesie 6,3. W największych szkołach, tj. w Nawojowej i we Frycowej, w 2019 r. wielkości te kształtowały się na poziomie 20,7 i 19,5, a w roku szkolnym 2024/25 osiągną prawdopodobnie poziom 24,2 i 21,2.

Prognozy te mogą ulec istotnej zmianie w przypadku konieczności wprowadzenia drastycznych programów oszczędnościowych skutkujących koniecznością reorganizacji sieci szkół poprzez likwidację tych najmniejszych. Decyzje te będą w przyszłości wypadkową polityki wspierania oświaty przez państwo, możliwościami finansowania rosnących potrzeb oświaty przez budżet gminy i stanowiska Rady Gminy, określającej priorytetowe kierunki rozwoju jednostki administracyjnej.

Realizacja nałożonych na gminę zadań w zakresie oświaty odbywa się w oparciu o pozyskane przez gminę na ten cel dochody oraz środki własne.

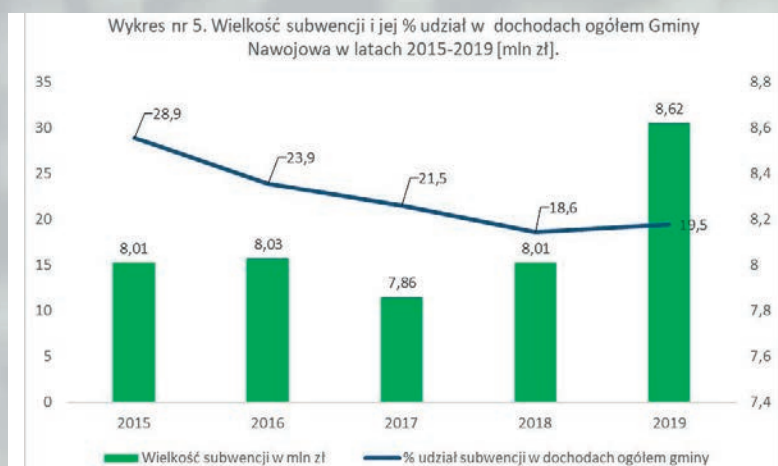
Tabela nr 3 przedstawia źródła finansowania oświaty w Gminie Nawojowa.

Tabela 3. Źródła finansowania zadań oświatowych w Gminie Nawojowa w latach 2015-2019 [mln zł].

Lata	Rodzaj dochodu [mln zł]										Ogółem
	Subwencja oświatowa		Dotacja celowe		Pozostałe		Środki własne		Środki UE		
	Kwota	%	Kwota	%	Kwota	%	Kwota	%	Kwota	%	
2015	8,01	53,7	0,46	3,1	0,21	1,4	6,25	41,8	-	-	100
2016	8,03	74,4	0,44	4,1	0,17	1,6	2,15	19,9	-	-	100
2017	7,86	70,0	0,47	4,2	0,15	1,3	2,75	24,5	-	-	100
2018	8,01	57,4	0,48	3,42	0,13	0,93	5,27	37,8	0,06	0,45	100
2019	8,62	53,9	0,53	3,3	0,14	0,9	5,69	35,6	1,0	6,3	100
2020 ^x	8,65	48,38	0,66	3,69	0,15	0,84	6,98	39,0	1,44	8,05	100
2021 ^{xx}	8,67	51,24	0,72	0,71	0,18	1,06	7,95	46,99	0	0	100

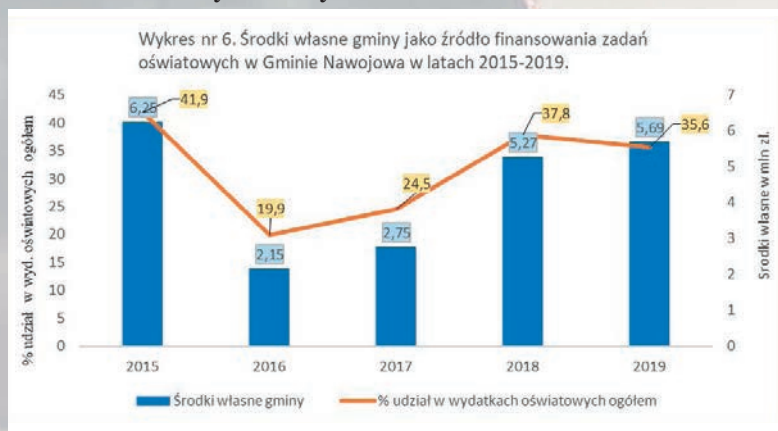
Źródło: Obliczenia własne na podstawie dokumentów finansowych ZOE Nawojowa z lat 2015-2019; ^x i ^{xx} – plan na 2020 i 2021

Podstawowym i najważniejszym źródłem finansowania zadań oświatowych była subwencja oświatowa. Do 2018 r. jej wysokość utrzymywała się niemal na tym samym poziomie, lecz udział jej w dochodach ogółem gminy zmniejszał się z 28,9 w 2015 r. do 18,6 % w 2018 r. W 2019 r. nastąpił znaczący jej wzrost spowodowany dodatkowymi transzami subwencji związanymi z podwyżkami płac dla nauczycieli – wykres nr 5.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie dokumentów finansowych ZOE Nawojowa z lat 2015 - 2019

Drugim co do wielkości źródłem dochodów oświatowych były środki własne gminy. W najmniejszym stopniu zaangażowane one były w latach 2016 i 2017 r., a najwyższym w 2015 r., kiedy wysoki poziom wydatków oświatowych ogółem wynikał z wysokiego poziomu wydatków majątkowych sfinansowanych środkami własnymi – wykres nr 6.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie dokumentów finansowych ZOE Nawojowa z lat 2015 - 2019.

Dotacje celowe na wspieranie zadań własnych gminy, wyniosły następujące kwoty w kolejnych analizowanych latach: 0,39 mln zł, 0,36 mln zł, 0,29 mln zł, 0,33 mln zł i 0,34 mln zł, a dotacje na zadania zlecone odpowiednio: 0,7 mln zł, 0,08 mln zł, 0,18 mln zł, 0,15 mln zł i 0,19 mln zł.

Dotacje z Unii Europejskiej wystąpiły w latach, kiedy realizowano zadania inwestycyjne w szkołach. Gmina Nawojowa otrzymała je w związku z wykonywaniem zadań finansowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji, w 2018 i 2019 r. Udział środków własnych gminy wyraźnie zwiększał się w latach, kiedy realizowano zadania inwestycyjne w oświacie, co potwierdza fakt ich finansowania środkami z poza subwencji i dotacji celowych.

Wydatki oświatowe ogółem wzrosły z 14,93 mln zł. w 2015 r., do kwoty 15,98 mln zł w 2019 r., tj. o 7%, zaś wydatki bieżące w tym samym czasie wzrosły z 10,65 mln zł., do 13,69 mln zł., tj. o 28,5%. Wielkość i strukturę wydatków w oświacie przedstawia tabela nr 4. Zauważyć należy, że wysoki poziom wydatków ogółem w 2015 r., wynikał z wysokich wydatków majątkowych, a w ostatnich latach także i ze znacznego wzrostu wydatków bieżących. Spadek wydatków ogółem w 2016 i 2017 r., spowodowany był bardzo niskim poziomem wydatków majątkowych związanych z koniecznością spłaty wcześniej zaciągniętych kredytów na budowę budynku szkoły w Nawojowej.

Tabela 4. Wydatki oświatowe w Gminie Nawojowa w latach 2015-2019.

Rodzaj wydatku	Lata i kwota [mln zł]					Struktura [%]				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem:	14,93	10,79	11,23	13,95	15,98	100	100	100	100	100
bieżące	10,65	10,64	11,18	12,23	13,69	71,3	98,6	99,55	87,67	85,67
wynagrodzenia	8,18	8,18	8,42	9,37	10,40	54,78	75,81	74,98	67,17	65,08
materiały i usługi	1,79	1,76	1,89	1,89	2,19	11,98	16,31	16,83	13,55	13,70
dotacje	0,25	0,30	0,45	0,56	0,64	1,67	2,78	4,00	4,01	4,01
inne	0,43	0,40	0,42	0,41	0,46	2,88	3,70	3,74	2,94	2,88
majątkowe	4,28	0,15	0,05	1,72	2,29	28,7	1,4	0,45	12,32	14,33

Źródło: Obliczenia własne na podstawie dokumentacji ZOE Nawojowa

Udział wydatków oświatowych ogółem w budżecie gminy mieścił się w przedziale - 51,9 do 33,2%. Wydatki bieżące na oświatę stanowiły od 51,7 % w 2015 r., do 37,2% wydatków bieżących gminy w 2019 r. Liczby te dowodzą z jednej strony sukcesywnego spadku wydatków ogółem na oświatę, w strukturze wydatków budżetu gminy, a z drugiej strony świadczą o dużym wzroście udziału wydatków bieżących.

O zróżnicowaniu poziomu wydatków ogółem na uczenia i udział decydowała wielkość wydatków majątkowych. Największą dynamiką wzrostu w wydatkach bieżących charakteryzowały się dotacje udzielane przez gminę, co było następstwem dotowania przez nią coraz większej liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli niepublicznych, znajdujących się poza obszarem Gminy Nawojowa.

Nieco ponad 3/4 wydatków bieżących w oświacie, we wszystkich latach, stanowiły wynagrodzenia. Ich poziom jednakowy w dwu pierwszych latach analizy – 8,18 mln zł., w następnych latach systematycznie rósł, do kwoty 10,4 mln zł. w 2019 r. W tym okresie wydatki na płace nauczycieli wzrosły o 26 %, pracowników administracji i obsługi szkół i przedszkola o 35 %, a pracowników administracji ZOE o 21% - tabela nr 5.

Tabela 5. Wydatki płacowe w oświacie Gminy Nawojowa w latach 2015 –2019.

Wynagrodzenie	Lata									
	2015	2016	2017	2018	2019	2/1	3/2	4/3	5/4	5/1
	1	2	3	4	5					
- ogółem w oświacie [mln zł]	8,18	8,18	8,42	9,37	10,4	100	103	111	111	127
- nauczycieli [mln zł]	6,68	6,56	6,67	7,43	8,44	98	102	111	111	126
- adm. i obsługi w placówkach oświatowych [mln zł]	1,11	1,21	1,3	1,51	1,5	109	107	101	99	135
- pracowników ZOE [tys. zł]	383	406	445	432	464	106	110	97	107	121
- średnie miesięczne nauczycieli/ /etat [zł]	4605	4808	4756	5119	5622	104	99	108	110	122
- średnie miesięczne adm. i obsługi placówek oświatowych /etat [zł]	2459	2806	2988	3600	4009	114	106	120	111	163
- średnie miesięczne pracowników ZOE/etat [zł]	4910	5199	5706	5532	5950	106	110	97	108	121

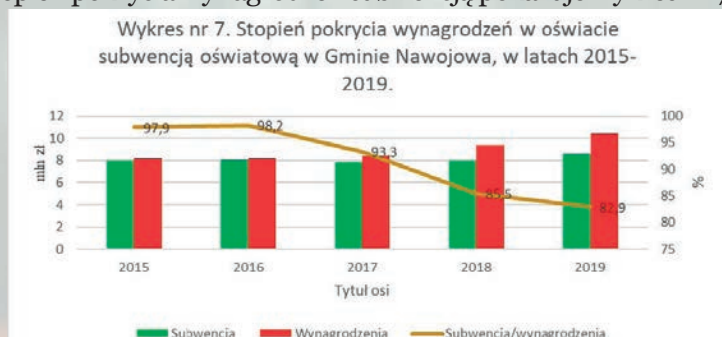
Źródło: Obliczenia własne na podstawie dokumentów finansowych ZOE Nawojowa z lat 2015 - 2019

Nieco inaczej rosły płace miesięczne. Najwyższą dynamikę wzrostu osiągnęły także płace pracowników administracji i obsługi szkół i przedszkola – 163%. Płace nauczycieli i pracowników administracyjnych ZOE cechowały się podobną dynamiką wzrostu – 122 i 121 %.

Średnie wynagrodzenie miesięczne wszystkich grup pracowników rosło: nauczycieli - z 4605 zł w 2015 r., do 5375 zł. w 2019 r., pracowników administracji i obsługi - z 2459 zł w 2015 r., do 4009 zł w 2019 r., pracowników ZOE - z 4910 zł w 2015 r., do 5950 zł w 2019 r.

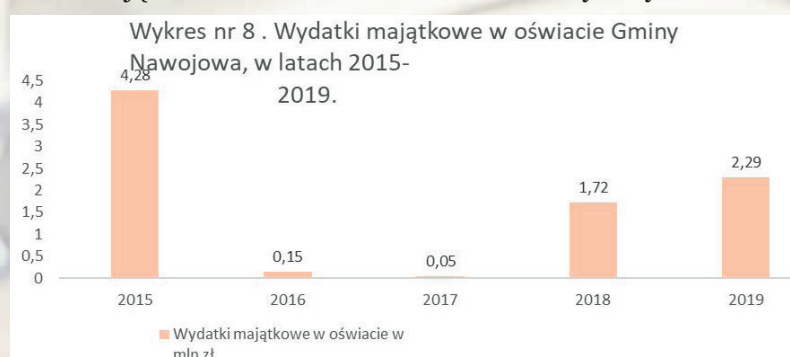
Naliczona gminie subwencja oświatowa w żadnym z analizowanych lat nie starczyła na pokrycie wydatków płacowych wraz z pochodnymi. Początkowo różnica była niewielka i wynosiła w 2015 r., 0,17 mln zł, tj. 2,1%. Gwałtownie zaczęła rosnąć w 2017 r., kiedy wyniosła 0,56 mln zł, tj. 6,7 %. W 2019 r. stanowiła już kwotę 1,78 mln zł tj. 20,6%.

Stopień pokrycia wynagrodzeń subwencją pokazuje wykres nr 7.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie dokumentów finansowych ZOE Nawojowa z lat 2015 - 2019.

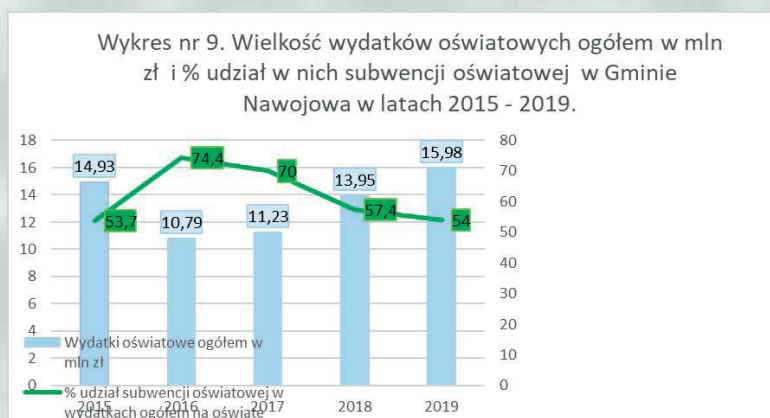
Wydatki majątkowe cechowały się dużym zróżnicowaniem zależnym od poziomu zaangażowanych środków własnych lub też pochodzących z dotacji, w ramach realizacji programów inwestycyjnych współfinansowanych z budżetu UE. W 2015 r. wydatki majątkowe okazały się najwyższe w całym analizowanym okresie. Źródłem tych wydatków były środki własne i kredyt, który w następnych dwóch latach został spłacany, co odbiło się na poziomie realizowanych wydatków majątkowych. W ostatnich dwóch latach, dzięki uzyskaniu środków finansowych ze sprzedaży udziałów w spółce wodociągowej i otrzymaniem dotacji w ramach programu rewitalizacji, wydatki majątkowe w oświacie znacznie wzrosły - wykres nr 8.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie dokumentów finansowych ZOE Nawojowa z lat 2015 - 2019.

Gmina Nawojowa, podobnie jak zdecydowana większość samorządów w Polsce, od lat ma problem z rosnącymi kosztami funkcjonowania oświaty. Stan ten skutkuje koniecznością angażowania coraz większych własnych środków finansowych na zadania oświatowe.

Udział subwencji oświatowej w pokryciu wydatków oświatowych ogółem przedstawia wykres nr 9.

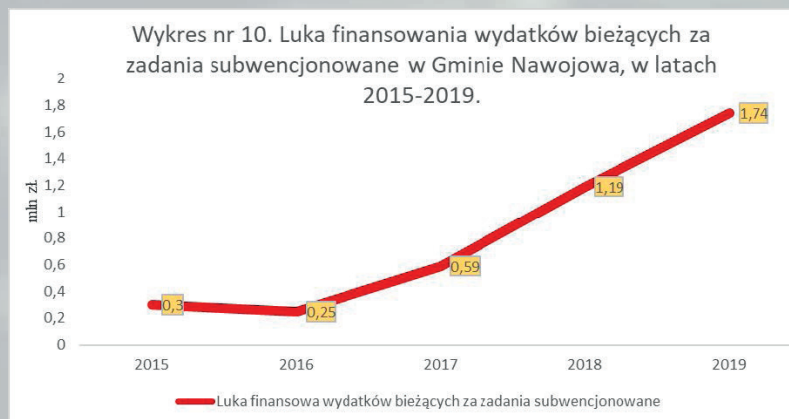

Źródło: Obliczenia własne na podstawie dokumentów finansowych ZOE Nawojowa z lat 2015 - 2019.

Jak widać z wykresu subwencja oświatowa pokrywała wydatki oświatowe ogółem, od 53,7 do 74,4 %.

Subwencja oświatowa, wraz z dotacjami na zadania własne gminy, okazała się we wszystkich latach niższa od wydatków bieżących na oświatę i wydatków, które powinny być subwencjonowane. Obecne przepisy nie określają standardów realizacji podstawowych zadań oświatowych, na podstawie których można by rzetelnie określić kwoty subwencji w relacji do kosztów realizowanych przez gminę zadań. W debacie o finansowaniu oświaty przyjmuje się, że część oświatowa subwencji ogólnej obejmuje tylko koszty realizacji zadań „subwencjonowanych”, to znaczy tych, do których odnoszą się poszczególne wagi algorytmu podziału tej części subwencji.

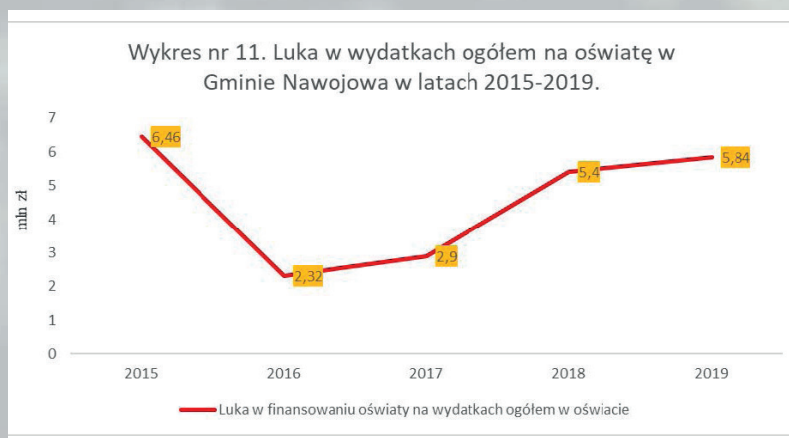
Wydatki, które powinny być pokrywane z subwencji oświatowej wynosiły, od 8,70 mln zł w 2015 r., do 10,70 mln zł w 2019 r., tymczasem subwencja naliczona w tym czasie wyniosła, od 8,01 mln zł, do 8,62 mln zł. Uzupełnieniem jej była dotacja celowa na zadania własne gminy, kształtująca się w przedziale - 0,29 – 0,39 mln zł na rok. Zatem powstała luka w finansowaniu tych wydatków, wyraźnie rosnąca, szczególnie w ostatnich 3 latach. Poziom nie dofinansowania wydatków oświatowych na zadania subwencjonowane, ponoszonych przez gminę, które powinny być zrekomensowane przez państwo zobrazowano na wykresie nr 10.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie dokumentów finansowych ZOE Nawojowa z lat 2015 - 2019.

W pierwszych dwóch latach poziom luki finansowej był najniższy, osiągając wartość 0,3 – 0,25 mln zł. W 2016 r., nastąpiło znaczące obniżenie kwoty przyznanej gminie subwencji oświatowej z powodu spadku ilości dzieci w szkołach, co spowodowało gwałtowny wzrost luki – dynamika 236%. W kolejnych latach, wzrastająca luka w finansowaniu oświaty odzwierciedlała zarówno dalszy spadek ilości dzieci, jak i poniesione przez gminę koszty reformy oświatowej. W 2019 r. osiągnęła już poziom 1,74 mln zł, przy dynamice za cały okres analizy wynoszącej 580 %. Ten fakt znalazł odbicie w udziale środków własnych gminy w finansowaniu tych zadań, które adekwatnie musiały wzrosnąć.

Niedobór środków finansowych w wydatkach ogółem był znacznie większy. Wprawdzie wydatki majątkowe nie były pokrywane z subwencji, ale dla zobrazowania wkładu gminy w ich finansowanie wyliczono i przedstawiono na wykresie lukę finansową tych wydatków, po wyłączeniu dotacji otrzymanej na zadania inwestycyjne ze środków UE. Jak wynika z wykresu, luka w wydatkach ogółem okazała się największą w latach, kiedy ze środków własnych gmina realizowała zadania inwestycyjne – wykres nr 11.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie dokumentów finansowych ZOE Nawojowa z lat 2015 - 2019.

Eko Nawojowa

W grudniu br. zakończyła się realizacja 3 letniego projektu „Redukcja niskiej emisji na terenie gminy Nawojowa, poprzez dofinansowanie wymiany źródeł ciepła na gazowe i biomasowe w budownictwie mieszkaniowym” współfinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego 2014 – 2020”. Dzięki projektowi, dokonano wymiany 166 nieekologicznych kotłów na 44 kotły biomasowe i 122 kotły gazowe. Realizacja projektu w znaczny sposób poprawiła jakość powietrza na terenie naszej gminy.
(inf. własna)

Udział luki finansowej w wydatkach kształtował się w sposób różnicowany w zależności od rodzaju wydatku – tabela nr 6.

Tabela nr 6. % luka finansowania oświaty w Gminie Nawojowa w latach 2015-2019.

Rodzaj luki	Lata				
	2015	2016	2017	2018	2019
- wydatki subwencionowane	3,4	2,9	6,9	12,4	16,2
- wydatki bieżące w gminie	20,6	20,5	25,9	31	33,0
- wydatki ogółem w gminie	43,0	21,7	26,2	39,1	37,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie dokumentów finansowych ZOE Nawojowa z lat 2015 - 2019.

Zaniżona subwencja oświatowa powodowała, że w dyspozycji gminy znalazły się mniejsze, aniżeli należne gminie, środki finansowe. W przeliczeniu na jednego ucznia placówek subwencionowanych w 2015 r., gmina nie otrzymała 309 zł, a w 2019 roku - 2069 zł.

Poziom niedoszacowania subwencji naliczonej w analizowanych latach wzrósł ponad trzykrotnie. Można więc powiedzieć, że Gmina Nawojowa, do każdej złotówki, którą dostała od państwa na utrzymanie systemu oświaty, musiała w 2019 r. dołożyć 33 grosze. Gdybyśmy uwzględnili jeszcze wydatki majątkowe, to kwota ta wzrosłaby do 37 groszy.

Przedstawiona analiza luki finansowej dobitnie wskazuje na rosnący jej charakter, co powoduje konieczność coraz większego udziału środków własnych gminy w realizację zadań oświatowych. Utrzymywanie się obecnego trendu wzrostu poziomu luki finansowej w oświacie uniemożliwi realizację jakichkolwiek zadań rozwojowych w gminie, zwłaszcza w kontekście działań rządu powodujących obniżenie dochodów własnych samorządów.

dr inż. Stanisław Kielbasa
Wójt Gminy

CHODNIK PRZY DRODZE POWIATOWEJ

Na granicy Nawojowej i Żeleźnikowej Małej

Na wniosek mieszkańców gmina Nawojowa kończy przygotowywanie dokumentacji technicznej na wykonanie chodnika i oświetlenia, na granicy wsi Nawojowa i Żeleźnikowa Mała. Po otrzymaniu pozwolenia wójt gminy zwróci się do starosty nowosądeckiego o zrealizowanie zadania. Warunkiem niezbędnym jest posiadanie w gminnym budżecie na ten cel 50 % środków finansowych.
(inf. własna)

DROGA POWIATOWA NAWOJOWA – ŻELEŹNIKOWA WIELKA – ŁAZY BIEGONICKIE

Trzeci etap przebudowy

Dobiegła końca przebudowa ostatniego odcinka drogi Nawojowa – Żeleźnikowa – Łazy Biegonickie, w miejscowości Żeleźnikowa Mała (od szkoły, do skrzyżowania - na Ścieżkach). Wcześniej wykonane odcinki dobrze służą mieszkańcom. Ten ostatni, najtrudniejszy technicznie, został pomyślnie zakończony i można zobaczyć ogrom pracy włożonej w jego realizację. Zabezpieczone skarpy drogowe, pełne odwodnienie i nowa nawierzchnia, zapewniające bezpieczeństwo użytkownikom, kosztowały 3 miliony złotych. Pomocy finansowej, w kwocie 1 milion 330 tysięcy złotych, udzielił Fundusz Dróg Samorządowych. Gwoli ścisłości, trzeba dodać, iż w całym przedsięwzięciu nie obyło się bez problemów. Niektórzy właściciele przyległych do drogi terenów, stanowczo, choć bez podania przyczyny, odmawiali zgody na prowadzenie robót na obszarze ich własności lub wysuwali dodatkowe żądania. Zaangażowanie wielu pracowników gminy, a także proboszcza parafii żeleźnikowskiej i radnej z tej miejscowości, sołtysa wsi i wielu zacnych obywateli przyniosło efekt w postaci nowej solidnej i bezpiecznej drogi. Gmina Nawojowa ze swej strony wykorzystwała czas przebudowy traktu na montaż oświetlenia ulicznego na tym odcinku. Mamy dokumentację montażu oświetlenia na końcu drogi, w Żeleźnikowej Małej, tj. do skrzyżowania „na Ścieżkach”. W budżecie gminy na 2021 r. zabezpieczono środki na ten cel. Zatem, w ciągu kilku lat całą drogę przebudowano i uczyniono bezpieczną. Niestety, po obfitych opadach deszczu, pojawił się problem z odprowadzeniem nadmiaru wody. Po interwencji Wójta gminy, Powiatowy Zarząd Dróg zlecił wykonanie koncepcji kompleksowego rozwiązania problemu wód spływających. Zobowiązał się też do przeprowadzenia tych prac w roku następnym.

Informację przygotował:

Ronald Ciborowski inspektor UG Nawojowa

HALINA LELITO GŁÓWNA KSIĘGOWA, ZOFIA STELMACH NA EMERYTURZE

Zmiany kadrowe w ZOE

W czerwcu 2020 roku nastąpiła zmiana na stanowisku głównego księgowego w Zespole Obsługi Edukacji w Nawojowej. Pod koniec maja br. Zofia Stelmach przeszła na zasłużoną emeryturę. Pani Zosia obejmowała swoje obowiązki w czasie tworzenia Zespół Ekonomiczno - Administracyjnego Szkół (zwany ZEAS). Było to 1996 r., a trzy lata temu, w 2017 r., w wyniku reorganizacji nazwę instytucji zmieniono, na Zespół Obsługi Edukacji w Nawojowej. Zofia Stelmach, przez wszystkie te lata, dbała o finanse nawojowskiej oświaty, o prawidłowe wydatkowanie środków, zgodnie z uchwalonym budżetem i znała najdrobniejsze szczegóły z tej dziedziny. Twardą rękę księgowej czuli wszyscy pracownicy.

Pani Zofii Stelmach serdecznie dziękujemy za wieloletnią wzorową pracę na trudnym stanowisku, życzymy sukcesów i szczęśliwych chwil w życiu prywatnym. Od czerwca 2020 roku stanowisko głównego księgowego w nawojowskim Zespole Obsługi Edukacji przejęła Halina Lelito, która od roku 2009 zatrudniona była jako inspektor, w księgowości naszego Urzędu Gminy. Zagadnienia z dziedziny finansów, w tym finansowania edukacji nie są obce Halince, przez dotychczasowe lata zajmowała się głównie dochodami budżetu gminy i doskonale poznała zasady i przepisy rachunkowo – księgowo, obowiązujące w budżetówce.

Halina Lelito, mieszka na terenie gminy Nawojowa, jest znana i ceniona w lokalnym środowisku, interesuje się życiem i problemami gminy, zwłaszcza w kwestiach finansów. Współ z mężem, Mariuszem, który odpowiada w gminie za gospodarkę odpadami komunalnymi są pierwszym „urzędowym” małżeństwem, zawartym w tej szacownej instytucji.

Pani Halinie życzymy sukcesów na zajmowanym stanowisku, aby praca którą wykonuje przynosiła jej radość i zadowolenie, a środków dla oświaty nigdy jej nie brakowało.

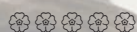
Inf. własna ZOE

Edukacja w czasie pandemii

Czas pandemii jest wielkim wyzwaniem dla całego środowiska edukacyjnego, które musiało błyskawicznie dostosować się do nowych warunków pracy.

Kiedy zawieszono zajęcia w szkołach od 12 marca, początkowo uczniów ogarnęła fala radości, wszyscy myśleli, że będą mieć dużo wolnego czasu i robić to, co lubią najbardziej. Pierwsze dwa tygodnie faktycznie były niezorganizowane, zwłaszcza dla nauczycieli i dyrektorów szkół: brak jasnych procedur, niedostosowane przepisy do nowej sytuacji, która zaskoczyła wszystkich.

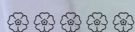
Uczniowie od początku edukacji, a niektórzy nauczyciele od początku swojej kariery, pierwszy raz mieli styczność z nauką zdalną, stąd intensywność przyswajania wiedzy była różna. Każdy był zdziwiony i przytłoczony falą informacji. Uczeń lub rodzic, w zależności od wieku dziecka, musiał zapoznać się z treściami przypisanymi do lekcji i na bieżąco odsyłać zadania domowe, opracowania, przerobiony materiał. Uczniowie łączyli się z nauczycielami z przeróżnych urządzeń: komputera, tableta, zwykłego telefonu, na którym zainstalowali aplikację mobilną.

Stan ogólnoswiatowej pandemii pokazał, jak współczesna edukacja staje się w coraz większym stopniu zależna od nowoczesnych środków dydaktycznych. Media, multimedia interaktywne, są atrakcyjnym i niezbędnym źródłem informacji. Stanowią nowe zjawisko społeczne, są aktywnym czynnikiem regulującym zachowania człowieka. Prowadzenie nauki na odległość znacznie wydłużyło wśród wszystkich grup czas, który spędzali przed monitorami. Dotyczyło to nie tylko dni powszednich, ale także weekendów.

Ze wszystkich stron płyną podobne wnioski: na zdalne nauczanie nie byli przygotowani ani nauczyciele ani uczniowie, a już na pewno cały system edukacji. Dotyczy to zarówno kompetencji, wiedzy, przepisów, jak i samego sprzętu.

Szybkie zorganizowanie nauki na odległość, to w głównej mierze zasługa samych nauczycieli. To oni byli zmuszeni zorganizować nauczanie w taki sposób i takimi metodami, aby wszyscy uczniowie mieli takie same szanse na przyswajanie wiedzy, natomiast organizacja tego nauczania w domu, to w głównej mierze praca i pomoc rodziców i starszego rodzeństwa, zwłaszcza w stosunku do dzieci młodszych. Niektórzy uczniowie musieli dzielić komputery z rodzeństwem lub rodzicami, często w jednym pomieszczeniu.

Nasza gmina skorzystała z grantu finansowego pod nazwą „Zdalna szkoła w gminie Nawojowa”, w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa. W pierwszej turze tego programu - w kwietniu 2020 r. zakupiono 20 laptopów z licencją programu Microsoft Office 2019, a w drugiej turze, w czerwcu 2020 r. zakupiono 35 laptopów, wraz z oprogramowaniem i przekazano

do szkół podstawowych. Rodzice uczniów nie posiadających komputera mogli wypożyczyć sprzęt ze szkoły, na okres nauczania zdalnego. Po tym czasie laptopy zostały zwrócone do placówek i były wykorzystywane do zajęć bieżących.

Nauczanie zdalne, jakie zostało wprowadzone, okazało się wielką stratą dla uczniów, o czym sami niejednokrotnie wspominali po powrocie do szkoły we wrześniu tego roku, do takich samych wniosków doszli nauczyciele i przede wszystkim rodzice.

Potwierdzeniem tego są wyniki egzaminu ósmoklasisty, który został przeprowadzony pod koniec roku szkolnego 2019/2020. Wszystkie szkoły z naszego terenu wypadły w tych egzaminach bardzo źle. Średni wynik gminy Nawojowa był tak niski, że spowodował spadek w rankingu gmin, na ostatnie miejsce w powiecie nowosądeckim, a żadna szkoła nie zbliżyła się nawet do średniej województwa małopolskiego. Średnia gminy jest o osiem punktów procentowych niższa, w stosunku do średniej powiatu, i aż czternaście punktów procentowych niższa, w stosunku do średniej województwa. Uzyskane wyniki w poszczególnych szkołach przedstawiono w tabeli poniżej.

Wyniki klas ósmych w Gminie Nawojowa na tle rankingów ogólnych w roku szkolnym 2019/2020

Wyszczególnienie	Język polski Wynik procentowy	Matematyka Wynik procentowy	Język angielski Wynik procentowy	Średni wynik procentowy
Szkoła Podstawowa w Żeleźnikowej Małej	69	47	39	51,66
Szkoła Podstawowa w Bączej-Kuninie	62	48	41	50,33
Szkoła Podstawowa we Frycowej	51	38	42	43,66
Szkoła Podstawowa w Żeleźnikowej Wielkiej	54	32	42	42,66
Szkoła Podstawowa w Homrzychach	55	34	36	41,66
Szkoła Podstawowa w Nawojowej	46	36	38	40,00
Średni wynik gminy Nawojowa	52	36	40	42,66
Średni wynik powiatu nowosądeckiego	58	46	48	50,66
Średni wynik województwa małopolskiego	62	51	57	56,66

Zdalne nauczanie nie do końca jest w stanie zastąpić nauczania tradycyjnego, a zwłaszcza przekazania wiedzy i jej weryfikacji. Dużą stratą dla uczniów jest brak bezpośredniego kontaktu z rówieśnikami, a także brak określonych jednoznacznie ram czasowych prowadzenia zajęć i przerw między lekcjami. Plusem nauczania tradycyjnego, jest przede wszystkim mobilizacja ucznia. Uczniowie rozpoczynają zajęcia lekcyjne o ustalonej porze, każda lekcja prowadzona jest w ciągu 45 minut, po każdej lekcji ustalona jest przerwa, uczniowie mają bezpośredni kontakt z nauczycielem i to co jest bardzo cenne - nabywają umiejętność komunikowania się i funkcjonowania w społeczeństwie.

Wszyscy już wiemy, że nie można przenieść szkoły do sieci. Nikt tego nie wytrzyma, a z pewnością nie dzieci. Dzisiaj rodzice wiedzą, że zdrowie ich latorośli powinno być priorytetem

i wiedzą też, że praca w domu nie zastąpi szkoły, komputer nie zastąpi człowieka, a szkoła nie zastąpi rodziny. Ten trudny czas, ponad trzech miesięcy, wszystkich kosztował wiele wysiłku, poświęcenia i wyętej pracy. Mieliśmy nadzieję, że co najgorsze jest już za nami, że nie będziemy musieli ponownie przechodzić na zdalne nauczanie.

We wrześniu rozpoczęliśmy nowy rok szkolny 2020/2021 w pracy stacjonarnej. Wszyscy wrócili do szkoły pełni zapału, energii i optymizmu. Niestety, czarny scenariusz się powtórzył

i w październiku ponownie wprowadzono zdalne nauczanie, początkowo na drugim etapie edukacyjnym, czyli klasy IV-VIII, a w późniejszym terminie również klasy pierwszego etapu edukacyjnego, czyli klasy I-III. Nikt nie jest w stanie przewidzieć do kiedy taka sytuacja będzie miała miejsce i kiedy ponownie wrócimy do normalnego trybu pracy i funkcjonowania.

mgr Marta Wiktor-Kozdroń

Dyrektor Zespołu Obsługi Edukacji w Nawojowej

JAK WPYNEŁA PANDEMIA NA:

Działalność przedszkola

Zgodnie z Rozporządzeniem MEN, z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty, w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, jednostki systemu oświaty, w tym również przedszkola, nauczycielki Gminnego Przedszkola Publicznego w Nawojowej, od 25 marca 2020 r. realizowały podstawę programową za pomocą technik i metod nauczania na odległość. W związku z tym, zawieszenie zajęć wychowawczych i dydaktycznych w przedszkolu nie oznaczało, że dzieci przestają kontynuować proces wychowania i kształcenia. Dla wpierania rozwoju dzieci, były realizowane konkretne zadania zapisane w podstawie programowej.

Zadania te zobowiązały nauczyciela-wychowawcę do kontaktu z rodzicami, aby razem z nimi ustalić sposób i zakres realizowania działań edukacyjnych. W tym celu nauczyciele nawiązali kontakt z rodzicami, wykorzystując:

- stronę internetową przedszkola gppn.pl,
- kontakt telefoniczny,
- emaile,
- sms - y,

Specyfika sytuacji sprawiła, że podstawa programowa wychowania przedszkolnego została zrealizowana – przy współpracy nauczyciela i rodziców – w warunkach edukacji domowej.

☘☘☘☘

Rozmawiając telefonicznie z rodzicami, nauczycielki zachęcały, aby czas, w którym dziecko nie chodziło do przedszkola, wykorzystać na wykształcenie w nim większej samodzielności, zachęcać je do utrzymania czystości w swoim kąci (pokoju), nauczyć przygotowania prostych posiłków wspólnie z rodzicami, wykonywania czynności związanych z ubieraniem, układaniem się do snu. W tych ostatnich czynnościach dzieci są zazwyczaj wyręczane przez dorosłych, a rodzice tłumaczą to brakiem czasu. Pobyt w domu daje możliwość częstych rozmów z dziećmi na różnorodne tematy, a tym samym wzbogacania ich słownictwa.

☘☘☘☘

Nauczycielki proponowały również zajęcia o charakterze edukacyjnym, m.in. zabawy przy wspólnym stole: gry planszowe,

czy zabawy i gry zręcznościowe.

W przedszkolu, podstawową formą aktywności jest zabawa. Podejmowanie tych działań pozwoli na nabywanie przez dziecko doświadczeń w różnych obszarach rozwojowych: fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym.

Toteż za pośrednictwem strony internetowej przedszkola, udostępniano rodzicom:

- zabawy ruchowe, ćwiczenia gimnastyczne

- propozycje wykonania prac plastyczno-technicznych

- zabaw badawczych lub eksperymentów;
- linki do słuchowisk, audycji radiowych, informacje o programach telewizyjnych (pasma edukacyjne Telewizji Polskiej), a także programów, zabaw on-line

- Youtube – podsyłanie linków do choreografii tanecznych, zabaw ruchowych, filmików edukacyjnych

- autorskie filmy zawierające zabawy naśladowcze/piosenki/zajęcia „Zrób to co ja”, „Rytmy”, itp.

- karty pracy do samodzielnego wykonania do druku zawierających, np. zadania doskonalące małą motorykę, umiejętność przeliczania w zakresie 5. znajdź różnice pomiędzy obrazkami, znajdź drogę, połącz od najmniejszego do największego. Karty te były dostosowane tematycznie do omawianych w danym dniu treści programowych.

- materiały do samodzielnej zabawy zawierających: propozycje prac plastycznych, odnośniki do piosenek, odnośniki do materiałów edukacyjnych (np.: temat:

Wielkanoc, Dzień Dziecka),

- materiały dla dzieci budujących pozytywną atmosferę i utrwalającą więź z przedszkolem (nagrania z życzeniami świątecznymi dla dzieci i rodziców) z okazji Świąt Wielkanocnych, Dnia Matki, Dnia Dziecka oraz Dnia Ojca.

- nagrania audio zawierających ulubione bajki przedszkolaków, itp.

Materiały były udostępniane na każdy dzień z zachowaniem bloków tematycznych i tematów dnia.

Zajęcia były wzbogacane ilustracjami, filmikami, wierszami, piosenkami, zabawami paluszkowymi, zabawami muzycznymi M. Tomaszewskiej.

Od 23.06.2020 r. przedszkole rozpoczęło działalność w trybie 5-godzinnym, z jedynym obfitym posiłkiem.

Podczas zebrania z rodzicami 15.06.2020 r. została ustalona przerwa wakacyjna na sierpień.

Dyżur wakacyjny odbył się w lipcu, w godzinach od 8.00-15.00, z 3 posiłkami.

Po przerwie wakacyjnej, od września 2020 r. Gminne Przedszkole Publiczne w Nawojowej rozpoczęło działalność, w godzinach 6.30-16.00, oferując dzieciom 3 posiłki.

Ze względu na braki kadrowe, w okresie od 19.10.2020 r., do 23.10.2020 r.-przedszkole zmieniło tryb pracy na pięciogodzinny, bez wyżywienia.

Od 26.10.2020 r., przedszkole funkcjonuje od 6.30, do 16.00, z całodziennym wyżywieniem.

W związku z obostrzeniami epidemicznymi, uroczystości przedszkolne są nagrywane przez nauczycieli i umieszczane na stronie internetowej, w zakładce poszczególnych grup pn. „Filmiki”. W zakładce „Nasze prace”, rodzice mają również możliwość obejrzenia prac, które dzieci wykonały zgodnie z zaplanowaną tematyką.

Przygotowała:

mgr Agata Kulpa

Dyrektor GPP w Nawojowej

ALICJA I STANISŁAW POTEPA

Połączył nas taniec

- Nasza miłość zrodziła się chyba z wielkiej potrzeby uprawiania tańca – mówi szacowana jubilatka, pani Alicja – oboje z mężem pokochaliśmy tę dziedzinę sztuki i zajmowaliśmy się nią przez kilkadziesiąt lat.

- Pani profesor Michalik, która prowadziła grupę taneczną w zespole Sądectwanie w nowosąddeckim Domu Kultury, w uznaniu dla mego ta-

lentu zaprosiła mnie wraz z koleżankami z Technikum Ekonomicznego, do którego uczęszczałam, na próby, a jak się wkrótce okazało, ich uczestnikiem był również (teraz od 50 lat MÓJ) - Staszek. Tak się poznaliśmy, pokochaliśmy i żyjemy sobie w zgodzie i szczęściu po dziś dzień. Z wielkim sentymentem wspominam tamten czas bo miałam wówczas 17 lat. Pasowaliśmy do siebie, bowiem pani profesor od razu ustawiła nas w jednej parze i tak pozostało przez wszystkie lata kontynuowania pracy w zespole. Spotkało

mnie wielkie szczęście, że na mojej drodze pojawił się tak wspaniały człowiek, przy którym zaznałam tyle szczęścia, radości, mieliśmy doskonałe życie, za co z całego serca dziękuję Bogu.

Ślub naszych jubilatów

odbył się w kościółku kolejowym, jako że panna młoda była Sądectwaną. Węzłem małżeńskim połączył Alicję i Stanisława brat mamy pana młodego, pełniący zawodowo posługę kapłańską w Kalwarii Zebrzydowskiej. Przed ołtarz nowożeńców zawiózł kolejny wujek, tym razem przybyły z Belgii, gdzie osiadł na stałe po wojnie, wcześniej służył w brygadzie pancerniej gen. Maczka. Niewątpliwie wrażenie zarobił na wszystkich samochodach (wówczas mało znany w Polsce), a była to japońska toyota.

Odbyły się, aż dwie imprezy weselne. Pierwsze, to przyjęcie zorganizowano tuż po ślubie w domu rodzinnym pani młodej, na Starej Kolonii. Wzięli w nim udział najbliżsi znajomi, sąsiedzi, rodzina. Natomiast weselną zabawę taneczną, dla młodych gości przygotowano w Fałciszowej koło Zakliczyna, skąd wywodzi jubilat. Muzyczną oprawę – jak wspominają nasi rozmówcy – zapewnił typowy dla przełomu lat 60 i 70 zespół: skrzypek, akordeonista, instrumenty dęte i niezbyt rozbudowany zestaw perkusyjny. Cóż, takie to były czasy.

Przez pierwsze dwa lata związku, młodzi mieszkali z rodzicami, potem mając samodzielny wkład mieszkaniowy, otrzymali

własne M i przenieśli się na ul. Lwowską w Nowym Sączu, gdzie przeżyli kolejne 13 lat małżeństwa. Myśleli jednak o własnym domku, w Nawojowej zakupili kawałek gruntu, mozolnie budowali wymarzone lokum i spędzili w nim do dziś 30 lat szczęśliwego życia.

Są emerytami. Jubilatka pracowała w kadrach, w Zakładach Gastronomicznych w Nowym Sączu, które później przekształcono w PSS,. Z wykształcenia jest ekonomistką i prawnikiem, absolwentką Wydziału Prawa i Administracji UJ. Stanisław, ukończył Technikum Kolejowe, był mechanikiem, nauczycielem zawodu, taksówkarzem. Wychowali dwójkę dzieci, syna i córkę 40 lat, którzy mają już swoje rodziny Teraz cieszą się sukcesami wnuka i wnuczki.

Za najważniejszą, udaną w życiu kwestię, uznają przede wszystkim szczęśliwą rodzinę oraz... wybudowanie domu, w którym spokojnie zażywają rodzinnego szczęścia.

- Żyjemy szczęśliwie, bylebyśmy tylko byli zdrowi. Mamy doskonałych sąsiadów i przyjaciół i chcemy być zawsze razem, w każdej życiowej sytuacji.

Na pytanie, jak przetrwać ze sobą w miłości tyle lat – zgodnie odpowiadają, trzeba sobie ufać, być tolerancyjnym, umieć wybaczać, wzajemnie sobie pomagać we wszystkich czynnościach, zawsze razem na dobre i złe.

Oby tak dalej toczyło się nasze małżeństwo.

Spisał: ken

Stanisława i Stefan NOSALOWIE

Znali się od wielu lat, ale w młodości własne uczucia lokowali w zupełnie innych osobach. Może dlatego, że dzieliła ich pięcioletnia różnica wieku (starszy jest Stefan), a może wyłącznie z faktu, że nie nadzedł jeszcze czas na wielką miłość.

Wreszcie nastąpił moment, w którym spotkały się ich oczy, a uczuciem zapalały także serca. Owa wiekopomna chwila nastąpiła na odpuscie w Kamionce Wielkiej, gdzie podczas uroczystości kościelnych dzisiejsza jubilatka niosła święte obrazy, zaś jubilat z lubością obserwował jej zachowanie i zewnętrzne powaby. Potem... był już tylko spacer pomiędzy

odpustowymi straganami, upominki i propozycja kolejnej randki. Spotkania mogły odbywać się dość często bowiem Stefan dysponował własnym motocyklem marki SHL 175. Narzeczeństwo trwało 8 miesięcy, młodzi pobrali się aby przejąć na własność 3 ha gospodarstwo rolne po rodzicach pana Stefana, w ich domu otrzymali też swoje pierwsze mieszkanie. Ślub odbył się w kościele parafialnym w Kamionce Wielkiej, skąd pochodzi nasza jubilatka. Jako że pan młody był wówczas pracownikiem Miejskiego Zarządu Dróg i Mostów w Nowym Sączu, dyrektor firmy pożyczył mu autobus do przewozu gości, a taka gratka nie często

w tamtych latach się zdarzała. W drodze do świątyni przygrywała kapela Jarosików, podówczas najbardziej znanych muzyków na kamionkowskiej ziemi. Przy dźwiękach kwartetu bawiło się 80 gości na weselu wyprawionym w rodzinnych progach panny młodej. Wszystkie potrawy i wędliny miały „charakter swojski”, ich wspaniały smak jubilatki pamiętają po dziś dzień.

Oprócz prowadzenia gospodarstwa, Stefan pracował zawodowo, najpierw we wspomnianym MZDiM, a potem w wytwórni asfaltu. Stanisława, choć miała znakomite wykształcenie zdobyte w szkole odzieżowej i bogatą praktykę, zajmowała się gospodarstwem i domem. Wspólnie wychwali 7 dzieci, zatem bardzo przydawały się umiejętności krawieckie. Szóstka latorośli ma już własne rodziny, tylko jeden syn mieszka wspólnie z nimi i przejmie po nich rodzinną schedę. W 6 lat po ślubie nasi bohaterowie zbudowali wszystkie niezbędne obiekty gospodarcze. Kolejne dwa lata zabrała im budowa rodzinnego domu

o trzech kondygnacjach, ale w pełni zaspokajającego potrzeby. Doczekali się dwanaściorga wnuków, a...w drodze są prawnuczki (w czasie, kiedy prowadzimy rozmowę). Teraz osiągnęli już wiek emerytalny i z sentymentem spoglądają w przeszłość, z nutką nostalgii

wspominają lata ciężkiej pracy, przeżyte za to we wzajemnej miłości i szczęściu. - Mam wspaniałą żonę – mówi Stefan, dobrą, piękną kobietę, która całe życie dbała o mnie, dzieci i dom. Jest niezwykle pracowita i oszczędna. Wszystko jej zawdzięczam i kocham ją z całych sił. Jak

w szczęściu przeżyć ze sobą 50 lat? Trzeba się szanować, wierzyć sobie nawzajem, ciężko pracować i ufać Panu Bogu. Myśmy tak żyli.

(An)

Ewa i Stanisław KRUCZEK

Ewa pochodzi ze Stronia, na limanowszczyźnie, Stanisław z Kamionki Wielkiej, ale to Nowy Sącz stał się na wiele lat ich rodzinnym siółem, a teraz jest nim Żeleźnikowa Wielka, na Ziemi Nawojowskiej.

Nasza jubilatka jest pielęgniarką, absolwentką krakowskiej szkoły o tym profilu i już w 1963 roku podjęła pracę zawodową na mocy obowiązującego wówczas nakazu, jako asystentka pielęgniarska. Na początku w Nowym Targu, skąd otrzymywała stypendium, potem w Limanowej, bliżej rodzinnego domu i wreszcie w Nowym Sączu. Wówczas uzyskała świadectwo maturalne w II LO, a w kolejnym etapie kształcenia - tytuł pielęgniarki dyplomowanej, równy dzisiejszym studiom licencjackim. Staż zawodowy pani Ewy, to 40 lat pracy, najdłużej na oddziale ginekologiczno – położniczym sądeckiej lecznicy. Przez 25 lat prowadziła poradnię onkologiczną dla kobiet, wspólnie z profesorem Karolewskim z Krakowa. Jest współzałożycielką związków zawodowych pielęgniarek, a także izb pielęgniarskich.

Stanisław, choć po profesji zdobytej na Śląsku powinien produkować smakowite wędliny, nigdy w tym zawodzie nie pracował. Większe zarobki można było w tych latach uzyskać choćby w kolejarskim fachu, stąd praca w nastawni jednej z kopalń węglowych. Po zawarciu małżeństwa przeniósł się do królewskiego grodu, za ukochaną małżonką i przez 22 lata był kierowcą autobusu PKS, a następnie przez kilkanaście lat parą się zawodem blacharza w bazie autobusowej i kształcił młode pokolenie specjalistów w tym fachu. W wieku 58 lat odszedł na wcześniejszą emeryturę.

- Kto pierwszy zainicjował randkę – chyba ja – odpowiada pani Ewa. Moją koleżanką w pracy była wówczas siostra obecnego małżonka. To ona zaprosiła mnie do swego domu, gdzie poznałam jej dwóch braci. Bardziej podobał mi się młodszy, ale to starszy miał „lepsze układy w niebie” i jemu trafiła się taka wspaniała żona – dodaje z uśmiechem jubilatka. Tak się zaczęło, potem umawialiśmy się na spotkania, a za rok...wzięliśmy ślub.

W roku 1970, kiedy doszło do zawarcia związku, pani Ewa posiadała małe słuźbowe mieszkanie. Przez prawie 10 lat było ich pierwszym małżeńskim domem. Potem przenieśli się do większego lokum, przy ulicy Bieruta, (dziś Grota – Roweckiego), które zajmowali kolejne 12 lat. W tym czasie ciężką pracą zdobywali pieniądze i oszczędzali na kupno działki oraz budowę własnego domu, który służy im po dziś dzień.

Sakramentalne TAK, wypowiedzieli przed ołtarzem w kościele p. w. świętego Mikołaja w Przyszowej, w parafii panny młodej. Nowożeńcy jechali do świątyni samochodem osobowym, zaś weselni goście specjalnie wynajętym autokarem. Wesele odbyło się w domu rodzinnym Ewy, a parkiet taneczny rozłożono na podwórzu zwanym w tych stronach boiskiem. Weselne swawole trwały dwa dni, wieczorami korzystano z lamp naftowych i pochodni, bo... nie wszędzie w Małopolsce była wówczas elektryczność. Do tańca grali Józefowscy. Dla przygotowania weselnych potraw zaszlachtowano wieprzka i ciele. Ponieważ mama panny młodej była kucharką, nie zabrakło na imprezie

takich smakołyków jak placki na łożpocie, czy kołoco. Obowiązkowo pojawił się też rosół z makaronem (domowym) i gulasz, zgodnie z tradycją. Weselnym obrzędkiem zajmował się oczywiście drużba, wymachując ciupagą podczas odgrywek dla weselnych gości, a bawiło się 120 osób.

Może przez to wesele na ludowo, zgodnie z lachowską tradycją, dzisiejsi jubilaci zakochali się w kulturze regionu i wstąpili w szeregi zespołu Mszalniczanie, jego współzałożycielem był brat pani Ewy, pierwszy absolwent, pierwszego sądeckiego studium folklorystycznego w dziejach miasta. Stanisław, dysponujący wspaniałym głosem, dał się namówić do śpiewu chóralnego, pani Ewa dołączyła do grupy po odchowaniu córki. W zespole stała się partnerką małżonka, bo oprócz śpiewu zainteresowali się również tańcem ludowym. Z zespołem zdobyli wiele nagród i wyróżnień, uczestniczyli w ważnych wydarzeniach kulturalnych, zwiedzili wiele krajów europejskich, do których Mszalniczanie udawali się na tournée. Wielokrotnie bywali w Danii, gdzie mają przyjaciół. W zespole spędzili 35 lat. Wychowali córkę, Barbarę, jest magistrem pielęgniarstwa i specjalistką w zakresie zarządzania placówkami służby zdrowia. Ich wnuczek, technik żywienia, ma lat 27. Jak przeżyć ze sobą 50 lat? – Trzeba być dobrym człowiekiem, tolerancyjnym, ale też dyplomatą. Najważniejsze jest uczucie, czyli... miłość. Definiujemy ją, jako wszystko co wydarza się w ludzkim życiu, co nas otacza, również smutki i żale, dobre i złe rzeczy, wspólny dom, bycie razem w każdej sytuacji – mówią jubilaci. Ważna jest wiara w Bożą Opatrzność. Mąż mi ufał, a ja jemu. Ja prowadziłam dom, on zarabiał pieniądze. Dorabialiśmy też wszelkimi sposobami, aby zbudować nasze siedlisko. Zakupiliśmy też samochód, pierwszym była syrena, za 64 tys. zł. Żeby osiągnąć wytyczony cel, trzeba być oszczędnym i ufać Bogu w ciężkich czasach. Dlatego jesteśmy szczęśliwi.

Spisał (ken)

Drogim Jubilatkom długich lat życia w zdrowiu i szczęściu!

Fundusz Sołecki

Fundusz Sołecki, to środki wyodrębnione z budżetu gminy, zagwarantowane na realizację przedsięwzięć służących poprawie życia mieszkańców. Podstawą prawną jego funkcjonowania jest Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. z 2014 r. poz. 301, z późn. zm.), która weszła w życie 20 marca 2014 r.

Aby sołectwo otrzymało pieniądze, rada gminy musi podjąć uchwałę o wyodrębnieniu funduszu sołeckiego do dnia 31 marca roku poprzedzającego rok, w którym wydatkowane zostaną środki. Pieniądze te są wyodrębniane z budżetu gminy, zaś kwota przypadająca na dane sołectwo obliczana jest na podstawie wzoru przedstawionego w ustawie. Kwoty dla poszczególnych sołectw proponuje wójt do 31 lipca roku poprzedzającego rok, w którym poniesione zostaną wydatki.

Wysokość środków dla sołectw

Wysokość środków przeznaczonych na konkretne sołectwo oblicza się na podstawie wzoru:

$F = (2 + Lm / 100) \times Kb$, w którym poszczególne symbole oznaczają:

F – wysokość środków przeznaczonych na dane sołectwo (nie może być jednak wyższa niż dziesięciokrotność Kb).

Lm – liczba mieszkańców sołectwa według stanu na ostatni dzień czerwca roku poprzedzającego rok, w którym poniesione zostaną wydatki (na przykład: przy ustalaniu kwoty funduszu sołeckiego na rok 2021 brano pod uwagę liczbę mieszkańców na dzień 30 czerwca 2020 roku). Liczbę mieszkańców określa się na podstawie prowadzonego przez gminę zbioru danych stałych mieszkańców.

Kb – kwota bazowa, obliczana jako iloraz wykonanych dochodów bieżących gminy, o których mowa w przepisach o finansach publicznych oraz liczby mieszkańców zamieszkałych na obszarze gminy z 31 grudnia roku poprzedzającego o dwa lata rok poniesienia wydatków (na przykład: kwotę funduszu sołeckiego na rok 2021 ustalono na podstawie danych o liczbie ludności z 31 grudnia 2019 roku). Liczba mieszkańców jest ustalana przez prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Na co można przeznaczyć środki z Funduszu Sołeckiego?

O tym na co zostaną przeznaczone środki w konkretnym sołectwie decydują mieszkańcy głosując w trakcie zebrania wiejskiego. Projekt wniosku dotyczący funduszu sołeckiego może złożyć sołtys, rada sołecka lub 15 pełnoletnich mieszkańców sołectwa. Uchwała zebrania wiejskiego dotycząca wniosku musi zostać dostarczona wójtowi do 30 września roku poprzedzającego rok, w którym poniesione zostaną wydatki. Aby przedsięwzięcie mogło być zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego, musi spełniać trzy warunki:

- służyć poprawie życia mieszkańców
- należeć do zadań własnych gminy
- być zgodne ze strategią rozwoju gminy.

Aby wniosek o dofinansowanie z funduszu sołeckiego był poprawny, musi zawierać:

1. wskazanie przedsięwzięć do realizacji na terenie danego sołectwa;
2. oszacowanie kosztów realizacji planowanych przedsięwzięć;
3. koszty przedsięwzięć muszą mieścić się w limicie środków przeznaczonych dla danego sołectwa;
4. uzasadnienie, w którym należy przede wszystkim wskazać, w jaki sposób realizacja danego przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców danego sołectwa.

Ponadto, wniosek musi być złożony we właściwym terminie (do 30 września każdego roku na rok następny). Jeśli wójt uzna, że wniosek nie spełnia powyższych wymogów, w ciągu 7 dni od dnia jego otrzymania informuje o tym sołtysa.

Sołtys może w ciągu 7 dni podtrzymać wniosek sołectwa. Jeżeli wniosek zostaje zaakceptowany, rada gminy podejmuje uchwałę o włączeniu przedsięwzięć finansowanych ze środków funduszu sołeckiego do budżetu gminy. Przedsięwzięcia finansowane ze środków funduszu sołeckiego są wykonywane w ramach budżetu gminy i ich przyjęcie do realizacji, a następnie wykonanie odbywa się w oparciu o ogólnie obowiązujące przepisy dotyczące gospodarki finansowej gminy.

Wspólne przedsięwzięcia sołectw

Sołectwa mogą realizować wspólne przedsięwzięcia. Każde z sołectw zamierzających wspólnie realizować

przedsięwzięcie, odrębnie uchwała wniosek. Powinien on zawierać wskazanie przedsięwzięć przewidzianych do realizacji na obszarze danego sołectwa lub innego sołectwa w danej gminie.

Kwota zwrotu

Wydatki wykonane w ramach funduszu podlegają zwrotowi w następującej wysokości:

- 1) 26,204% wykonanych wydatków – dla gmin, w których K_{bk} jest mniejsze od średniego K_{bk} w skali kraju,
- 2) 19,653% wykonanych wydatków – dla gmin, w których K_{bk} wynosi od 100% do 120% średniego K_{bk} w skali kraju,
- 3) 13,102% wykonanych wydatków – dla gmin, w których K_{bk} jest większe od 120% i nie większe niż 200% średniego K_{bk} w skali kraju,

gdzie K_{bk} oznacza – średnią kwotę bazową w kraju – obliczaną dla gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, ujętych w rejestrze terytorialnym, o którym mowa w art. 47 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2012 r. poz. 591 oraz z 2013 r. poz. 2), według stanu na dzień 1 stycznia roku poprzedzającego rok budżetowy. Dla przykładu Kwota Bazowa (K_{bk}) gminy Nawojowa w roku 2019 mieściła się pomiędzy 100% do 120% średniego K_{bk} w skali kraju, więc Gmina otrzymała zwrot 19,653% poniesionych wydatków.

Na co zostaną przeznaczone środki z Funduszu Sołeckiego w poszczególnych sołectwach w 2021 roku.

Do 30 września 2020 roku, z wszystkich sołectw w gminie Nawojowa wpłynęły wnioski do wójta gminy i zostały ujęte w budżecie na 2021 rok. Poszczególne sołectwa zawnioskowały o wykonanie następujących zadań, na które mogą przeznaczyć środki:

Sołectwo Bączka-Kunina – Wzmocnienie elementami betonowymi korpusu drogi gminnej Homrzyńska – Bączka-Kunina - 40 413,77 zł

Sołectwo Złotne – Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej budowy kanalizacji sanitarnej w Homrzykach - 16 108,99 zł

Sołectwo Homrzyńska – Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej budowy kanalizacji sanitarnej w Homrzykach - 28 873,71 zł

Sołectwo Żeleźnikowa Wielka – Budowa oświetlenia drogi powiatowej na odcinku od przedszkola do pętli

autobusowej - 47 102,30 zł
Sołectwo Popardowa – Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej Nawojowa – Popardowa Wyżna, na odcinku od istniejącego oświetlenia, do skrzyżowania z drogą gminną Frycowa – Popardowa Wyżna - 33 207,12 zł
Sołectwo Nawojowa – Budowa oświetlenia ulicznego ul. Wąskiej i ul. Łącznik w Nawojowej – 47 102,30 zł
Sołectwo Frycowa – 1/2 - Wykonanie dokumentacji projektowo – kosztorysowej oświetlenia ulicznego drogi powiatowej Frycowa – Złotne, na odcinku od dawnego Instytutu PAN, do skrzyżowania z drogą na Bączą-Kuninę - 23 551,15 zł
Sołectwo Frycowa – 1/2 - Wykonanie dokumentacji projektowo – kosztorysowej oświetlenia ulicznego, od drogi gminnej osiedle we Frycovej, w kierunku drogi pod Pułankami - 23 551,15 zł.
Sołectwo Żeleźnikowa Mała – Wykonanie dokumentacji projektowo – kosztorysowej oświetlenia drogi gminnej Moczurki – Stajanie, w Żeleźnikowej Małej - 37 634,74 zł
Z budżetu gminy w ramach Funduszu Sołectkiego, w 2021 roku, planowane jest wykonanie zadań na łączną kwotę **297 545,23 zł**

Jeżeli koszt wykonania zaplanowanego przez sołectwo zadania przekracza przydzieloną zgodnie ze wzorem danemu sołectwu kwotę, na podstawie uchwały rady gminy, wójt gminy, w miarę posiadanych środków finansowych w budżecie może przydzielić dodatkowe środki finansowe na to zadanie, jednakże w kwocie nie większej aniżeli 50% przyznanej dla danego sołectwa kwoty funduszu sołectkiego na dany rok.

Zmiana przedsięwzięcia

W trakcie roku budżetowego, jednakże nie wcześniej niż po uchwaleniu budżetu gminy na dany rok i nie później niż do dnia 31 października danego roku budżetowego, sołectwo może złożyć do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) wnioski o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu przewidzianych do realizacji w ramach funduszu.

(WK)

ZAKONNE PRACE ROZPOCZĘTE

Pierwsze medytacje

Nawojowska Chorągiew pod wodzą Wielkiego Rycerza Jerzego Sochaja rozpoczęła działalność organizując pierwsze spotkania. W ten sposób zakończono prace organizacyjne konstituujące braci i zapoznano się z obowiązującą lekturą zawierającą tematy i teksty comiesięcznych rozważań lektury patronalnej przewidzianej na obecny rok patronalny.

Taki rok trwa od grudnia roku poprzedniego, do końca listopada roku następnego. Na aktualne 12 miesięcy Rada Kapłańska zatwierdziła książkę „Miłość i odpowiedzialność” – studium etyczne miłości i małżeństwa, autorstwa ks. bp. Karola Wojtyły. Dzieło wydano po raz pierwszy w Lublinie w 1960 roku. Impulsem do jego napisania były wykłady z etyki, które przyszy papież prowadził na KUL w latach 50. Karol Wojtyła zebrał wówczas grupę ok. 20 młodych, którzy zaczęli mówić o sobie „Rodzinka”. Spotykali się na modlitwie, dyskusjach filozoficznych, pomocy niewidomym i chorym. Grupa urosła później do prawie 200 osób, a ich działalność poszerzyła się o wakacyjne wyprawy. Te spotkania i dyskusje z młodymi dały księdzu Karolowi Wojtyłe materiał do napisania książki.

W tej samej przedmowie uzasadnił prawo do wypowiedziania się na ten temat przez osoby duchowne. - Brak doświadczenia własnego, osobistego, nie przeszkadza przy tym o tyle, że (duchowni) posiadają

bardzo bogate doświadczenie pośrednie płynące z pracy duszpasterskiej. W pracy duszpasterskiej spotykają się bowiem tak często i w tak różnych momentach czy sytuacjach właśnie z tymi problemami, że tworzy się z tego jakieś inne doświadczenie, niewątpliwie bardziej pośrednie i „cudze”, ale równocześnie o wiele szersze. Właśnie zaś wielość faktów z tej dziedziny tym bardziej pobudza do refleksji ogólnej i do szukania syntezy.” Wyboru fragmentów tegorocznej Lektury Patronalnej dokonał osobiście Zacny Brat General Krzysztof Wąsowski.

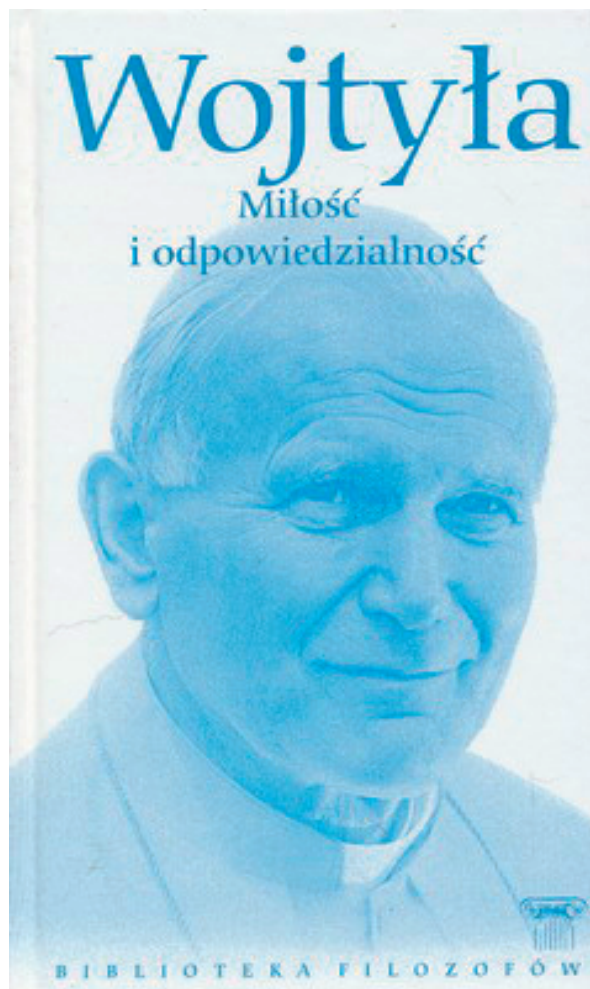
Finalną wersję zaakceptowali Księża Kapelani. Mamy wielką nadzieję, że jej treść stanie się merytorycznym umocnieniem dla Rycerzy, w ich trosce o zachowanie chrześcijańskiego modelu rodziny. Pozwoli także lepiej zrozumieć własne małżeństwo i powołanie, a w ten sposób umocni Zakon – czytamy w słowie wstępnym do Lektury Patronalnej, przygotowanym przez Brata Marka - Andrzeja Kajańca OMIPII, Rycerza MB Jasnogórskiej, Królowej Polski, Generalnego Lektora ZRJP II

A oto tematyka, jaką bracia zajmowali się w ostatnich miesiącach 2020 roku: Wartość instytucji małżeństwa (wrzesień), Ojcostwo i macierzyństwo (październik), Problem małżeństwa i współżycia (listopad). Warto dodać, iż aktualny rok bratni przebiega w 100 lecie urodzin Świętego Patrona, zaś ustalanie lektury patronalnej do rozważań, odbywało się w 5 października A.D. 2019, we wspomnienie św. Faustyny Kowalskiej, dziewicy i zakonnicy.

Zebrania zakonnych Rycerzy będą odbywać się cyklicznie.

Przygotowano na podstawie dokumentów otrzymanych od br. Jerzego Sochaja

O Rycerzach JPII na stronie 38

☘☘☘

Czas pandemii

Pandemia koronawirusa SARS-CoV-2 i wprowadzony w Polsce stan epidemii, to zjawiska związane nie tylko ze zdrowiem ludzi. Wpływa ona na procesy gospodarcze, sposoby organizowania pracy i edukacji. Ograniczenie rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 stało się nową rzeczywistością. Codzienna praca stała się niecodzienna – nowe warunki, w których przyszło funkcjonować, przysporzyło mnóstwo wątpliwości i trudności. Jak sobie radził urząd w tej nowej rzeczywistości z organizacją pracy i realizacją zadań – i tych nowych, i tych codziennych?

Pierwszym krokiem było zdobycie podstawowych środków ochrony, takich jak maseczki, rękawiczki oraz płyny do dezynfekcji rąk i powierzchni. W początkowym okresie pandemii wszelkiego rodzaju środki były bardzo drogie i trudno dostępne. Przez braki w hurtowniach, firmy dostarczające te środki do urzędu miały problemy z realizacją zamówień. Dzięki zaangażowaniu pracowników, którzy szukali kontaktu i różnych możliwości zakupu, udało się skontaktować z dostawcami, którzy zaopatrzyli urząd i podległe jednostki w niezbędne środki. Od marca, do grudnia br., ze środków pochodzących z rezerwy na zarządzanie kryzysowe zakupiono: płyny do dezynfekcji powierzchni, płyny i żele do dezynfekcji rąk, maski ochronne, rękawice jednorazowe, kombinezony, dozowniki, maty, przegrody z plexi na biurka, sprzęt do dezynfekcji, zabudowę aluminiową z oknem podawczym. Łącznie, za kwotę 47312,61 zł. Jednocześnie wprowadzano

kolejne działania, w celu minimalizacji wystąpienia bądź rozprzestrzeniania się koronawirusa, a w szczególności: zwiększono zakres i częstotliwość dezynfekcji pomieszczeń, klamek, poręczy i innych przedmiotów. Umieszczono specjalną skrzynkę na dokumenty, aby mogły przejść 48-godziną kwarantanną. Przy wejściu do budynku umieszczono dozowniki z preparatem antyseptycznym. Rozpoczęto dezynfekcję przestrzeni, w których może przebywać duża ilość osób. Odkazano ławki i przystanki autobusowe oraz chodniki, przy użyciu płynów grzybiowirusobójczych. Kiedy zagrożenie wirusem nadal się potęgowało zdecydowano, aby w urzędzie wprowadzić ograniczony kontakt z petentami. Na parterze budynku zamontowano przegrodę aluminiową oddzielającą interesantów od pracowników. Rozpoczęto pracę w trybie wewnętrznym, jednak każdy petent w sprawach pilnych ma możliwość ich załatwienia. Na drzwiach budynku oraz na stronie internetowej gminy zamieszczono informację o numerach telefonów i adresach mailowych do poszczególnych referatów, zachęcając w ten sposób do załatwiania spraw drogą elektroniczną. W czasie, gdy wzrost zakażeń wirusem nabierał tempa, premier ogłosił decyzję o dalszych obostrzeniach, między innymi o wprowadzeniu pracy zdalnej w administracji publicznej. Toteż od 3 listopada kadra pracownicza urzędu zaczęła pracować w tym systemie. Pracowników podzielono na dwie grupy, by nie mieli ze sobą kontaktu. Co drugi dzień, jedna grupa pracowała zdalnie, a druga stacjonarnie. Wszystko po to, by zachować normalność funkcjonowania i realizowania samorządowych zadań. Od 7 grudnia przywrócony został normalny tryb pracy w urzędzie; od tego dnia wszyscy

pracownicy codziennie wykonują swoje obowiązki na swoim stanowisku pracy. Urząd, jako pracodawca podlega przepisom prawa pracy, ale nie regulują one w sposób szczegółowy kwestii jego obowiązków w przypadku wystąpienia wirusa czy innej choroby zakaźnej. Dlatego na bieżąco opracowywano i wprowadzano nowe procedury związane z zaistniałą sytuacją. Zaktualizowano ryzyko zawodowe związane z SARS-CoV-2, wywołującą chorobę COVID-19. Opracowano procedurę postępowania z osobą przebywającą w Urzędzie, co do której zachodzi podejrzenie zarażenia koronawirusem. Wprowadzono zasady postępowania, w celu ochrony zdrowia pracowników oraz klientów zewnętrznych. Ograniczono do niezbędnego minimum spotkania i narady wewnętrzne. Zrezygnowano z udziału w spotkaniach wymagających bezpośredniej fizycznej obecności pracowników. Zostały one zastąpione przez tele- lub wideokonferencje. W urzędzie przygotowano izolatki dla osób wykazujących objawy COVID-19, stanowiska pracy wyposażono w pakiety antywirusowe, w tym maseczki rękawiczki i płyn do dezynfekcji, pracowników zapoznano z procedurami postępowania w zakresie zagrożenia epidemiologicznego, w pomieszczeniach sanitarnych oraz innych udostępniono materiały informacyjne dotyczące zasad higieny oraz opisy postępowania w sytuacjach wymagających działań służb sanitarnych. Ustalono zmiany w procedurach były na bieżąco i szczegółowo kontrolowane przez Państwową Inspekcję Pracy i nie wykazywały nieprawidłowości. Dzięki podjętym środkom pojawiły się wśród personelu gminy tylko pojedyncze przypadki zachorowań. Na szczęście z lekkimi objawami i dzisiaj wszyscy pracownicy są w komplecie. Wierzymy, że dalej tak będzie. Okres panoszącej się zarazy jest czasem stawiającym

przed nami nowe wezwania i wymaga, innego spojrzenia na życiowe priorytety. Większość z nas to rozumie, ale były jednostki, które ukazywały swoje niezadowolenie, butę i arogancję w przypadku, gdy trzeba było dłuższą chwilę poczekać przed okienkiem na załatwienie spraw.

Pragnę podziękować pracownikom UG za ich postawę i podejmowane ryzyko w czasie pełnienia obowiązków służbowych. Podziękowania kieruje także do kierowników jednostek podległych i członków Ochotniczej Straży Pożarnej w Nawojowej, którzy wykonywali zabiegi dezynfekcyjne i włączyli się w proces upamiętniania miejsc pamiątkowych poprzez zainicjowaną przez nich akcję rozwożenia chryzantem.

Szczególne podziękowania kieruje do personelu medycznego naszego ośrodka zdrowia. Praca lekarzy i personelu pomocniczego jest w tym okresie wyrazem szczególnego poświęcenia. Wiem, że wielu z Państwa miało trudności kontaktu z lekarzami, ale proszę ich zrozumieć. W naszym ośrodku zapisanych jest 7627 osób. Przed personelem medycznym stoi ogromne zadanie przeprowadzenia szczepień. Życzymy im, by mieli siłę, odwagę i nieustającą chęć służenia nam w trudnych chwilach. Dziękujemy.

Urząd pracował w miarę normalnie, gdyż naszą misją jest, by gmina Nawojowa była obszarem partnerskiej współpracy samorządu ze społecznością lokalną, w dążeniu do tworzenia warunków stabilnego i zrównoważonego rozwoju, gwarantującego odpowiedni poziom życia, odpowiadający aspiracjom jej mieszkańców oraz potrzebom odwiedzających gminę gości. Musimy zaznaczyć, że ta misja gminy została określona w innym czasie. Ale ciągle jest aktualna, zmieniają się tylko warunki i zasady współpracy z mieszkańcami.

Z relacji niektórych radnych wiem, że mieszkańcy byli niezadowoleni ze sposobu

relacjonowania obrad sesji Rady Gminy. Zdajemy sobie w Urzędzie sprawę z faktu, że nasze łącza internetowe są nie na miarę obecnych wyzwań. Mamy też świadomość, że Urząd Gminy pełni także funkcję organu administracji publicznej. Dla zapewnienia ciągłości jego pracy, gwarantującej załatwienie tych najważniejszych spraw związanych realizacją określonych zadań zleconych przez administrację państwową i z naszą codzienną egzystencją, jak np. wydanie aktów zgonu, urodzenia itp. podejmowaliśmy i będziemy podejmować środki najwyższej ostrożności, by w licznych kontaktach międzyludzkich nie być sprawcą szerzenia się choroby. Jednocześnie mamy zapewnienie ze strony operatora telekomunikacyjnego, że w najbliższym czasie zdecydowanej poprawie ulegnie komunikacja on – line między Urzędem, a mieszkańcami, poprzez montaż złączy światłowodowych.

Urząd Gminy Nawojowa stosuje wszelkie możliwe sposoby zapobiegania szerzeniu się koronawirusa. Jednak nigdy nie wiadomo, co przyniesie kolejny dzień. Mamy pełną świadomość niebezpieczeństwa związanego z ewentualnym rozprzestrzenieniem się wirusa. Oprócz codziennych starań o zapewnienie właściwego funkcjonowania Urzędu, wdrażania i koordynowania działań chroniących przed zakażeniem, trzeba jeszcze znaleźć czas dla mieszkańców na normowanie i wyciszenie emocji. Musimy pogodzić się z faktem, że pandemia jest siłą natury, katastrofą naturalną, która wymaga od nas odpowiedzialnej postawy, wymusza zmianę nawyków i na pewno wpłynie na wiele sfer naszego życia. Głęboko wierzę, że pomimo tych niedogodności, jesteśmy w stanie przetrwać trudny okres pandemii i tworzyć wspólnie przyszłość naszej Małej Ojczyzny.

Wójt Gminy Nawojowa
dr inż. Stanisław Kiełbasa

CO Z PRZEBUDOWĄ W NAWOJOWEJ?

Droga powiatowej Nawojowa - Bącza Kunina

Kończymy przygotowanie dokumentacji na przebudowę drogi powiatowej Nawojowa – Bącza Kunina w Nawojowej. Przyczyn powolnego tempa prac jest wiele:

- nieuregulowany stan prawny działek zajętych pod drogę, które z mocy prawa stały się z dniem 1 I 1999 r. mieniem powiatu i działek prywatnych, które mają wejść w poszerzenie drogi, tak by jej szerokość była zgodna z obecnie obowiązującą ustawą o drogach,
- brak zgód niektórych właścicieli działek na przekazanie gruntu albo stawianie żądań niemożliwych do realizacji,
- pandemia

Dodać trzeba, że droga ta na odcinku w Nawojowej, przebiega w około 30 % po innych działkach niż zaznaczono na mapie, najogólniej - po parcelach prywatnych. Z końcem lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku, kiedy wprowadzano nowy podział geodezyjny kraju, zapomniano o konieczności uregulowania stanu prawnego terenów znajdujących się pod drogami. Zostawiono je, oznaczając nowym nr działki, ale bez regulacji własności, jednocześnie wpisując we władanie gminy bądź skarbu państwa. Taki stan przejęły gminy i powiaty w 1999 r. Od tego czasu gmina nasza regulowała stan prawny dróg gminnych publicznych /przejętych z mocy prawa na bazie ustawy i uchwały rady gminy/. Robi to też powiat, ale ma na obszarze swego działania ponad 560 km dróg. Jest to działanie bardzo kosztowne i czasochłonne. Z reguły trwa kilka lat i wtedy, kiedy istnieje zamiar przebudowy danej drogi. Tak jest i z naszą drogą. Na dzień dzisiejszy, powiat ma gotowe mapy drogi według stanu na dzień 1 I 1999 r. i jest na etapie przygotowywania dokumentów podziałowych, tak by móc wystąpić do gminy o podział działek prywatnych i oddzielenie tych powierzchni, które z mocy prawa stały się powiatowe. Po tym fakcie oznaczone zostaną granice i wyliczona dokładnie powierzchnia działek prywatnych, które muszą być przejęte, by droga mogła mieć właściwe parametry techniczne, a to jest warunkiem niezbędnym do uruchomienia jakichkolwiek środków publicznych. Z oświadczenia ustnego dyrektora Powiatowego Zarządu Dróg wynika, że ten proces zakończy się w ciągu kilku tygodni.

Po dokładnym wyliczeniu powierzchni niezbędnej do przejęcia pod drogę nastąpi etap notarialnego przejmowania działek w sposób uzgodniony z właścicielami. Jak zawsze, będą

przypadki nieodpłatnego przejęcia od osób, które w szczególności rozumieją potrzebę przebudowy drogi, będą przejęcia odpłatne na zasadach ustalonych na zebraniu wiejskim, a i zapewne będą przypadki braku porozumienia w kwestii ceny za działkę. Ten problem na szczęście rozwiązuje spec. ustawa i na mocy decyzji ZRID powiat stanie się właścicielem działki z jednoczesnym prawem do jej zajęcia pod budowę za ustaloną przez rzeczoznawcę majątkowego odszkodowaniem. To oczywiście to ostateczność, gdyż taka procedura znacznie wydłuża okres przygotowania dokumentacji, a w konsekwencji i realizację inwestycji. Wydarzenia obecnego roku utrudniają to zadanie. Ponadto, jest to droga powiatowa i Zarząd Powiatu Nowosądeckiego ostatecznie decyduje o terminie rozpoczęcia jakichkolwiek prac. W tym miejscu chciałbym podziękować; dr inż. Ryszardowi Poradowskiemu - radnemu powiatowemu, Stanisławowi Ruminowi – sołtysowi wsi oraz radnej Irenie Nowakowskiej za wspieranie wójta w rozmowach dotyczących tej drogi. Stanowisko starosty jest przychylne, ale uwarunkowane wcześniejszymi uzgodnieniami i w pełni przygotowaną dokumentacją. Ta posłuży do sformułowania wniosku o współfinansowanie, gdyż koszt przebudowy, łącznie z przepustami i chodnikiem, przekracza możliwości finansowe powiatu. A to zależy także i od mieszkańców, gdyż stawianie wygórowanych żądań opóźnia wszelkie działania. I jeszcze jeden element projektu, wraz z przebudową drogi za kościołem pragniemy zmienić jej przebieg przed i w jego obrębie. Taką decyzję wymusza na nas dbałość o bezpieczeństwo wiernych i kierowców tam się poruszających. Prace geodezyjne związane z wydzieleniem działek pod planowany pas drogowy są na ukończeniu. Działki będą wydzielane. Projekt jest w końcowej fazie bardzo przeciągających się uzgodnień konserwatorskich związanych z wkroczeniem na teren zabytkowy z kapliczką, którą musimy przemieścić. Wszelka dokumentacja przenosin jest gotowa. Pozostała jeszcze wymiana gruntów z właścicielem kompleksu pałacowo – parkowego. W budżecie gminy 2021 r. zaplanowano środki na te działania. W pełni zdajemy sobie wszyscy sprawę z rodzaju zagrożeń, szczególnie dla pieszych, dzieci i osób podążających do kościoła na tym odcinku drogi. Dlatego wspólnie zadbajmy, by proces przygotowania prac przebiegał, jak najsprawniej co zaowocuje wcześniejszym ich rozpoczęciem.

Wójt gminy
dr inż. Stanisław Kiełbasa

Rota Rycerskiego ślubowania, mówi między innymi: "Ślubuję poznawać i propagować nauczanie Jana Pawła II". To zobowiązanie Rycerze wypełniają starając się, aby ich życiowa postawa odzwierciedlała nauczanie Świętego Patrona.

SĄ JUŻ W NAWOJOWEJ

Orodo Militiae Ioannis Pauli II

Zakon Rycerzy Jana Pawła II liczy ponad 800 braci. Skupieni w 70 chorągwiach, działają w takiej samej liczbie parafii w całej Polsce, a swoje przedstawicielstwa mają również w Kanadzie i na Ukrainie. Na obszarze 18 polskich diecezji pracują w tzw. komandoriach.

Jedną z ostatnio powołanych formacji jest chorągiew utworzona w parafii pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny w Nawojowej. Uroczystości związane z tym faktem nastąpiły 5 lipca br. podczas odpustu zorganizowanego ku czci patronki świątyni. Należy do niej 11 braci, którzy przyjęli szaty zakonne, pektorały rycerskie i złożyli ślubowanie. Na czele wspólnoty, jako Wielki Rycerz stanął brat Jerzy Władysław Sochaj, w kierowaniu zakonnym gremium wspierają go: brat Mieczysław Gniewek – kanclerz i brat Jan Pogwizd – skarbnik.

✠✠✠✠

„Zakon Rycerzy Jana Pawła II jest katolickim stowarzyszeniem publicznym wierznych, zrzeszającym mężczyzn, będącym podziękowaniem za pontyfikat św. Jana Pawła II. Pierwsza chorągiew powstała 1 kwietnia 2011, zaś reguła została zatwierdzona 2 kwietnia 2012 roku przez arcybiskupa Henryka Hosera” – jak informuje wikipedia.

Naśladowanie, stawianie sobie za wzór osoby patrona - Świętego Jana Pawła II (Karola Wojtyły), który swoim świadectwem pokazywał jak harmonijnie łączyć męskość i świętość, zarówno dziś jak i w wymiarze uniwersalnym – to główny cel nowego zakonu. Dlatego podejmując trud dążenia do świętości - Bracia Zakonu Rycerzy Jana Pawła II będą starali się: umacniać wiarę i rozwijać katolicką

duchowość osób świeckich, zwłaszcza mężczyzn; rozwijać wrażliwość na miłosierdzie, w szczególności w zakresie godności i pełnej ochrony życia ludzkiego; rozwijać wzajemną pomoc bratnią Rycerzy; wspierać duchowieństwo w każdej dziedzinie ich kapłańskiej posługi, dbać o rozwój patriotyzmu i miłości ojczyzny. Organizacja Zakonu opiera się o parafię w której Bracia Rycerze tworzą Chorągiew. Wyższymi formami są: Komandoria organizująca życie w danej Diecezji oraz Prowincja Krajowa sprawująca pieczę nad Zakonem na terenie danego kraju, którą zawiaduje General Z Zakonu z Radą Generalną. Chorągiew może utworzyć co najmniej sześciu Braci uzyskawszy akceptację proboszcza danej jednostki parafialnej, który z urzędu będzie pełnił funkcję jej kapelana. Każdą nową Chorągiew powołuje do życia Prowincja lub General przekazując jej sztandar narodowy, zaś jego pielęgnowanie i prezentowanie podczas uroczystości jest jednym z głównych zadań Rycerzy. Członkowie Chorągwi, wybierają spośród siebie na roczną kadencję oficerów, będących władzą wykonawczą danego gremium. Komandorię – tworzą wszystkie Chorągwie danej Diecezji, a na jej czele stoi wybierany na trzy lata Komandor, odpowiedzialny za kontakty z biskupem diecezjalnym i koordynowanie działań rycerstwa. Prowincję Krajową - tworzą wszystkie Komandorie, a na jej czele stoi Prowincja, wybierany przez komandorów

na czteroletnią kadencję. Bratem Rycerzem Zakonu Jana Pawła II może zostać mężczyzna – katolik, żyjący w pełnej łączności ze Stolicą Apostolską, zarekomendowany przez co najmniej jednego z Braci Rycerzy lub duchownego katolickiego.

Reguła Zakonu ustanawia cztery stopnie (charyzmaty) rycerskie: I – Wiara, II – Miłosierdzie, III – Solidarność, IV – Patriotyzm.

Pierwszy - otrzymuje Rycerz w czasie inwestytury, kolejne nadawane są odpowiednio przez: Wielkiego Rycerza – II stopień; Komandora – III stopień i Prowincjała – IV stopień. Za szczególne zasługi i aktywność Rycerza w akcjach na rzecz Kościoła oraz dobroczynności, General może go awansować na wyższy stopień rycerski z pominięciem kolejnych.

✠✠✠✠

Na początku każdego Roku Liturgicznego Rada Kapłańska złożona z Kapelanów poszczególnych chorągwi, wyłania Lekturę Patronalną - fragment nauczania Świętego Jana Pawła II, który w danym Roku Bratnim jest odczytywany lub odtwarzany na comiesięcznym zebraniu chorągwi. Każdy stopień rycerski ma również przypisaną papieską encyklikę, której znajomość jest oczekiwana od Rycerzy danego stopnia.

W Zakonie prężnie działa Komitet Pro-Life.

Akcje komitetu obejmują: organizowanie marszy i eventów pro-life, organizowanie pikiet pod szpitalami gdzie mordowane są nienarodzone dzieci, uczestnictwo w akcjach zbierania podpisów pod projektami ustaw chroniących ludzkie życie, wspieranie organizacji chroniących ludzkie życie

Rycerze Jana Pawła II darzą szczególną czią Relikwie swojego Patrona, mając zaszczytny tytuł jej Strażników.

Zakon otrzymał od Brata Mariana Markiewicza ze Zgromadzenia Braci Serca Jezusowego, który był osobistym fryzjerem i kierowcą Kardynała Karola Wojtyły, kosmyk włosów Świętego. Dzisiaj mały pukiel umieszczony jest w Krzyżu Generalnym Zakonu.

Materiał z dostępnych źródeł (prasa; wikipedia) zebrał: (masz)

PRZEBUDOWA DRÓG GMINNYCH

Na Podkamiennym bezpieczniej

Mieszkańcy nawojowskiego osiedla Podkamienne mogą już poruszać się po nowoczesnym szlaku komunikacyjnym, jaki stanowi przebudowana ulica Osiedlowa. Podczas jej remontu położono także chodnik dla pieszych, przy ulicy Zagórze, na odcinku od ulicy Osiedlowej, do ulicy Podkamienne. Wieczorem i w nocy drogę oświetlają ledowe lampy uliczne, w ten sposób zwiększono również bezpieczeństwo mieszkańców, poruszających się tędy późną porą. Zakupione przez gminę i zawieszane tam ozdoby świąteczne, z pewnością dodały drodze uroku.

Trzeba w tym miejscu wyjaśnić dlaczego nawierzchnia drogi wykonana została z kostki brukowej. Nastąpiło to wskutek żądań firmy Orange, która wniosowała o przeniesienia znajdujących się w drodze sieci teletechnicznych. Po pierwsze - nikt z mieszkańców nie wyraził zgody, by na jego działce umieszczać owe sieci, a po drugie - byłoby to związane z dodatkowym, około 250 tys. wydatkiem pieniężnym. Wybrano więc technologię kompromisową, w postaci nawierzchni rozbiieralnej. Dla poprawy bezpieczeństwa wprowadzono dodatkowe urządzenia informacyjne – ostrzegawcze i oznaczono ulicę, jako „strefę zamieszkania”, co nakłada na mieszkańców określony sposób zachowania na drodze.

©©©©

Zgodnie z kodeksem drogowym strefy zamieszkania wyznacza się najczęściej na dużych osiedlach, a czasem także w rejonach domków jednorodzinnych. Są to miejsca, w których z jednej strony piesi zyskują szczególne prawa, a z drugiej kierowcy muszą podporządkować się wielu przepisom ograniczającym swobodę ich poruszania się. Tylko w strefach zamieszkania piesi mają bezwzględne pierwszeństwo nad kierowcami.

Wjazd do strefy zamieszkania oznacza się niebieskim znakiem informacyjnym D-40, przedstawiającym dom, pojazd i dwie białe postaci grające w piłkę. Z kolei wyjazd z tej strefy jest opatrzony znakiem D-41, przedstawiającym przekreślony znak D-40.

Strefy zamieszkania są tworzone w celu ułatwienia pieszym swobodnego poruszania się w pobliżu ich domów. Służą między innymi zapewnieniu bezpieczeństwa, nie tylko dorosłym pieszym, ale i dzieciom. Te ostatnie, tylko w tej strefie mają prawo do samodzielnego poruszania się po drodze, nawet wtedy, gdy jeszcze nie skończyły 7 lat. Wynika to z faktu, że strefy zamieszkania nie dotyczy przepis mówiący, że dziecko w wieku do 7 lat może korzystać z drogi tylko pod opieką osoby, która osiągnęła wiek 10 lat. Dzięki ograniczeniom praw kierowców w strefie zamieszkania, dzieci mogą przemieszczać się bez obaw.

Poza tym, w strefie zamieszkania pieszy może poruszać się po całej szerokości drogi i nie ma obowiązku ograniczać się tylko do chodnika czy drogi dla pieszych. Co najważniejsze, w całej tej strefie pieszy ma pierwszeństwo przed pojazdem. Jest to kolejny przywilej pieszych w strefie zamieszkania, który znacząco wpływa na zobowiązania i ograniczenia dotyczące kierowców.

©©©©

W strefie zamieszkania kierowcy muszą przestrzegać kilku zasad, które mogą okazać się dla nich utrudnieniem, jednak służą wspólnemu bezpieczeństwu wszystkich uczestników ruchu.

1. W tej strefie pojazdy i zespoły pojazdów mogą poruszać się z maksymalną prędkością 20 km/h. Jest to spowodowane swobodami przyznawanymi osobom przemieszczającym się pieszo, które w strefie zamieszkania mogą poruszać się po całej szerokości drogi. Przy jeździe z wyższą prędkością spowodowanie

groźnego w skutkach wypadku z udziałem pieszego byłoby o wiele bardziej prawdopodobne.

2. Kierowcy przemieszczający się po strefie zamieszkania muszą pamiętać o specyficznych dla niej równorzędnych skrzyżowaniach. Oznacza to, że mają obowiązek ustąpić pierwszeństwa pojazdom nadjeżdżającym z prawej strony. Funkcjonuje tu zatem tak zwana „zasada prawej ręki”.

3. W strefach zamieszkania obowiązuje zakaz postojów w miejscach, które nie są do tego specjalnie przeznaczone. Kierowcy mogą unieruchomić swoje pojazdy tylko na wyznaczonych do tego miejscach parkingowych. Jeśli ich nie ma, tzn. że nie można realizować postoju na tej drodze.

4. Co ważne, znajdujące się w strefach zamieszkania progi zwalniające nie muszą tu być opatrzone znakiem pionowym. Przepisy mówią o tym, że takie znaki nie są wymagane, jeśli dozwolona prędkość jazdy wynosi 30 km/h lub mniej. Kierowcy powinni więc zwrócić szczególną uwagę na jezdnię, aby nie zostać niemile zaskoczonymi nagłym wjechaniem na próg zwalniający.

5. Przy wyjeżdżaniu ze strefy zamieszkania, muszą pamiętać o jeszcze jednej rzeczy, o tym, że w ten sposób włączają się do ruchu. W związku z tym kierowcy wyjeżdżający ze strefy zamieszkania muszą ustąpić pierwszeństwa innym uczestnikom ruchu już poruszającym się po drodze. Z tego powodu warto, aby uważnie obserwowali znaki drogowe i nie przeoczyli znaku D-41. Nieświadomy wyjazd ze strefy zamieszkania na drogę, na której nie funkcjonuje już „zasada prawej ręki” może zakończyć się kolizją lub wypadkiem.

©©©©

Wykroczenia kierowców związane z nieprzebrnięciem przepisów dotyczących strefy zamieszkania są karane mandatami. Jednym z niedozwolonych czynów jest postój w strefie zamieszkania, w miejscu do tego nie przeznaczonym. Grozi za niego 100 zł kary pieniężnej oraz przyznanie jednego punktu karnego.

Najwyższe kary pieniężne zapłacą kierowcy nie stosujący się do ograniczeń prędkości. Jak już wiadomo, w strefie zamieszkania nie można jechać szybciej niż 20 km/h. Takie same kary za przekroczenie prędkości zapłacą kierowcy nie przestrzegający tych ograniczeń w innych miejscach, nie tylko w strefie zamieszkania. Przekroczenie dopuszczalnej prędkości w różnych miejscach karane jest podobnie. Należy pamiętać, że jazda z prędkością ponad 50 km/h większą niż dopuszczalna, grozi nie tylko mandatem i przyznaniem punktów karnych, ale i utratą prawa jazdy na 3 miesiące.

Również nie ustąpienie pierwszeństwa przejazdu w czasie opuszczania strefy zamieszkania i włączania się do ruchu może zakończyć się mandatem. Wyniesie on 300 zł i będzie mu towarzyszył przyznanie 5 punktów karnych.

Przebrnięcie przepisów dotyczących zachowania się kierowców i pieszych w strefach zamieszkania przyczynia się do zwiększenia bezpieczeństwa, szczególnie ważnego w miejscach, gdzie piesi mają prawo przemieszczać się bez ograniczeń, po całej szerokości drogi.

Na przebudowę gmina wydała w roku bieżącym 721 125, 73 zł, z czego Skarb Państwa, w ramach Funduszy Dróg Samorządowych (dzięki staraniom wójta), dołożył 652 658, 00 zł.

Sporządził: Ronald Ciborowski, Inspektor UG Nawojowa

Jak wybierali mieszkańcy gminy?

Wybory prezydenckie w naszym kraju odbyły się w szczególnych okolicznościach – w czasie pandemii koronawirusa. Z tego powodu zasady przeprowadzania wyborów były zmieniane co sprawiło, że reguły wyborcze, dotychczas jasne, przestały być właśnie takie. Stan zagrożenia epidemią wirusa SARS-CoV-2 radykalnie zmienił funkcjonowanie wielu instytucji społecznych. Zamknięto szkoły, ograniczono handel i wstrzymano ruch graniczny, restrykcje objęły także imprezy masowe, a nawet zgromadzenia religijne. Wpłynęło to także na kampanię wyborczą i wybory prezydenckie w naszym kraju. Stan zagrożenia, obawa zarażenia się wirusem znacznie utrudniły prawidłowe przeprowadzenie procesu wyborczego. Ograniczona została możliwość prowadzenia normalnej kampanii wyborczej. Nie odbywały się konwencje, a kandydaci nie mogli spotykać się bezpośrednio z wyborcami. Niewiele osób zainteresowanych było wielogodzinną pracą w lokalach wyborczych. Byliśmy świadkami burzliwej dyskusji na temat sposobu przeprowadzenia wyborów, organizacja ich w tym okresie nie pozostawała bez wpływu na sam przebieg pandemii. Nie można było wykluczyć zwiększenia liczby zachorowań na skutek wzmożenia kontaktów społecznych, zarówno pomiędzy osobami uczestniczącymi w organizacji wyborów i wyborcami, jak i wewnątrz każdej z tych grup, a zmiana na formę korespondencyjną budziła obawy – nie tylko w kwestii sprawnej organizacji procesu, ale też zachowania bezpośredniości i tajności głosowania.

Ostatecznie przeprowadzenie wyborów w dniach 10 i 24 maja uznane zostało za niewykonalne i przesunięto termin ich zorganizowania na 28 czerwca i 12 lipca. Termin ten nie wzbudzał już większych wątpliwości, a same wybory przebiegły sprawnie i bez poważniejszych problemów.

Charakteryzowały się też wysoką frekwencją (64,51 proc. w pierwszej i 68,18 proc. w drugiej turze).

Państwowa Komisja Wyborcza zarejestrowała 11 kandydatów na prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którzy w I turze otrzymali następującą ilość głosów:

Kandydat		Głosy	Procent
Andrzej Sebastian Duda	bezpartyjny	8 450 513	43,50%
Rafał Kazimierz Trzaskowski	Platforma Obywatelska Rzeczypospolitej Polskiej	5 917 340	30,46%
Szymon Franciszek Hołownia	bezpartyjny	2 693 397	13,87%
Krzysztof Bosak	Konfederacja Wolność i Niepodległość, Ruch Narodowy	1 317 380	6,78%
Władysław Marcin Kosiniak-Kamysz	Polskie Stronnictwo Ludowe	459 365	2,36%
Robert Biedroń	Wiosna Roberta Biedronia	432 129	2,22%
Stanisław Józef Żółtek	Kongres Nowej Prawicy	45 419	0,23%
Marek Jakubiak	Federacja dla Rzeczypospolitej	33 652	0,17%
Paweł Jan Tanajno	bezpartyjny	27 909	0,14%
Waldemar Włodzimierz Witkowski	Unia Pracy	27 290	0,14%
Mirosław Mariusz Piotrowski	Ruch Prawdziwa Europa – Europa Christi	21 065	0,11%
Razem		19 425 459	100%
Głosy nieważne		58 301	0,29%
	Frekwencja		64,51%

Zgodnie z Kodeksem wyborczym, z uwagi na to, że żaden kandydat nie przekroczył progu 50% głosów ważnych w pierwszym głosowaniu, do II tury weszło dwóch kandydatów z największą liczbą oddanych na nich głosów.

Zdjęcie	Imię i nazwisko	Partie udzielające poparcia	Kandydaci z pierwszej tury deklarujący poparcie
	Andrzej Sebastian Duda	Prawo i Sprawiedliwość Porozumienie Jarosława Gowina Solidarna Polska Zjednoczenie Chrześcijańskich Rodzin Stronnictwo Ludowe „Ojcowizna” RP Unia Polityki Realnej[32] Piast – Jedność Myśli Europejskich Narodów[33] Prawica Rzeczypospolitej[34] Federacja dla Rzeczypospolitej[35] Samoobrona[36]	Marek Jakubiak[35]
	Rafał Kazimierz Trzaskowski	Nowoczesna Inicjatywa Polska Partia Zieloni Stronnictwo Demokratyczne Socjaldemokracja Polska Wolność i Równość Sami Swoi Unia Europejskich Demokratów[37] Liga Polskich Rodzin[38] Twój Ruch[39]	Robert Biedroń[40] Szymon Hołownia[41] Władysław Kosiniak-Kamysz[42]

Wyniki jakie otrzymali kandydaci w wyniku ponownego głosowania w dniu 12 lipca 2020 r.

Andrzej Sebastian Duda	10 440 648	51,03%
Rafał Kazimierz Trzaskowski	10 018 263	48,97%
Głosy nieważne	177 724	
Razem	20 636 635	
Frekwencja		68,18%

16 lipca 2020 r. marszałek Sejmiku Elżbieta Witek wydała postanowienie w sprawie zwołania Zgromadzenia Narodowego, w celu złożenia przysięgi przez nowo wybranego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej - Andrzeja Dudę. Zgromadzenie to odbyło się 6 sierpnia 2020 o godz. 10:00 w sali plenarnej Sejmiku.

Tak wyglądały wyniki w Polsce, a jak głosowali mieszkańcy naszej gminy?

Wyniki głosowania w pierwszej turze

Kandydat (Nazwisko i imiona)	Liczba głosów	Procent głosów
DUDA Andrzej Sebastian	3 256	73,75%
TRZASKOWSKI Rafał Kazimierz	489	11,08%
BOSAK Krzysztof	288	6,52%
HOŁOWNIA Szymon Franciszek	228	5,16%
KOSINIAK-KAMYSZ Władysław Marcin	90	2,04%
BIEDROŃ Robert	37	0,84%
ŻÓŁTEK Stanisław Józef	10	0,23%
PIOTROWSKI Mirosław Mariusz	7	0,16%
JAKUBIAK Marek	6	0,14%
TANAJNO Paweł Jan	3	0,07%
WITKOWSKI Waldemar Włodzimierz	1	0,02%
Razem	4 415	

Frekwencja 68,71%

Liczba kart ważnych 4 431

Liczba uprawnionych 6 449

Frekwencja w obwodowych komisjach wyborczych

Numer	Obwodowa Komisja Wyborcza	Liczba uprawnionych	Liczba kart ważnych	Liczba głosów ważnych	Liczba kart ważnych * 100 / Liczba uprawnionych
1	Szkoła Podstawowa, ul. Parkowa 1, 33-335 Nawojowa	864	591	589	68,40%
2	Szkoła Podstawowa, Frycowa 177, 33-335 Nawojowa	1 015	716	714	70,54%
3	Szkoła Podstawowa, Żeleźnikowa Wielka ul. Jana Pawła II 93, 33-335 Nawojowa	870	601	600	69,08%
4	Szkoła Podstawowa, Żeleźnikowa Mała 38, 33-335 Nawojowa	423	282	278	66,67%
5	Szkoła Podstawowa, Bączka-Kunina 37, 33-335 Nawojowa	472	325	324	68,86%
6	Szkoła Podstawowa, Homrzyska 41, 33-335 Nawojowa	415	295	293	71,08%
7	Szkoła Podstawowa, ul. Parkowa 1, 33-335 Nawojowa	1 197	806	805	67,34%
8	Szkoła Podstawowa, ul. Parkowa 1, 33-335 Nawojowa	1 193	815	812	68,32%
Razem		6 449	4 431	4 415	68,71%

Wyniki głosowania w drugiej turze

Kandydat (Nazwisko i imiona)	Liczba głosów	Procent głosów
DUDA Andrzej Sebastian	3 803	82,41%
TRZASKOWSKI Rafał Kazimierz	812	17,59%
Razem	4 615	

Frekwencja 72,85%

Liczba kart ważnych 4 650

Liczba uprawnionych 6 383

Frekwencja w obwodowych komisjach wyborczych

Nr	Obwodowa Komisja Wyborcza	Liczba uprawnionych	Liczba kart ważnych	Liczba głosów ważnych	Liczba kart ważnych * 100 / Liczba uprawnionych
1	Szkoła Podstawowa, ul. Parkowa 1, 33-335 Nawojowa	842	598	593	71,02%
2	Szkoła Podstawowa, Frycowa 177, 33-335 Nawojowa	1 001	730	726	72,93%
3	Szkoła Podstawowa, Żeleźnikowa Wielka ul. Jana Pawła II 93, 33-335 Nawojowa	871	659	656	75,66%
4	Szkoła Podstawowa, Żeleźnikowa Mała 38, 33-335 Nawojowa	421	313	313	74,35%
5	Szkoła Podstawowa, Bączka-Kunina 37, 33-335 Nawojowa	466	338	335	72,53%
6	Szkoła Podstawowa, Homrzyska 41, 33-335 Nawojowa	413	313	311	75,79%
7	Szkoła Podstawowa, ul. Parkowa 1, 33-335 Nawojowa	1 190	853	844	71,68%
8	Szkoła Podstawowa, ul. Parkowa 1, 33-335 Nawojowa	1 179	846	837	71,76%
Razem		6 383	4 650	4 615	72,85%

W wyborach prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, w gminie Nawojowa zdecydowanie wygrał Andrzej Duda, który zdobył 82,41% głosów naszych mieszkańców. Na Rafała Trzaskowskiego głosowało 17,59% wyborców naszej jednostki administracyjnej.

– *Wybory prezydenckie już za nami. Dziękuję wszystkim za każdy oddany głos. Cieszę się, że tak licznie uczestniczyli Państwo w wyborach.*

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Wybory_prezydenckie_w_Polsce_w_2020_roku_\(drugie\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wybory_prezydenckie_w_Polsce_w_2020_roku_(drugie)) - cite_note-54

Janusz Cabak, Sekretarz Gminy

Po roku pracy

Świetlica w Żeleźnikowej Małej powstała z inicjatywy wójta Gminy Nawojowa, Stanisława Kielbasy. Była to reakcja na sugestie w tym zakresie lokalnego środowiska. Oficjalnego otwarcia dokonano 9 września 2019 roku, nastąpiło również poświęcenie obiektu, a ja rozpocząłem pracę na stanowisku kierownika placówki.

Podczas mojej działalności w minionych 12 miesiącach obserwowałem potrzeby lokalne, modyfikowałem swoje czynności, aby spełnić oczekiwania uczestników zajęć. Sprawowałem opiekę wychowawczą nad dużą grupą dzieci i młodzieży z różnych środowisk, umożliwiając im niezwykle ważne dla ich rozwoju kontakty z rówieśnikami. Każdego dnia świetlica przyjmowała dzieci

w wieku szkolnym, które chciały spędzić czas inaczej niż jedynie zasiadając przed monitorami komputerów, ekranami tabletów i telefonów.

Bywalcy świetlicy mogą tu zajmować się szeroko pojętą plastyką i wykonywać zadania techniczne. Do dyspozycji mają też stół do gry w ping-ponga, piłkarzyki, gry planszowe i karciane, szachy. Dzięki inicjatywie naszego sponsora jesteśmy też wyposażeni w komputery, które w niedługim czasie zostaną podłączone do Internetu światłowodowego. To rozszerzy zakres naszych propozycji o kształcenie informatyczne. Istnieje także możliwość śpiewania karaoke, co daje nie tylko rozrywkę, ale pozwala rozwijać własne umiejętności wokalne. W przyszłości, jeśli będzie to możliwe, chciałbym aby za budynkiem powstał plac zabaw dla przedszkolaków, które też korzystają z obiektu świetlicy. Stanowiłyby

dotatkową atrakcję i umożliwił pobyt na świeżym powietrzu pod nadzorem opiekuna. W minionym roku w naszej świetlicy odbywały się próby zespołu wokalnego „Skierki”, składającego się z młodzieży tutejszej Szkoły Podstawowej, prowadzonego przez Irenę - artystyczną duszę Żeleźnikowej. Grupa odbywała u nas liczne próby śpiewu oraz występów artystycznych przed uroczystościami związanymi z Dniem Nauczyciela, Świętem Niepodległości, pasterką, jasełkami. Gościem specjalnym tych wydarzeń był Kordian, czyli Wacek Cieślak, żeleźnikowski przedstawiciel nurtu disco polo. Warto dodać, iż ten zdolny muzyk prowadził również kiedyś całkiem niezłą kapelę rockową. Próby przed wielkanocnymi koncertami estradowymi przerwała nam niestety pandemia koronawirusa. W świetlicy organizowano także spotkanie z seniorami, na które zapraszano babcie i dziadków, a zgromadziła się wówczas prawie setka ludzi. Powodzeniem wśród uczniów Szkoły Podstawowej w Żeleźnikowej Małej cieszyła się zabawa andrzejkowa i przeprowadzone z tej okazji wróżby. Obiekt udostępniłmy również grupie

mieszkańców obchodzących jubileusz 50-lecia ukończenia tutejszej szkoły. Z kronikarskiego obowiązku warto dodać, iż nauki przed bierzmowaniem w murach naszej placówki prowadził ksiądz Dominik, wikary z miejscowej parafii, przychodzą także uczniowie na zajęcia w ramach wychowania fizycznego. Bywa, że sprawujemy opiekę nad najmłodszymi dziećmi, których rodzice nie zdążyli odebrać na czas z przedszkola.

Świetlicę odwiedzają mieszkańcy w różnym wieku i starsi i młodszy, a wśród nich pasjonaci tenisa stołowego. Kto wie, może zawiąże się kiedyś drużyna mogąca wystartować w lokalnej lidze tego sportu. Na świetlicy ciągle coś się dzieje. Naszą rolą, oprócz krzewienia kultury, jest wzmacnianie więzi społecznych, uczenie mądrego i ciekawego spędzania czasu wolnego, wyzwianie pozytywnych emocji, rozwijanie indywidualnych zainteresowań oraz nawiązywanie właściwych kontaktów międzyludzkich. Czynimy to poprzez uczestnictwo bywalców w różnego rodzaju zajęciach, imprezach kulturalnych, próbach, warsztatach, pokazach itp.

Wszechobecna informatyzacja, postęp technologiczny nieuchronnie prowadzi do rozpadu tkanki społecznej. W przeszłości ludzie częściej komunikowali się ze sobą - twarzą w twarz. Teraz społeczeństwo poluzowało kontakty, oddała się od siebie, na nie szczęście doszła do tego jeszcze pandemia, która wręcz nakazuje unikania bezpośrednich relacji. Dlatego potrzebne jest

miejsce gdzie ludzie mogą się zawsze spotkać, aby podtrzymać łączące ich więzi..

Po ustąpieniu pandemii instytucje takie jak nasza, będą miały ogromne znaczenie, na nich spocznie zadanie odbudowy relacji społecznych nadzarpniętych przez trwającą obecnie zarazę, zapanowanie nad strachem przed komunikowaniem się z drugim człowiekiem i zniesienie dystansu społecznego sugerowanego do walki z groźną chorobą.

Pandemia pokrzyżowała także moje plany. Chciałem zapraszać na świetlicę osoby wykonujące ciekawe zawody, zajmujące się interesującym hobby, na pogawędki z młodzieżą o własnej działalności. Miały odbywać się wycieczki piesze lub autokarowe, zabawy i konkursy. W ubiegłym roku okres przedświąteczny był czasem bardzo intensywnym, uczestnicy zajęć wykonywali różnego rodzaju ozdoby świąteczne, którymi potem dekorowali własne domy oraz pokoje. Zainteresowani brali również udział w konkursie szopkarskim, organizowanym przez Gminny Ośrodek Kultury, a prace były wystawione dla publiczności w tutejszej kaplicy. Aktualnie, świetlica jest nieczynna do odwołania. Nikt nie wie, jak potoczy się pandemia. Placówka funkcjonowała do 4 listopada. Zalecenia epidemiologiczne pozwalały mi w ostatnim czasie przyjąć na zajęcia jedynie 6 osób.

Młodzież bardzo chętnie w nich uczestniczyła. Największym problemem były wówczas sytuacje, kiedy dzieci chciały wejść na świetlicę, ale nie pozwalały na to tzw. obostrzenia. Obecnie, nadal dostaje zapytania, kiedy świetlica będzie znów ogólnie dostępna. Jak tylko sytuacja się uspokoi, i powrócimy do normalności, bardzo serdecznie zapraszam wszystkich którzy chcą spędzić czas inaczej niż przed monitorem komputera, tabletu czy smartfonu. A przy okazji rozwijać własne umiejętności i zainteresowania.

Damian Garwol
Kierownik świetlicy

Cicha noc

*1. Cicha noc, święta noc,
Pokój niesie ludziom wszem.
A u źłóbka Matka Święta,
Czuwa sama uśmiechnięta,
Nad Dzieciątka snem,
Nad Dzieciątka snem.*

*3. Cicha noc, święta noc,
Narodzony Boży Syn,
Pan Wielkiego Majestatu,
Niesie dziś całemu światu,
Odkupienie win,
Odkupienie win.*

*2. Cicha noc, święta noc,
Pastuszkowie od swych trzód,
Biegną wielce zadziwieni,
Za anielskim głosem pieni,
Gdzie się spełnił cud,
Gdzie się spełnił cud*

*4. Cicha noc, święta noc,
Jakiż w tobie dzisiaj cud,
W Betlejem Dziecina święta
Wznosi w górę swe rączęta
Błogosławi lud,
Błogosławi lud.*

Csendes éj

*Csendes éj! Szentséges éj!
Mindenek nyugta mély;
Nincs más fenn, csak a Szent szülepár,
Drága kisedük álmainál,
Szent Fiú, aludjál, szent Fiú aludjál!*

*Csendes éj! Szentséges éj!
Angyalok hangja kél;
Halld a mennyei halleluját,
Szerte zengi e drága szavát,
Krisztus megszabadit, Krisztus megszabadit!*

*Csendes éj! Szentséges éj!
Sziv örülj, higyj, remélj!
Isten Szent Fia hinti reád,
Ajka vigaszt adó mosolyát,
Krisztus megszületett, Krisztus megszületett!*

*Spokojnych Świąt Do Siego Roku
Węgierskim Bratankom*

